15 ANI

CONSTRUIM. UNIM. SUSŢINEM.
ACOLO UNDE MULŢI VĂD PUNCTE
DE VEDERE DIVERGENTE, NOI
CONSTRUIM O PUNTE SPRE DIALOG.

VIITORUL ÎNCEPE ACUM

Raport elaborat de

Consiliul Investitorilor Străini

Mai 2013, Bucureşti - ROMÂNIA

CARTEA ALBĂ 2013

Notă importantă privind dreptul de autor

Copyright © 2013 Consiliul Investitorilor Străini (FIC), Str. Ion Câmpineanu nr. 11, 010031 Bucureşti, România. Toate drepturile rezervate.

Prezenta *Carte Albă* este rezultatul unor contribuţii importante din partea membrilor FIC, a directorilor, a Comitetului Director, grupurilor de lucru şi a personalului permanent, constând în timp, resurse şi efort. Veţi observa că nicio persoană nu este menţionată în acest document. Această alegere a fost deliberată. Peste 120 de persoane au participat în mod activ la acest proiect, iar meritul le revine tuturor.

FIC distribuie *Cartea Albă* în mod gratuit, ca parte a angajamentului său faţă de comunitate. Un număr limitat de copii în limbile română şi engleză este disponibil la sediul FIC.

FIC acordă permisiunea presei scrise şi audiovizuale, ONG-urilor şi altor organizaţii similare de a reproduce şi de a publica extrase din această *Carte Albă* pe orice tip de suport şi fără plata vreunei taxe sau redevenţe şi fără o solicitare formală în scris, cu condiţia ca astfel de copii să nu se efectueze sau să se distribuie în scopul obţinerii de profit, iar FIC să fie recunoscut în toate cazurile ca autor al acestora. Pentru a garanta acurateţea citatelor şi a procesului de republicare, această *Carte Albă* este disponibilă în format electronic în limbile română şi engleză pe site-ul FIC http://www.fic.ro.

Nimeni nu are dreptul să publice, să transmită, să transfere, să comercializeze, să reproducă, să creeze lucrări derivate, să distribuie sau să utilizeze în orice fel conţinutul acestui document, parţial sau în întregime, cu excepţia cazurilor enumerate mai sus în care este permis expres acest lucru.

Deşi FIC a depus eforturi pentru a se asigura că acest raport este actual şi corect, FIC nu îşi asumă nicio răspundere pentru eventualele erori sau omisiuni din această *Carte Albă*.

Consiliul Investitorilor Străini
Str. Ion Câmpineanu nr. 11, Telefon: + 40-21-222-1931, Fax: + 40-21-222-1931, 010031 Bucureşti, ROMÂNIA
Website: http://www.fic.ro, E-mail: office@fic.ro

CARTEA ALBĂ 2013

Cuprins

Lista Abrevierilor iii.

Mediul Macroeconomic 01

Aspecte prioritare şi recomandări FIC 05

Capitol 01: Buna Guvernanţă 15

Capitol 02: Regimul Fiscal 21

Capitol 03: Sănătate 27

Capitol 04: Mediu şi Durabilitate 33

Capitol 05: Infrastructură 39

Capitol 06: Sectorul Energetic 43

Capitol 07: Agricultură 47

Capitol 08: Piaţa Forţei de Muncă şi Educaţie 51

Capitol 09: Tehnologie şi Inovaţie 59

Capitol 10: Managementul Instituţiilor Publice 65

Lista Abrevierilor

AC	Autorităţi Contractante
ADA	Ambalaje şi deşeuri de ambalaje
AFM	Administraţia Fondului pentru Mediu
ANAF	Agenţia Naţională de Administrare Fiscală
APDRP	Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
APIA	Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură
ARB	Asociaţia Română a Băncilor
ASB	Acord Stand-by
ASSI	Agenţia pentru Serviciile Societăţii Informaţionale
BASS	Bugetul asigurărilor sociale de stat
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BVB	Bursa de Valori Bucureşti
CE	Comisia Europeană
CEE	Centrul şi Estul Europei
DEEE	Deşeurile de echipamente electrice şi electronice
EUR	Moneda Euro
FAM	Fondul de Administrare a Mediului
FIC	Consiliul Investitorilor Străini
FMI	Fondul Monetar Internaţional
GC	Guvernanţă corporativă
GR	Guvernul României
HG	Hotărârea Guvernului
HTA	Evaluarea tehnologiei medicale
IMM	Întreprinderi Mici şi Mijlocii

IT & C	Tehnologia informaţiei şi comunicării
ITU	Uniunea Internaţională pentru Telecomunicaţii
ÎP	Întreprinderi Publice
MADR	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale
ME	Ministerul Economiei
MF	Ministerul Finanţelor Publice
MMCS	Ministerul Mediului şi Schimbărilor Climatice
MMP	Ministerul Mediului şi Pădurilor
MSI	Ministerul pentru Societatea Informaţională
MT	Ministerul Transporturilor
OCDE	Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică
OE	Operatori Economici
OUG	Ordonanţă de Urgenţă a Guvernului
PAC	Politica Agricolă Comună
PIB	Produsul Intern Brut
PNDR	Programul Naţional pentru Dezvoltare Rurală
POS Mediu	Programul Operaţional Sectorial de mediu
pp	Puncte procentuale
PPP	Parteneriat Public-Privat
RSC	Responsabilitate Socială Corporativă
RON	Moneda naţională a României (singular leu, plural lei)
SNDD	Strategia Naţională de Dezvoltare Durabilă
SNRSC	Strategia Naţională de Responsabilitate Socială Corporativă
T1...T4	Trimestrul 1 ... Trimestrul 4
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UE	Uniunea Europeană
UNESCO	Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură
USD	Dolari SUA

Mediul macroeconomic

Introducere

Anul trecut a fost unul dificil pentru România. Creşterea reală a PIB-ului a fost de aproximativ 0,3%, cu mult sub nivelul din 2011, când a crescut cu 2,2%. Diminuarea creşterii poate fi parţial explicată prin factori externi. Cererea în scădere din zona Euro, cel mai mare partener comercial al României, precum şi scăderea bruscă a producţiei agricole, au contribuit la declinul PIB în T3 din 2012 faţă de aceeaşi perioadă a lui 2011 (vezi Figura 1). Creşterea exporturilor a avut o tendinţă negativă pe tot parcursul anului (vezi Figura 2), iar importurile au scăzut şi ele faţă de anul anterior în cea mai mare parte a lui 2012, rezultând un dezechilibru comercial moderat şi un deficit de cont curent scăzut după standardele regionale (4% din PIB). Fluxurile de investiţii străine directe în România au scăzut cu 25% în 2012, ceea ce reflectă atât aversiunea generală a investitorilor faţă de riscul pieţelor emergente, cât şi, probabil, neliniştea accentuată de situaţia politică din ţară ca urmare a evenimentelor din vara anului 2012. Între timp, cererea internă a rămas scăzută, înfrânată de încrederea scăzută a consumatorilor, nesiguranţa cu privire la cursul reformelor viitoare, precum şi de creşterea limitată a creditelor.

Figura 1.

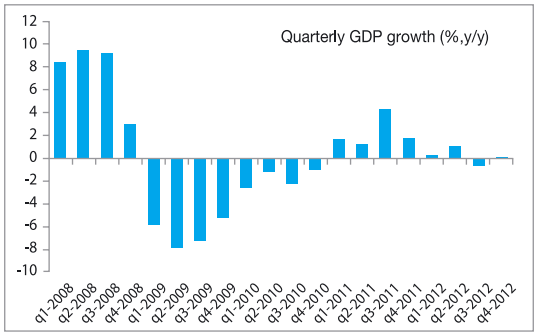

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

Inflaţia a rămas moderată şi s-a încadrat în marja Băncii Naţionale de 2,5 ± 1% în prima jumătate a anului 2012, însă în ultimul timp s-a accelerat din cauza creşterii preţurilor la alimente şi la energie, ajungând la 4,95% anual în decembrie 2012 (vezi Figura 3). Acesta a fost cel mai ridicat nivel al inflaţiei după vârful înregistrat în aprilie 2011, de 8,4% anual. Dintr-o perspectivă mai optimistă, România continuă să înregistreze una dintre cele mai scăzute rate ale şomajului din ţările în curs de dezvoltare din Europa. Nivelul şomajului a scăzut de la 7,3% din forţa de muncă la sfârşitul anului 2011 la 6,7% la sfârşitul anului 2012. Totuşi, ratele de participare a forţei de muncă sunt mici în comparaţie cu majoritatea celorlalte ţări din Uniunea Europeană.

Figura 2.

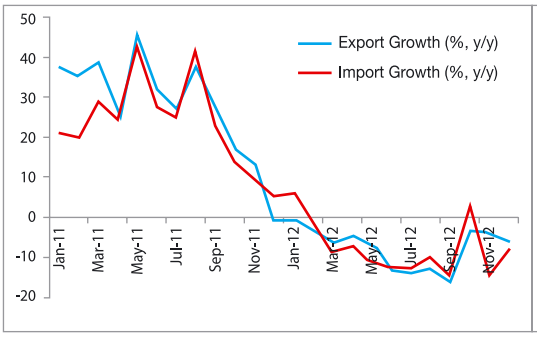

Figura 3.

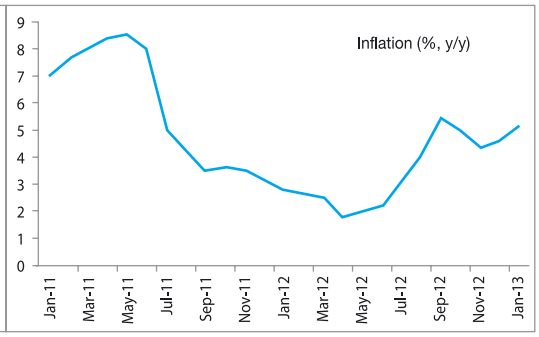

Sursa: Date comerciale Fondul Monetar Internaţional; Institutul Naţional de Statistică

Reacţia pieţei la evenimentele politice de la jumătatea anului trecut a condus la presiuni de depreciere a monedei naţionale şi la creşterea semnificativă a preţului la asigurările contra riscului de neplată. Între jumătatea lunii martie şi începutul lunii iunie, asigurările contra riscului de neplată au crescut cu peste 60%, de la 295 la 480 puncte de bază (vezi Figura 4). Cursul de schimb raportat la EUR a atins nivelul maxim – 4,63 RON – la sfârşitul lunii iulie, leul românesc depreciindu-se cu aproximativ 5% de la începutul anului şi cu peste 13% faţă de aprilie 2011 (Figura 4). Odată cu încheierea crizei politice, riscul de neplată a revenit la nivelul de la începutul anului 2011, iar Guvernul a putut emite la sfârşitul anului 2012 şi începutul anului 2013 euro-obligaţiuni cu dobânzi destul de favorabile. Moneda naţională şi-a revenit în a doua jumătate a anului 2012, încheind anul la 4,4 RON pentru 1 EUR.

Sectorul agricol a fost grav afectat de seceta din vara anului 2012. Producţia totală de cereale a scăzut cu 40% faţă de anul anterior, fiind al doilea cel mai mare declin înregistrat în ultimii 25 de ani. Cel mai afectat a fost porumbul, una din principalele culturi care se exportă, producţia acestuia scăzând cu aproximativ 50%. Producţia de grâu a scăzut şi ea cu 30%. Sectorul agricol reprezintă 7% din PIB, peste 8% din totalul exporturilor şi 30% din totalul forţei de muncă din România; prin urmare, slabele rezultate din agricultură au avut un impact major asupra economiei.

Sectorul financiar a fost supus unor presiuni produse de încetinirea creditării, de nivelul ridicat şi în creştere al creditelor neperformante şi de rentabilitatea scăzută. Aproximativ 80% din activele sectorului bancar din România sunt deţinute de bănci străine, iar băncile cu capital străin se bazează considerabil pe capitalul băncilor-mamă pentru a finanţa creditarea. Unul din principalele efecte care s-au răsfrânt asupra României ca urmare a crizei din zona Euro a fost reducerea gradului de îndatorare transfrontalier din sectorul financiar. România nu a fost la fel de puternic afectată de reducerea gradului de îndatorare ca unele din ţările UE, însă începând cu T4 al anului 2011 s-au înregistrat ieşiri considerabile de capital, o uşoară redresare înregistrându-se abia de curând. Creşterea volumului de credite a scăzut de la aproximativ 10% în martie 2012 (faţă de aceeaşi lună a anului 2011) la mai puţin de 2% la sfârşitul anului 2012 (pentru acelaşi interval; vezi Figura 5), rezultând o creştere negativă în termeni reali.

Figura 4.

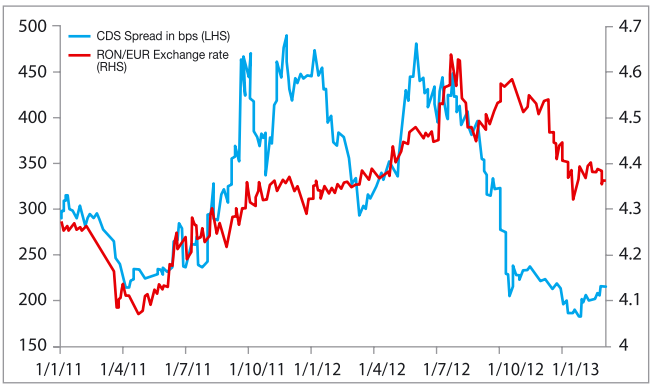

Sursa: Bloomberg.

Creşterea nivelului de creditare a fost influenţată negativ de aplicarea unor politici de creditare mai stricte, care, cel puţin parţial, au condus la creşterea volumului de credite neperformante (NPL-uri). NPL-urile au crescut de la mai puţin de 3% din totalul creditelor în 2007 la peste 18% din totalul creditelor la sfârşitul anului 2012. Deşi piaţa NPL-urilor din România este activă, slaba concurenţă în sector şi, drept urmare, stabilirea ineficientă a costurilor finale au împiedicat eliminarea mai rapidă a creditelor neperformante din evidenţele contabile ale băncilor. Potrivit sondajului trimestrial privind creditarea întocmit de Banca Naţională a României, multe bănci au înăsprit criteriile de creditare în 2012. Majoritatea acestor bănci a introdus condiţii mai aspre de creditare pentru împrumuturile casnice, în special ipoteci. În consecinţă, şi rentabilitatea băncilor a avut de suferit. Sistemul bancar a mers în pierdere începând din august 2011, în principal din cauza costurilor nete mari cu provizioanele, precum şi profiturilor mai scăzute din exploatare. Potrivit datelor furnizate de banca centrală, rentabilitatea activelor din sistemul bancar era la sfârşitul anului de -0,58% în timp ce rentabilitatea capitalului era de -5,36%.

Figura 5.

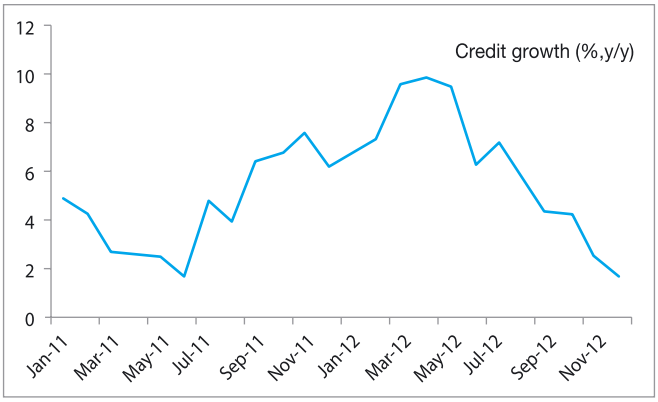

Sursa: Banca Naţională a României prin intermediul serviciului de date statistice CEIC.

Politicile puse în practică

Domeniul de aplicabilitate a stimulentelor fiscale şi monetare a fost limitat în 2012. Ca parte a Acordului Stand-By (ASB) cu FMI, Guvernul s-a angajat din 2009 într-un program de ajustare fiscală pentru aducerea deficitului public la un nivel sustenabil, conform cerinţelor UE. Mai mult, în urma creşterii abrupte a deficitului fiscal în timpul crizei din 2009, gestionarea finanţelor publice ale ţării a făcut obiectul unei atente monitorizări din partea UE ca parte a procedurii privind deficitul excesiv.

Cheltuielile guvernamentale au înregistrat uşoare creşteri anul trecut ca urmare a majorării cu 15% a salariilor din sectorul public (o revenire parţială a tăierilor salariale din 2010 cauzate de criză), precum şi a rambursării către pensionari a tăierilor de pensii considerate ulterior neconstituţionale. Acest lucru a avut drept urmare revizuirea bugetară de la jumătatea anului, care a ridicat ţinta de deficit fiscal de la valoarea iniţială de 1,9% din PIB la 2,2% din PIB, cu acordul Fondului Monetar Internaţional. Totuşi, problemele economice din a doua jumătate a anului au avut o influenţă mai mare decât se anticipase asupra finanţelor publice, perturbând şi mai mult ritmul ajustărilor fiscale şi eliminarea arieratelor guvernului. Dacă folosim definiţia dată de autorităţi deficitului de numerar, deficitul anual de 2,5% din PIB a depăşit uşor ţinta revizuită. În plus, Guvernul a solicitat şi a obţinut o prelungire de trei luni a ASB, care urma să expire în martie 2013, pentru a dispune de mai mult timp ca să-şi atingă ţintele de reducere a arieratelor administraţiilor locale şi ale companiilor controlate de stat.

În pofida acestor derapaje, per ansamblu, rezultatele fiscale au fost cu adevărat impresionante având în vedere că 2012 a fost şi an electoral. Au fost evitate depăşiri majore ale cheltuielilor. Creşterea deficitului general al guvernului s-a situat sub limita de 3% din PIB a UE stabilită prin Tratatul de la Maastricht, ceea ce reprezintă un prim pas în încheierea procedurii privind deficitul excesiv pentru România. Mai mult, structura datoriei publice a continuat să se îmbunătăţească, datoria pe termen lung denominată în leu crescând şi mai mult în anul 2012.

Inflaţia, în scădere în marea parte a anului 2011 şi la începutul anului 2012, a oferit autorităţilor monetare un răgaz pentru relaxarea politicii monetare în primul trimestru din 2012, banca centrală reducând rata dobânzii de politică monetară pe parcursul a trei luni consecutive de la 6% la începutul lunii ianuarie la 5,25% în martie. Totuşi, creşterea ulterioară a inflaţiei, posibilitatea unor presiuni constante de creştere a preţurilor, precum şi reducerea rezervelor internaţionale ca urmare a intervenţiilor băncii centrale menite să reducă presiunea pe cursul de schimb au limitat aria de aplicabilitate a unei relaxări şi mai mari a politicii monetare. Din martie 2012, banca centrală a menţinut rata dobânzii de politică monetară neschimbată, la 5,25% pe an.

Scăderea gradului de îndatorare transfrontalier a constituit unul dintre cele mai importante puncte pe ordinea de zi a organismelor de supraveghere. Din 2009, România face parte din Iniţiativa Europeană de Coordonare Bancară, cunoscută sub numele de Iniţiativa de la Viena. Prima Iniţiativă de la Viena a fost considerată un succes pentru România pentru că a asigurat lichiditatea şi buna capitalizare a sistemului bancar pe toată durata crizei financiare, în parte datorită angajamentului principalelor nouă bănci cu capital străin de a-şi menţine prezenţa în ţară. Succesoarea 2.0 a Iniţiativei de la Viena oferă o platformă pentru discuţii şi coordonare între cele mai importante grupuri bancare care activează în regiune, organisme de

reglementare dinţară şi din ţara gazdă, precum şi organizaţii internaţionale pe probleme de interes comun. Acestea includ aspecte precum prevenirea scăderii necontrolate a gradului de îndatorare, soluţionarea creditelor neperformante, promovarea pieţelor valutare locale etc. Responsabilul cu reglementarea sectorului bancar din România este unul dintre cei doi reprezentanţi ai ţării gazdă în Comitetul de Supraveghere al Iniţiativei de la Viena 2.0, care coordonează activitatea practică a Iniţiativei şi adoptă decizii strategice pentru întregul forum.

Perspective şi provocări viitoare

Reluarea şi susţinerea creşterii reprezintă principala provocare a decidenţilor politici din România. Pe termen scurt, perspectiva este umbrită de situaţia din zona Euro, anul acesta aşteptându-se doar o redresare limitată. Previziunea BERD din ianuarie 2013 privind creşterea de anul acesta a PIB-ului în România este de 1,4%. Cu toate acestea, având în vedere că în România PIB-ul pe cap de locuitor ajustat cu coeficientul PPP este sub 50% din media UE, potenţialul de convergenţă al economiei româneşti pe termen mediu este destul de ridicat. Dacă autorităţile aplică reformele structurale necesare pentru a debloca acest potenţial de creştere, economia ar putea beneficia considerabil în anii ce urmează de pe urma aşteptatei redresări a zonei euro şi a economiei globale.

Criza financiară globală ne-a învăţat că modelul de creştere al României anterior crizei bazat pe un influx de capital care a finanţat consumul nu este sustenabil şi că o strategie bazată pe exporturi este mai adecvată pentru o creştere sustenabilă pe termen lung. România, o mică economie deschisă şi stat membru al UE, îşi poate creşte exporturile prin consolidarea competitivităţii întreprinderilor şi prin diversificarea bazei exporturilor.

Mai presus de orice, România trebuie să facă mediul de afaceri mai atractiv pentru investitori, ceea ce va consolida concurenţa şi productivitatea prin dobândirea de noi competenţe şi procese. În prezent, România se situează pe o poziţie destul de slabă comparativ cu multe alte state UE în ceea ce priveşte majoritatea indicatorilor mediului de afaceri şi ai competitivităţii. Raportul Doing Business 2013 al Băncii Mondiale plasează România pe locul 72 din 185 de ţări în ceea ce priveşte uşurinţa cu care se derulează afacerile. Cu acest punctaj, România se situează pe antepenultimul loc între statele membre UE. Se înregistrează performanţe slabe şi la indicatori care ţin de accesul de electricitate, plata impozitelor, soluţionarea autorizaţiilor de construcţie şi a cazurilor de insolvenţă. În mod similar, România se situează pe locul al 82-lea din 144 de ţări în ceea ce priveşte Indicele Competitivităţii Globale publicat de Forumul Economic Mondial, plasându-se după toate ţările UE cu excepţia Greciei. Tot la acest capitol, România înregistrează performanţe destul de slabe şi la indicele calităţii infrastructurii (locul 97 la infrastructura în ansamblu şi locul 134 la infrastructura de transport).

Rezultatele acestor studii arată necesitatea adoptării cu prioritate a unor reforme pentru consolidarea mediului de afaceri:

- este nevoie de investiţii semnificative pentru îmbunătăţirea calităţii infrastructurii. Dat fiind spaţiul fiscal limitat, o folosire mai eficientă a fondurilor structurale UE şi a fondurilor de coeziune este esenţială în anii ce urmează. Absorbţia fondurilor UE a crescut, însă rămâne destul de scăzută (11,5%). Autorităţile ar trebui, de asemenea, să-şi întărească eforturile pentru atragerea investiţiilor private şi a know-how-ului în proiectele majore de infrastructură.

- simplificarea procedurilor fiscale, continuarea reformelor existente pentru implementarea depunerii electronice a impozitelor şi eliminarea birocraticei benzi roşii ar contribui substanţial la sprijinirea sectorului corporativ. În plus, este nevoie de o evoluţie mai rapidă în combaterea corupţiei. Conform Indicelui de Percepţie a Corupţiei publicat de Transparency International, România este considerată una dintre cele mai corupte ţări din UE (situându-se pe locul 66 din 176 de ţări).

- este nevoie de un sector financiar mai solid care să asigure o infuzie constantă de capital pentru o economie în creştere. Printre priorităţi se numără înregistrarea de progrese în reducerea creditelor neperformante şi continuarea consolidării pieţelor locale de capital.

Buna guvernanţă

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

Pentru o economie precum cea a României, liniile directoare şi practicile de guvernanţă sănătoase trebuie privite ca o precondiţie pentru atragerea capitalului atât de necesar redresării economice susţinute pe termen lung şi creşterii sustenabile. Nu se poate discuta despre guvernanţa corporativă fără a lua în considerare relaţia acesteia cu etica în afaceri. Pentru a rezuma corelaţia dintre aceste două aspecte, etica în afaceri poate transforma guvernanţa corporativă într-un element semnificativ, în timp ce deficienţele în principiile corporative pot conduce frecvent la reducerea nivelului standardelor etice.

România, alături de Bulgaria, nu este numai cea mai săracă ţară din UE, ci şi unul dintre statele cel mai ineficient guvernate. Legătura puternică dintre guvernanţa corporativă şi corupţia sau comportamentul imoral ne ajută să înţelegem mai bine factorii determinanţi ai performanţelor economice slabe în aceste două ţări.

Prin urmare, strategia de creştere economică ar trebui să vizeze în primul rând îmbunătăţirea practicilor de bună guvernanţă şi reducerea nivelului corupţiei, ca unul dintre comportamentele imorale cele mai răspândite, comun atât pentru sectorul privat, cât şi public.

Principiile de guvernanţă corporativă şi beneficiile lor sunt foarte puţin cunoscute şi/sau puse în aplicare în companiile controlate de stat şi în instituţiile publice; prin urmare, autorităţile ar trebui să îmbunătăţească acest cadru, precum şi să recruteze personal cu înalte calificări la conducerea acestor companii/instituţii. În acelaşi timp, ar trebui să existe reglementări care să separe clar rolurile statului ca factor de decizie politică şi în calitate de acţionar majoritar, întărită de o separare administrativă completă a responsabilităţilor în aceste calităţi diferite.

Deoarece dintre toate activităţile guvernamentale, achiziţiile publice sunt printre cele mai vulnerabile la comportament imoral, precum frauda şi corupţia, ar trebui să existe o cooperare strânsă între guvern şi sectorul privat pentru a menţine standarde ridicate de integritate, în special în gestionarea contractelor.

Ar trebui pus în aplicare un sistem de stimulente juridice pentru companii, încurajând astfel companiile să raporteze incidentele interne de corupţie. Ar trebui puse la dispoziţie ateliere de lucru comune de instruire pentru organele de aplicare a legii, autorităţile judiciare şi reprezentanţii companiilor, care să acopere legile interne existente, responsabilitatea corporativă şi lupta împotriva corupţiei.

Regimul fiscal

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

Cota unică de impozitare de 16% pentru veniturile obţinute de persoanele fizice şi juridice rămâne un aspect al sistemului fiscal românesc atractiv pentru investitori. De asemenea, introducerea contribuţiilor sociale în Codul Fiscal din anul 2011 a adăugat transparenţă. Cu toate acestea, sunt necesare îmbunătăţiri cu privire la stabilitatea legislaţiei şi la procesul consultativ. Evaziunea fiscală trebuie abordată mai eficient prin intermediul unor controale fiscale concentrate, axate pe contribuabili şi pe sectoare de activitate cu risc ridicat de evaziune. Contribuabilii oneşti ar trebui ajutaţi printr-un proces accelerat de rambursare, în special în scopuri de TVA. Multe cereri de rambursare sunt în prezent afectate de întârzieri birocratice, ceea ce dăunează economiei.

Ar trebui să se adopte o lege a holdingurilor, în conformitate cu legislaţia altor state din ECE, pentru a încuraja grupurile de companii să se stabilească în România. Ar trebui reduse contribuţiile de asigurări sociale, deoarece acestea sunt mari în comparaţie cu beneficiile pe care le aduc şi înseamnă o cheltuială semnificativă pentru angajatori. Aceasta ar putea fi o piedică în atragerea de investiţii în România. Ar trebui extins plafonul de cinci salarii pentru a acoperi contribuţiile la fondul de sănătate şi şomaj. Ar trebui clarificată legislaţia privind impozitarea veniturilor din câştigurile de pe pieţele de capital de către fondurile de investiţii cu sediul în străinătate, precizându-se, de preferat în mod explicit, că aceste fonduri sunt impozabile în ţara de origine. Inventarul şi amortizarea activelor ar trebui să fie deductibile la calculul impozitului pe profit, la fel ca în majoritatea altor state membre ale UE.

România are una dintre cele mai mari cote de TVA din UE, 24%, ca urmare a majorării acesteia în anul 2010. FIC consideră că economia şi, prin urmare, bugetul de stat, ar beneficia dacă această cotă de TVA ar fi redusă la 19%, cum era iniţial. Totodată, pentru a reduce evaziunea fiscală în materie de TVA ar trebui micşorată cota de TVA pentru alimentele de bază, fructe şi legume. O altă măsură bine-venită legată de TVA ar fi reintroducerea amânării plăţii TVA pentru importurile din afara UE până când bunurile ajung la utilizatorul final. Acest lucru ar oferi beneficii semnificative fluxului de numerar pentru afaceri, şi, prin urmare, ar încuraja creşterea economică. Nou-introdusul sistem de TVA la încasare, care aduce beneficii pentru unii contribuabili, produce totuşi dificultăţi unor contribuabili neeligibili, care nu pot pretinde drepturi de deducere privind tranzacţiile similare cu cele ale contribuabililor eligibili. Prin urmare, sistemul ar trebui să fie opţional, iar contribuabilii neeligibili ar trebui să aibă drepturi depline de deductibilitate.

Dezvoltarea sistemului de pensii private este benefică din moment ce destinde povara sistemului de stat care este depăşit. Sistemul de pensii private obligatorii (Pilonul II) trebuie protejat prin menţinerea calendarului existent de transfer al contribuţiilor sociale către fondurile de pensii private. Deductibilitatea pentru contribuţiile la pensiile private ((Pilonul III) ar trebui majorată la 1.000 EUR / an.

Sănătate

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

Nu putem vorbi despre afaceri prospere fără o comunitate sănătoasă. Pentru a crea bunăstare, o societate are nevoie de o bună stare de sănătate. Este recunoscut faptul că persoanele sănătoase sunt mai active, mai productive şi contribuie mai mult la dezvoltarea economiei şi a societăţii. Din păcate, starea de sănătate a populaţiei din România ridică multe semne de întrebare. Indicatorii de sănătate sunt modeşti – România se situează pe ultimul loc în Europa în ceea ce priveşte speranţa de viaţă la naştere, dar pe primul loc în ceea ce priveşte mortalitatea infantilă. Incidenţa afecţiunilor cronice are în continuare un nivel cu mult peste media europeană.

Cauzele sunt diverse. România a avut cel mai mic procent din PIB alocat pentru sănătate în 2012 (4%). Mai mult, se constată o lipsă de eficienţă în alocarea resurselor şi o nevoie de a întări sistemele de monitorizare a cheltuielilor din sistem. De asemenea, pacienţii români au tot felul de piedici în accesul la tratamente moderne şi la medicamente de nouă generaţie. Acestea au potenţial de reducere a costurilor din sistemul de sănătate prin aceea că-I ajută pe pacient să se întoarcă mai repede la locul de muncă, reducând atât numărul zilelor de spitalizare, cât şi efectele adverse ale zilelor de concediu medical asupra economiei.

Din cauză migraţiei masive în Europa de Vest a specialiştilor în medicină, numărul medicilor din România a scăzut, îngreunând şi mai mult accesul la servicii de sănătate şi afectând direct şi pe termen lung sănătatea cetăţenilor români. În plus, sistemul de sănătate din România nu acordă suficientă atenţie prevenţiei şi depistării precoce a bolilor, ceea ce ar putea avea un impact major asupra sănătăţii sau asupra principalilor factori determinanţi ai calităţii vieţii.

FIC recunoaşte că actuala situaţie economică dificilă a condus la constrângeri severe asupra bugetului sistemului sanitar. Cu toate acestea, pentru a fi competitivă, România va trebui să adopte o gândire strategică şi să îşi concentreze resursele asupra sectoarelor care vor permite creşterea durabilă pe termen mediu şi lung. Considerăm că sistemul sanitar ar putea fi unul dintre acele sectoare, însă autorităţile trebuie să fie pregătite să investească mai mult. Am saluta, totodată, o predictibilitate şi o claritate mai mare a legislaţiei, dar şi o viziune pe termen lung a autorităţilor, punând accent pe acele proiecte care ar avea un efect de multiplicare pe termen mediu şi lung.

Mediu şi durabilitate

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

FIC apreciază că, după ce a transpus şi a continuat să implementeze în legislaţia naţională aproape toate actele normative ale UE cu privire la mediu, Guvernul României (GR) continuă să fie activ în discuţiile cu privire la normele UE noi sau revizuite, pentru a se asigura că activităţile economice din România nu vor fi afectate în mod semnificativ. FIC este îngrijorat din cauza lipsei de previzibilitate legislativă şi consideră că anumite reglementări şi aspecte trebuie discutate, revizuite şi agreate în avans cu reprezentanţii sectorului industrial şi cu autorităţile de mediu.

FIC apreciază transparenţa pe care Ministerul Mediului şi Schimbărilor Climatice (MMSC) şi Ministerul Economiei (ME) au demonstrat-o în transpunerea şi planificarea implementării legislaţiei europene cu privire la schimbările climatice.

Programul Operaţional Sectorial de Mediu (POS Mediu) este cel mai important program aprobat pentru România pentru accesarea de fonduri europene pentru proiecte de mediu şi sperăm ca rata de absorbţie va creşte în noua perioadă 2014-2020.

FIC salută realizările Fondului de Administrare a Mediului (FAM) în ceea ce priveşte sprijinul financiar pentru proiectele de mediu. Cu toate acestea, FIC a observat că în ultimii ani, majoritatea proiectelor finanţate prin intermediul Fondului au fost legate, în principal, de programul de reînnoire a parcului auto (programul rabla), sisteme de încălzire a locuinţelor, energie regenerabilă şi unele proiecte de ape şi păduri pentru autorităţile locale. Societăţile private nu au avut ocazia să solicite finanţare pentru sprijinirea proiectelor şi nevoilor lor legate de mediu.

Sustenabilitatea implică o dezvoltare economică care să respecte bunăstarea din punct de vedere social şi al mediului, iar Responsabilitatea Socială Corporativă (RSC) este o modalitate în care companiile se pot dezvolta în mod sustenabil şi pot sprijini comunitatea în general. Au fost implementate câteva iniţiative pozitive în România în ceea ce priveşte RSC. (i) Strategia Naţională de Promovare a Responsabilităţii Sociale 2011 – 2016, care s-a axat pe cele trei direcţii, socială, protecţia mediului şi cercetare şi (ii) Strategia Naţională de Dezvoltare Durabilă (SNDD) a României pentru 2013-2020-2030. Cu toate acestea, GR şi-a dezvoltat politica RSC fără un proces adecvat de consultare cu toate entităţile interesate. Cooperarea dintre autorităţi (ministere), mediul de afaceri şi alte entităţi interesate este necesară pentru implementarea cu succes a strategiilor de dezvoltare durabilă şi RSC. Membrii FIC investesc în consolidarea încrederii entităţilor interesate şi în îmbunătăţirea simultană a performanţei afacerilor lor într-o manieră durabilă.

Infrastructură

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

Infrastructura de calitate are un rol important în creşterea economică, iar România are multe de făcut pentru a aduce infrastructura ţării la standarde europene. Fondurile alocate din bugetul naţional proiectelor de infrastructură sunt limitate, motiv pentru care trebuie identificate resurse alternative de finanţare. Guvernul României trebuie să întărească legislaţia care guvernează parteneriatele public-privat (PPP) şi să îmbunătăţească rata de absorbţie a fondurilor europene. Sistemul de achiziţii publice trebuie adus la zi.

În luna aprilie 2012, Ministerul Transporturilor (MT) a demarat proiectul pentru întocmirea unui plan general de infrastructură. Planul vizează perioada până în anul 2030. Acesta este un progres important care va înlesni atragerea investiţiilor, deoarece un plan general clar este esenţial pentru atragerea investiţiilor în infrastructură, pentru asigurarea finanţărilor şi finalizarea proiectelor într-un interval de timp bine definit. Lansarea unor proiecte cu finanţare europeană care vizează infrastructura rutieră şi de cale ferată de pe Coridorul IV este salutară, după cum este şi crearea, în decembrie 2012, a unui nou minister pentru coordonarea şi managementul proiectelor mari de infrastructură. Este important ca acestei entităţi să-i fie alocate suficiente resurse şi personal calificat pentru a proiecta, dezvolta şi gestiona respectivele proiecte de infrastructură. Acest minister ar trebui să introducă în practică metode de management al proiectelor şi să distribuie clar responsabilităţile către persoanele implicate în dezvoltarea fiecărui proiect.

FIC salută proiectul legii parteneriatului public-privat. Acesta, deşi uşurează cadrul legal destinat PPP-urilor, poate fi îmbunătăţit în continuare. Paralelismul legislativ (aceeaşi problemă cade sub incidenţa mai multor legi) ar trebui eliminat, partenerului privat ar trebui să i se permită să iniţieze PPP-uri, iar termenii generali care vizează implicarea statului trebuie clarificaţi pentru a se asigura o transparenţă decizională mai bună. Legea privind parteneriatele public-privat ar trebui să includă prevederi clare şi proceduri de evaluare care să fie stipulate în normele de aplicare.

Rata de absorbţie a fondurilor europene pentru 2007-2013 rămase neutilizate trebuie să crească prin acordarea unei atenţii sporite proiectelor mari de infrastructură. Autorităţile publice trebuie să elaboreze o listă cu proiectele prioritare care trebuie eficient monitorizate şi care să se încadreze în planul general de infrastructură. Împreună cu alte ţări membre UE, trebuie identificate punctele regionale de referinţă, iar procesul de evaluare şi selecţie a acestora trebuie urgentat. Capacitatea administrativă a instituţiilor implicate în managementul proiectelor trebuie întărită.

Pentru a creşte rata de absorbţie a fondurilor europene trebuie, pe de o parte, îmbunătăţit sistemul de achiziţii publice, iar pe de altă parte trebuie utilizate mai bine resursele naţionale. Cadrul legislativ trebuie să fie unul stabil şi transparent, iar atunci când se doreşte modificarea acestuia, trebuie organizate consultări. De asemenea, nu trebuie uitate măsurile menite a elimina conflictul de interese, care – atunci când sunt constatate astfel de cazuri – să includă pedepse punitive drastice pentru a credibiliza sistemul de achiziţii publice. Normele trebuie înăsprite, iar proiectele trebuie să includă indicatori eficienţi de monitorizare în concordanţă cu datele de pe piaţă.

Sectorul energetic

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

România are nevoie de o strategie energetică clar definită pentru a oferi investitorilor şi jucătorilor de pe piaţă o mai bună vizibilitate în ceea ce priveşte obiectivele politicilor avute în vedere de guvern pentru sectorul energetic. Este de asemenea de o deosebită importanţă ca, alături de această strategie, guvernul să aprobe o serie de linii directoare cu etape clare care să stabilească modalitatea de implementare a acestor obiective în deceniile următoare.

Sectorul energetic este unul dintre domeniile în care România ar putea beneficia de o creştere economică semnificativă pe termen scurt şi lung. Cu toate acestea, politicile neconsecvente şi insuficient negândite, care au un impact negativ asupra cadrului fiscal şi de reglementare în care lucrează investitorii, reduc atractivitatea sectorului în ciuda potenţialului său de motor al dezvoltării economice a României.

Pentru a atrage în continuare noi investiţii, sectorul energetic românesc are nevoie de:

- continuarea liberalizării pieţelor energetice prin implementarea în timp util a programului de dereglementare a preţurilor în sectorul energiei electrice şi al gazelor naturale.

- implementarea şi aplicarea în mod eficient de reglementări bine echilibrate, transmiţând semnale adecvate investitorilor.

- relansarea procesului de privatizare, care a fost oprit în 2009, pentru a aduce noi investiţii în infrastructură energetică aflată într-o stare de degradare, în special în sectorul producţiei de energie electrică, unde investiţiile urgente care sunt necesare trebuie încurajate prin stimulente de reglementare bine gândite.

- menţinerea stabilităţii mecanismului de sprijin pentru energia regenerabilă pentru a dovedi că investiţiile deja realizate sau asumate în sectorul energetic sunt protejate, în timp ce impactul asupra consumatorilor finali este reglat în limitele normelor existente.

- îmbunătăţirea integrării în sectorul energetic european, în special în ceea ce priveşte infrastructura de electricitate şi gaze naturale, prin adoptarea de acte normative corespunzătoare pentru a sprijini acest sector.

- stabilitatea sistemului fiscal, în special prin evitarea taxelor şi impozitelor speciale pe activităţi în domeniul energetic.

- implementarea unei politici coerente de eficienţă energetică, ceea ce ar face consumul de energie sustenabil pe termen lung şi ar menţine preţurile la energie la un nivel accesibil pentru consumatorii finali, în special pentru consumatorii vulnerabili.

Agricultură

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

Potenţialul agricol al României este uriaş, dar încă slab dezvoltat. Investitorii interesaţi de acest potenţial există şi au convingerea că, printr-o politică prioritară în domeniul agriculturii, deja exprimata în ediţia anterioară a *Cărţii Albe* din anul 2011, se pot crea condiţii favorabile dezvoltării economice sustenabile.

România se clasează pe locul cinci în UE în ceea ce priveşte suprafaţa totală a terenului arabil, însă contribuie cu mai puţin de 3% la producţia agricolă a UE şi are o productivitate a forţei de muncă de şapte ori mai mică faţă de media europeană.

Parcelarea excesivă a terenului, folosirea inadecvată a tehnologiei, infrastructura slabă sau capacitatea slabă de absorbţie a fondurilor structurale sunt câteva dintre problemele cu care se confruntă încă agricultura românească. Prin urmare, agricultura românească este, în general, o agricultură de subzistenţă, cu productivitate redusă şi necompetitivă pe piaţa UE.

Dacă productivitatea din agricultura română s-ar apropia de standardele europene, România ar putea deveni a treia putere în Europa, după Franţa şi Germania. Pentru a deveni competitivă şi pentru a atinge performanţele altor state membre ale UE, autorităţile române, printr-o politică fermă şi coerentă, ar trebui să exploateze mai eficient uriaşul potenţial al agriculturii pentru a creşte productivitatea în acest sector.

La baza viitoarelor strategii pentru agricultură ar trebui să stea o dezvoltare sustenabilă, care să deţină rolul cheie în accelerarea creşterii economice, oferind siguranţă alimentară, reducând nivelul sărăciei, diminuând diferenţele de venit, dezvoltând mediul rural şi protejând mediul înconjurător.

În lipsa unor măsuri urgente, sectorul agricol ar putea deveni o povară pentru economia naţională în loc să fie o sursă de creştere economică şi un motor al dezvoltării durabile în comunităţile rurale.

Piaţa forţei de muncă şi educaţie

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

Un cadru solid, durabil şi sustenabil al sistemului de pensii şi prestaţii sociale este o condiţie esenţială pentru a menţine echilibrul macroeconomic general şi pe cel al finanţelor publice.

Impozitul pe venit şi contribuţiile sociale ale angajatorilor nerezidenţi (inclusiv cei din afara statelor membre UE) şi ale angajaţilor acestora care muncesc în România pot fi plătite similar cu obligaţiile aferente unui contract de muncă local. Limita de 1 an pentru permise de muncă în scop de detaşare acordate cetăţenilor din state terţe trebuie eliminată pentru că statul român nu pierde venituri la buget. Trebuie avut în vedere că, în prezent, se datorează contribuţii sociale în baza contractelor de detaşare în aceeaşi măsură în care se datorează şi pentru contractele locale de muncă.

Bunul mers al administrării fondurilor private de pensii, respectiv obţinerea de performanţe investiţionale pozitive în beneficiul celor 6 milioane de clienţi, depinde decisiv de un mediu legislativ propice, stabil şi predictibil, care să nu reverseze parametrii esenţiali ai sistemului. Sistemul de pensii private obligatorii (Pilonul II), care acoperă în prezent aproape 5,8 milioane de participanţi, trebuie protejat prin menţinerea calendarului existent de transfer al contribuţiilor sociale către fondurile de pensii private (creşterea ratei contribuţiei de la 4% în 2013 la 6% în 2016, cu câte 0,5pp anual).

Pentru a consolida stabilitatea legislativă şi predictibilitatea în legătură cu cele mai importante aspecte legate de piaţa muncii, ar trebui avute în vedere o serie de schimbări în Codul Muncii, inclusiv eliminarea limitei de trei contracte individuale de muncă pe termen limitat ce pot fi încheiate între aceleaşi părţi pentru aceeaşi funcţie şi legislaţia privind orele suplimentare şi repausul săptămânal.

În ceea ce priveşte educaţia, se remarcă necesitatea clarificării ariei, termenilor şi condiţiilor de aplicare a legii privind stagiile de adaptare profesională. Perioadele de stagiu în companii ar trebui să devină obligatorii şi continue. Ponderea activităţilor practice în sistemele universitare de evaluare ar trebui sporită. Creşterea accesului elevilor şi studenţilor la servicii de informare şi consiliere profesională încă din perioada studiilor gimnaziale poate limita rata de abandon şcolar şi poate facilita integrarea profesională după finalizarea studiilor.

În ultimii doi ani, rata de promovabilitate a bacalaureatului a înregistrat un nivel scăzut record, de sub 50%. Acest fapt provoacă îngrijorare cu privire la calitatea competenţelor dezvoltate în cadrul sistemului de învăţământ mediu şi limitează dramatic numărul celor care pot urma o formă de învăţământ superior. Pe termen lung, această tendinţă poate periclita avantajul deţinut de România şi anume capacitatea acestei ţări de a pune la dispoziţia angajatorilor o forţă de muncă calificată.

Companiile din România resimt nevoia unui cadrul legislativ simplificat şi stabil, şi posibilitatea de a anticipa tendinţele pe termen lung din domeniul educaţiei. O politică de comunicare mai bună a noilor direcţii pe care urmează să se înscrie educaţia, norme metodologice clare şi complete care însoţesc prevederile legale noi, precum şi acordarea unui sprijin sporit instituţiilor de învăţământ pentru aplicarea noilor măsuri sunt câteva elemente care pot simplifica dificultăţile curente.

Tehnologie şi inovaţie

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

Începând cu anul 2013, *Cartea Albă* dedică un capitol separat Tehnologiei & Inovării, având în vedere importanţa tot mai mare a acestui sector pentru dezvoltarea economică a României şi, de asemenea, recentele oportunităţi de investiţii şi de dezvoltare la nivel naţional şi regional.

Realizări şi iniţiative de succes de pe piaţa IT&C:

1. Guvernul investeşte în personal calificat oferind angajatorilor stimulente pentru a crea noi locuri de muncă în domenii precum IT&C. România este un pol regional pentru companiile internaţionale de IT&C care îşi externalizează operaţiunile.

2. Piaţa de externalizare a serviciilor IT&C este în creştere.

Recomandări FIC pentru o mai bună guvernanţă IT&C:

1. Furnizorii ar trebui să sprijine implementarea strategiei de e-Guvernare şi atingerea obiectivelor europene de către România în materie de acces la reţele în bandă largă şi modernizare.

2. Ar trebui oferite mai multe stimulente fiscale pentru a sprijini progresul Cercetării & Dezvoltării în România şi crearea de noi locuri de muncă în viitor.

3. Ar trebui dezvoltate relaţii mai strânse între curriculumul universitar şi nevoile pieţei tehnologice în materie de forţă de muncă.

4. Având în vedere că toate domeniile în care au fost recomandate îmbunătăţiri se regăsesc în Agenda Digitală, este esenţial să se sublinieze importanţa acestui subiect pentru România.

Odată cu implementarea internetului pe dispozitive mobile, şi cu combinarea acestora, conectivitatea ubicuă a devenit o realitate. Progresul în domeniul IT&C justifică necesitatea de noi aplicaţii mobile guvernamentale şi multiplele oportunităţi ale Guvernului de a utiliza canalele wireless. M-Guvernare prin smartphone ar trebui implementat în viitorul apropiat.

Managementul instituţiilor publice

Aspecte prioritare şi recomandări FIC

Guvernanţa corporativă în cadrul ÎP ar trebui îmbunătăţită prin punerea în aplicare în mod adecvat şi rapid a normelor cu privire la consiliile de administraţie independente şi managementul profesionist, precum şi cele referitoare la transparenţa şi protecţia acţionarilor minoritari.

Transparenţa procesului legislativ ar trebui sporită prin consultări cuprinzătoare şi adecvate cu părţile interesate relevante, în special cu mediul de afaceri.

Ar trebui înfiinţată o entitate guvernamentală în vederea prioritizării investiţiilor publice care să prezinte în fiecare an către autorităţi obiectivele de investiţii publice propuse pe criterii de eficienţă si sa urmaresca procesul.

Structura salariilor din sectorul public ar trebui schimbată, pentru a recompensa competenţele şi responsabilitatea, şi ar trebui să fie însoţită de o reducere a numărului total de angajaţi.

Separarea rolului de legiuitor al statului de cel de acţionar trebuie formalizată prin implementarea unor masuri ca (i) transparenţă sporită, (ii) alinierea reglementărilor cu practica şi cu standardele internaţionale, (iii) diseminarea publică a obiectivelor generale avute în vedere de stat pentru deţinerile sale şi rolul său exact în guvernanţa corporativă şi (iv) definirea clara a modului de exercitarea a drepturilor de proprietate în cadrul administraţiei Statului.

Ar trebui implementat un cadru legal care să permită şi să stimuleze dezvoltarea de obligaţiuni garantate/corporative care ar contribui la dezvoltarea pieţei locale de capital per ansamblu.

Ar trebui înfiinţat un comitet pentru monitorizarea felului în care diferitele ministere/agenţii implementează programul economic al guvernului pentru a permite acestuia să ia în timp util măsurile de corecţie adecvate.

Agenţia Naţională de Administrare Fiscală ar trebui să convină asupra implementării sistemului electronic de popriri în strânsă colaborare cu sistemul bancar care ar ajuta foarte mult atat bugetul de stat, cât şi băncile implicate, precum şi pe terţul poprit.

Guvernanţa Corporativă

Guvernanţa corporativă reprezintă un set de reguli ce stabilesc relaţiile dintre managementul unei companii, consiliul de administraţie, acţionarii săi şi alte părţi interesate (autorităţi, furnizori, clienţi, investitori, angajaţi şi comunitate, în general). Aceasta prevede, de asemenea, structura prin care sunt stabilite obiectivele companiei şi mijloacele de realizare a acestora, precum şi monitorizarea performanţei[1].

Mai precis, acesta este un cadru de reguli şi practici prin care o organizaţie garantează responsabilitatea, corectitudinea şi transparenţa, în timp ce menţine un echilibru între obiectivele economice şi cele sociale, precum şi între scopurile individuale şi cele de grup.

Un cadru bine definit şi pus în aplicare de guvernanţă corporativă în primul rând ajută companiile să aibă rezultate mai bune şi, în al doilea rând, reprezintă un element-cheie în îmbunătăţirea eficienţei şi a creşterii economice.

Mai mult decât a fi o necesitate pentru buna funcţionare a economiei de piaţă, guvernanţa corporativă este extrem de importantă, deoarece ajută la creşterea încrederii investitorilor interni şi străini. Măsura în care o companie respectă principiile de bază ale guvernanţei corporative este un factor tot mai important în deciziile de investiţii. Prin urmare, pentru o economie precum cea a României, liniile directoare şi practicile de guvernanţă sănătoase trebuie privite ca o precondiţie pentru atragerea capitalului atât de necesar creşterii economice sustenabile.

Privind retrospectiv la criza economică şi financiară recentă, se pot observa că factorii declanşatori nu au fost numai deficienţele de reglementare de la nivel naţional şi internaţional, ci şi practicile inadecvate de guvernanţă corporativă. De exemplu, OCDE a asociat criza financiară cu „eşecurile şi punctele slabe din mecanismul de guvernanţă corporativă" şi recunoaşte că este nevoie de o mai bună orientare şi eforturi mai mari în vederea implementării principiilor sale de guvernanţă corporativă[2]. G20 a adoptat o abordare similară, precizând că una dintre cauzele crizei financiare au fost schemele de compensaţie deficitar concepute, care au dus la asumare de riscuri excesive.

Nu putem discuta despre guvernanţa corporativă fără a lua în considerare relaţia acesteia cu etica în afaceri. Nu este surprinzător că unul dintre diferitele elemente identificate ca fiind cauza crizei financiare au fost practicile comerciale neetice. Conduita companiilor care contravine eticii are consecinţe grave nu numai pentru acţionari, angajaţi, clienţi, furnizori etc., ci şi pentru comunitate, în general. Prin urmare, pentru a rezuma relaţia dintre aceste două aspecte, etica în afaceri poate întări guvernanţa corporativă, în timp ce deficienţele în principiile corporative pot conduce frecvent la comportamente neetice.

[1] OCDE Principiile Guvernanţei Corporative (2004)
[2] Lecţiile Guvernanţei Corporative din Criza Financiară, Grant Kirkpatrick, OCDE, 2009

Deoarece efectele crizei financiare internaţionale s-au făcut simţite şi în economia românească, care este încă în curs de redresare, considerăm acum, mai mult decât oricând, o bună oportunitate de a rediscuta despre necesitatea de a consolida principiile de guvernanţă şi de a cultiva practici etice de afaceri, astfel încât să se construiască pieţe mai transparente, mai responsabile şi mai durabile.

1.1. Progrese înregistrate

În România au existat iniţiative importante de a propune principii de bună guvernanţă corporativă, şi anume:

- Codul de Guvernanţă Corporativă al Bursei de Valori Bucureşti (ianuarie, 2009)

Codul de Guvernanţă Corporativă BVB revizuit[3] prezintă principii de guvernanţă adresate companiilor cotate la bursă care au emis instrumente financiare tranzacţionate pe o piaţă reglementată de capital, încurajând alte companii să adere la aceste valori corporative. Acesta include un set de recomandări voluntare care urmează a fi aplicate în conformitate cu mecanismul „aplică sau explică". Companiilor cotate la bursă la Categoria 1 li se solicită să respecte cel puţin 14 recomandări, în timp ce toate companiile trebuie să publice anual o Declaraţie de Conformitate cu Guvernanţa Corporativă, indicând care dintre recomandările Codului GC au fost respectate în practică, oferind explicaţii în cazul nerespectării.

Pentru exerciţiul financiar 2011, li s-a solicitat pentru prima dată companiilor româneşti cotate la bursă să raporteze respectarea Codului GC BVB. Schimbarea a adus câteva îmbunătăţiri, însă raportarea oferită de majoritatea companiilor s-a dovedit a fi încă insuficientă. în acest context, la sfârşitul anului 2012, Bursa de Valori Bucureşti şi BERD au lansat un proiect comun privind guvernanţa corporativă în România pentru a consolida monitorizarea şi punerea în aplicare a Codului GC BVB.

BVB a înfiinţat, de asemenea, Institutul de Guvernanţă Corporativă în anul 2003, al cărui scop este acela de a aduce cultura managerială din România la standarde internaţionale şi de a încuraja companiile cotate la bursă să se conformeze principiilor de bună guvernanţă corporativă.

- Codul de Guvernanţă Corporativă al Camerei de Comerţ Americane din România (AmCham) (august, 2010)

Acest Cod oferă îndrumări companiilor româneşti pe acţiuni, care sunt membre ale AmCham, în activitatea zilnică a acestora, precum şi în relaţia dintre diversele organisme corporative, acţionari şi alte părţi interesate, şi stabileşte cele mai bune practici de supraveghere şi responsabilitate. Scopul acestuia este de a acoperi principii în legislaţia română în ceea ce priveşte companiile, precum şi de a introduce noi recomandări în cazul în care legislaţia nu prevede nimic în acest sens şi, prin urmare, există o sursă de îndoială. Aceasta este una dintre primele iniţiative de a propune un pachet de principii de bună guvernanţă corporativă pentru societăţile din România necotate la bursă.

- Codul de Guvernanţă Corporativă introdus de Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 109/2011 (decembrie, 2011)

La finele anului 2011, în contextul angajamentelor asumate de Guvernul român faţă de Fondul Monetar Internaţional, Guvernul român a adoptat această ordonanţă de urgenţă care stabileşte norme statutare specifice pentru guvernanţa corporativă a companiilor controlate de statul român (un număr semnificativ al societăţilor vizate care sunt tranzacţionate pe pieţele reglementate din România sau care sunt avute în vedere pentru cotarea la bursă în viitorul apropiat).

- Luare de poziţie FIC cu privire la consolidarea guvernanţei corporative în companiile controlate de stat şi instituţiile publice (decembrie, 2011)

Această lucrare a fost emisă cu scopul de a fi un alt instrument de sprijin pentru autorităţi care, până atunci, au amânat în mod constant procesul de dezvoltare a unui cadru de guvernanţă corporativă pentru companiile controlate de stat şi instituţiile publice. Documentul FIC conţine propuneri specifice privind modul de asigurare a unei guvernanţe corporative eficiente, subliniind necesitatea unei separări clare de reglementare între rolul statului ca factor de decizie politică şi al statului în calitate de acţionar.

Corupţia continuă să fie o problemă în România. Fie că este în sectorul public sau privat, corupţia afectează grav mediul de afaceri şi societatea in ansamblu. Mai mult decât atât, consecinţele corupţiei şi guvernării ineficiente nu se resimt doar pe plan local, ci pot fi de anvergură, cu ramificaţii multiple şi uneori invizibile. Cu toate că de mai mulţi ani sunt elaborate politici anticorupţie şi infiinţate instituţii specializate în combaterea corupţiei, modul în care aceasta este percepută ne indică faptul că 96 la sută dintre români sunt de acord că aceasta reprezintă o problemă serioasă pentru ţara lor[4].

[3] Primul cod de guvernanţă corporativă BVB a fost adoptat în anul 2001, şi revizuit ulterior în anul 2009, pe baza Principiilor OCDE.
[4] http://ec.europa.eu/romania/news/15022012_eurobarometru_coruptia_ro.htm

Există mai multe inițiative venite din partea sectorului privat și a sectorului neguvernamental care încearcă să elimine prezența unor comportamente imorale, precum luarea de mită sau orice act de corupție atât în sectorul public, cât și în cel privat:

- Romanian Clean Business Coalition (RCBC) este un grup de inițiativă format din antreprenori, manageri și reprezentanți ai societății civile, cu scopul de a avea o contribuție semnificativă la reducerea nivelului de corupție din România. Acesta urmărește, de asemenea, să determine nivelul actual de disponibilitate a mediului de afaceri de a da mită și să propună măsuri de diminuare a acestui fenomen.

  De asemenea, RCBC a fost un participant activ în cadrul Platformei de Cooperare cu Mediul de Afaceri înființată în cadrul Strategiei Naționale Anticorupție[5], care necesită punerea în aplicare a politicilor publice ce încurajează o conduită etică. RCBC a propus mai multe stimulente juridice pentru acele entități care desfășoară o conduită etică în afaceri, precum:

  - Introducerea de clauze anticorupție în contractele cu furnizorii și distribuitorii.
  - Organizarea de cursuri de instruire privind integritatea în afaceri pentru top managementul din companii.
  - Introducerea unui sistem de „programe de încurajare a conformității" în procedurile de achiziții publice.

- O altă inițiativă care se concentrează pe promovarea eticii în afaceri este aceea a Centrului de Resurse Juridice, cu sprijinul Ambasadei Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Centrul a publicat un studiu cuprinzător privind „Etica și conformitatea în mediul de afaceri din România"[6], care pune în discuție ce acțiuni poate lua statul român pentru a stimula companiile românești să investească în etică și sisteme interne de conformitate. Studiul constata faptul că companiile cu capital străin din România au instituit sisteme și proceduri interne de conformitate mai dezvoltate decât companiile cu capital românesc. Cu toate acestea, ambele tipuri de companii doresc politici publice care să includă clauze anticorupție în contractele de achiziții publice și care să permită participarea la licitații exclusiv com paniilor care au implementat programe interne de conformitate. Pentru a spori gradul de informare și conștientizare, pentru a stimula programele de conformitate și pentru a încuraja autoreglementarea și raportarea voluntară, autorii studiului recomandă Guvernului să inițieze un act normativ care să impună standarde și principii minime de conformitate pentru companiile active în România.

- Conform unui studiu efectuat de către GFK privind „Percepția asupra corupției în România"[7], specificitatea corupției în România este faptul că este un „fenomen ubicuu, generalizat, monopolizând toate mediile și domeniile, cu influență directă și puternică asupra fiecărui cetățean și asupra fiecărei afaceri." Deși corupția este un fenomen întâlnit în special în sectorul public, participanții la acest sondaj, toți făcând parte din mediul de afaceri, au subliniat că fenomenul corupției este tot mai întâlnit și în sectorul privat, întreprinderile mici fiind mai susceptibile de astfel de acte imorale decât companiile mari, care sunt mult mai bine reglementate.

  Câteva dintre concluziile desprinse în urma participării reprezentanților mediului de afaceri la acest studiu sunt:

  - Corupția a devenit un mod de existență, o stare de normalitate și un obicei.
  - Sistemul susține și chiar forțează corupția. Mita a devenit o precondiție, care filtrează accesul la poziții libere sau dorite (în educație, sănătate, politică, afaceri etc.).
  - Nu există nicio pedeapsă adecvată a corupției, ci mai degrabă presiunea colectivă de a fi corupt.

  => Prin urmare, corupția este un impediment major pentru dezvoltarea trecută, prezentă și viitoare a României ca societate, democrație și ca un mediu prietenos pentru afacerile globale.

- Conform Raportului Anual de Analiză și Prognoză pe 2013 realizat de Societatea Academică din România, "cea mai bună strategie de creștere economică este buna guvernare"[8]. Raportul constată faptul că performanța economică scazută a României este determinată de asocierile puternice dintre nivelul ridicat de corupție și persistența elementelor de proastă guvernare, precum: favoritismul deciziilor guvernanților, alocarea neechitabilă și discreționară a fondurilor publice, deficitul bugetar ridicat, slaba performanță în colectarea taxelor și nivelul ridicat de birocrație. Aceste corelații explică, astfel, încă o dată, de ce România, alături de Bulgaria, este nu doar cea mai săracă țară din UE, dar și cea mai prost guvernată. Prin urmare, strategia de creștere economică ar trebui să vizeze în primul rând îmbunătățirea indicatorilor de bună guvernanță.

Două dintre cele mai importante inițiative la nivel internațional pentru promovarea cetățeniei responsabile, asigurând în același timp faptul că întreprinderile și alți actori societali acționează pentru realizarea unei economii mai durabile și mai echitabile la nivel global sunt UN Global Compact (GC) și Global Reporting

[5] Cea mai recentă Strategie Română Națională Anticorupție (SNA 2012-2015) a fost adoptată de către Guvern în luna martie 2012. Pe lângă etapele anterioare, SNA 2012 – 2015 are o natură holistică și multidisciplinară și se adresează nu numai tuturor instituțiilor publice, ci și mediului de afaceri și societății civile

[6] http://etica.guvernmaibun.ro/newsletter/35-etica-si-conformitatea-in-companiile-din-romania-raport-de-cercetare

[7] „Percepția asupra corupției în România" este o analiză de calitate care se bazează pe interviuri luate în luna noiembrie 2012, de către GFK România. Autori: Mirela Dadiloveanu și Cătălina Serafini

[8] Alina Mungiu, Raportului Anual de Analiză și Prognoză pe 2013, Societatea Academică din România, 14 Martie 2013

Initiative (GRI)[9]. Aceste două coduri voluntare joacă roluri complementare, deoarece cele 10 principii ale GC în domeniile drepturilor omului, muncii, mediului şi anticorupţiei corespund indicatorilor de performanţă GRI[10].

De exemplu, pentru principiul anticorupţie al GC există 3 indicatori GRI corespondenţi, după cum se arată mai jos:

UN GLOBAL COMPACT PRINCIPLE / GRI INDICATORS

UN Global Compact Principle	Relevant GRI Indicators (3.1)
10. Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery	**SO2:** Percentage and total number of business units analyzed for risks related to corruption
	SO3: Percentage of employees trained in organization's anti-corruption polices and procedures
	SO4: Actions taken in response to incidents of corruption

În România, aproximativ 50 de companii aplică unul sau ambele standarde[11]. Aceste companii aleg voluntar să integreze raportarea sustenabilităţii în cadrul funcţionării lor. Atunci când o companie se angajează să facă un raport de sustenabilitate, va crea o bună reputaţie ca cetăţean responsabil şi acumulează capital de imagine, având în vedere că aceasta se angajează în mod serios şi nu face acest lucru doar pentru a crea o iluzie de bună intenţie.

1 Alcatel Lucent
2 Arcelor Mittal Galaţi
3 Arcelor Mittal Hunedoara
4 Arcelor Mittal Iaşi
5 Avon Cosmetics
6 Banca Comercială Română
7 BCR Banca pentru locuinţe
8 BCR Leasing IFN
9 BCR Pensii
10 British American Tobacco România
11 Bunge România
12 Coca-Cola HBC România
13 Colgate Palmolive
14 Compania Hotelieră Intercontinental
15 Cosmote
16 Danone Romania
17 DHL
18 Electrolux
19 Ericsson
20 Eurisko Consulting
21 Europharma Distribuţie
22 Friesland Câmpina
23 GlaxoSmithKline
24 Glencore Protein România
25 IMB România
26 Indesit
27 ING Asset Management B.V.
28 ING Bank România
29 ING Pensii
30 Johnson Wax
31 Jones Lang Lasalle Services
32 LG Electronics
33 Lindegaz România
34 L'Oreal
35 Microsoft România
36 OMV Petrom
37 Orkla Foods România
38 OTP Bank România
39 Pfizer România
40 Philips
41 Procter&Gamble Distribution
42 Quadrant Amroq Beverages
43 Raiffeisen Banca pentru Locuinţe
44 Raiffeisen Bank
45 Raiffeisen Capital&Investment
46 Raiffeisen Leasing IFN
47 Sanofi - Aventis România
48 SAP România
49 Star Foods
50 Unilever South Center Europe
51 Vodafone România
52 Volksbank România

Fără îndoială, există multe alte companii fondate pe un angajament faţă de principii etice şi de guvernanţă de bază. Cele mai multe companii (în special corporaţii) au pus în aplicare un cod de etică pentru angajaţii lor pentru a adopta o anumită conduită în afaceri. În acelaşi timp, după cum s-a menţionat mai sus, cel puţin trei coduri de guvernanţă corporativă notabile au fost dezvoltate şi emise de entităţi diferite (Bursa de Valori, guvern şi o cameră de comerţ). Companiile se conformează în mod voluntar acestor recomandări de guvernanţă, deoarece nu există nicio obligaţie legală de a face acest lucru (deşi codurile legate de cerinţele de tranzacţionare la bursă pot avea un efect coercitiv). Cu toate acestea, puţine companii raportează performanţele lor de sustenabilitate, iar în România acest lucru este încă în mare măsură un exerciţiu voluntar, într-un mod similar codurilor de conduită sau standardelor de management. În ciuda acestui lucru, tendinţa este una pozitivă întrucât există iniţiative care urmăresc includerea reglementării raportării aspectelor de responsabilitate socială pe agenda publică.

[9] The United Nations Global Compact este o iniţiativă de politică strategică pentru întreprinderi care se angajează să îşi alinieze operaţiunile şi strategiilor la zece principii acceptate universal în domeniile drepturilor omului, muncii, mediului şi anticorupţiei. The Global Reporting Initiative este cadrul de raportare cel mai utilizat care oferă îndrumare cu privire la modul în care pot organizaţiile să îşi dezvăluie performanţa sustenabilităţii referitoare la drepturile omului, muncă, mediu, anticorupţie şi alte aspecte privind cetăţenia.

[10] "The Global Compact catalizează conducerea şi inovarea în transpunerea angajamentelor-cheie de responsabilitate corporativă în viziunea organizaţională şi acţiune prin intermediul celor zece principii. Ghidul de Raportare a Sustenabilităţii al GRI prevede metode de măsurare a progresului şi de comunicare a performanţei pe baza principiilor GC. Principiile universale pe care GC se bazează reprezintă un punct central de referinţă în Ghidul GRI. Prin urmare, cele două iniţiative se completează reciproc şi oferă o platformă de valoare unitară pentru organizaţiile care intenţionează să pună în aplicare politici de sustenabilitate în practicile lor de afaceri" - Realizarea conexiunii. Ghidul GRI şi comunicarea UNGC privind progresele înregistrate, Biroul United Nations Global Compact, 2007.

[11] Recomandările Coaliţiei pentru un Mediu de Afaceri Curat, Fundaţia Romanian Business Leaders, Ruxandra Bândilă (PWC) şi Cristian Ducu (Centrul pentru Cercetare în Etică Aplicată), 2012

1.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

1.2.1. Guvernanţa corporativă

După cum s-a menţionat anterior, guvernanţa corporativă a devenit o parte a vieţii economice româneşti, atât conceptual, cât şi din punctul de vedere al reglementării, numai în ultimii zece ani. Această întârziere este rezultatul mai multor eforturi neconcludente care au vizat reforme politice, juridice, sociale şi economice[12].

Tot mai multe companii româneşti ar trebui să pună în aplicare un cod de etică, care este considerat ca fiind „cele mai bune practici" de guvernanţă în economiile dezvoltate. În Europa, în medie, 73% dintre companii au un astfel de cod. În România, doar 47% dintre companii furnizează informaţii cu privire la existenţa unui cod de etică[13].

Raportul Competitivităţii Globale 2012-2013[14] emis de către Banca Mondială este relevant pentru a înţelege unde se situează România în privinţa guvernanţei corporative şi a eticii în afaceri. Acest raport oferă utilizatorilor o bază de date foarte cuprinzătoare de indicatori de competitivitate pentru 144 de ţări industrializate şi economii emergente, inclusiv doi indicatori relevanţi pentru noi: eficienţa consiliului de administraţie, care reflectă eficienţa guvernanţei corporative, precum şi conduita etică a companiilor.

Constatările ambilor indicatori ne arată că România se află printre ultimele ţări din cadrul UE, ocupând un loc critic privind conduita etică a firmelor, după cum se arată mai jos:

	Eficacitatea consiliilor corporative		Conduita etică a firmelor	
	Ţară	Loc/144	Loc/144	Ţară
1	Sweden	6	2	Finland
2	Finland	9	4	Denmark
3	Netherlands	10	6	Netherlands
4	Denmark	12	8	Sweden
5	United Kingdom	15	10	Luxembourg
6	Luxembourg	16	12	United Kingdom
7	Germany	17	14	Germany
8	Austria	18	18	Austria
9	Belgium	20	20	Belgium
10	France	21	21	Ireland
11	Lithuania	34	23	France
12	Ireland	40	31	Estonia
13	Estonia	43	40	Spain
14	Czech Republic	64	41	Portugal
15	Slovakia	71	42	Malta
16	Poland	80	45	Cyprus
17	Malta	84	52	Slovenia
18	Latvia	86	53	Poland
19	Hungary	94	62	Lithuania
20	Portugal	101	65	Latvia
21	Spain	103	90	Italy
22	Romania	118	98	Hungary
23	Slovenia	122	107	Bulgaria
24	Greece	131	115	Czech Republic
25	Bulgaria	132	116	Slovakia
26	Italy	134	126	Romania
27	Cyprus	139	130	Greece

Recomandările FIC

Companiile publice – utilităţile publice şi companiile în care statul deţine acţiuni atât integral, cât şi parţial – reprezintă un segment important al economiei naţionale şi, în consecinţă, lichiditatea, solvabilitatea şi funcţionalitatea acestor companii influenţează puternic stabilitatea întregii economii. Unele voci susţin că societăţile de stat sunt ineficiente din cauza nepotismului şi a gestionării iresponsabile. Având în vedere acest lucru şi faptul că principiile de guvernanţă corporativă şi beneficiile lor sunt foarte puţin cunoscute şi/sau puse în aplicare în companiile controlate de stat şi în instituţiile publice, autorităţile ar trebui să îmbunătăţească acest cadru, precum şi să recruteze personal cu înalte calificări la conducerea acestor companii/instituţii.

[12] Guvernanţa corporativă în economiile emergente: Cazul României, Niculae Feleagă, Liliana Feleagă, Voicu Dan Dragomir şi Adrian Doru Bigioi, Economie teoretică şi aplicată, nr. 9, 2011
[13] Idem
[14] http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf

În acelaşi timp, ar trebui să existe reglementări care să separe clar rolurile statului ca factor de decizie politică şi în calitate de acţionar majoritar, întărită de o separare administrativă completă a responsabilităţilor în aceste calităţi diferite. De asemenea, statul ar trebui să îşi definească în mod clar conduita în fiecare dintre calităţile sale şi să dezvăluie cu promptitudine orice conflict de interese care ia naştere din aceste calităţi.

1.2.2. Etica în afaceri

Conform unui studiu realizat de Fundaţia Heritage, imoralitatea (comportamentul imoral inerent) şi absenţa libertăţii economice[15] explică 71% din corupţie: cu cât este mai scăzut Indicele Libertăţii Economice, cu atât există mai multă corupţie într-o ţară. Deşi punctajul României este cu 0,7 puncte mai bun decât anul trecut, indicând îmbunătăţiri în patru dintre cele zece libertăţi economice (libertatea muncii, fiscală, monetară şi cheltuielile guvernamentale), progresul în lupta împotriva corupţiei a fost totuşi redus.

Pentru a creşte volumul de investiţii în România, Guvernul României trebuie să depună eforturi sporite pentru a elimina conduita imorală precum darea şi luarea de mită sau orice act de corupţie.

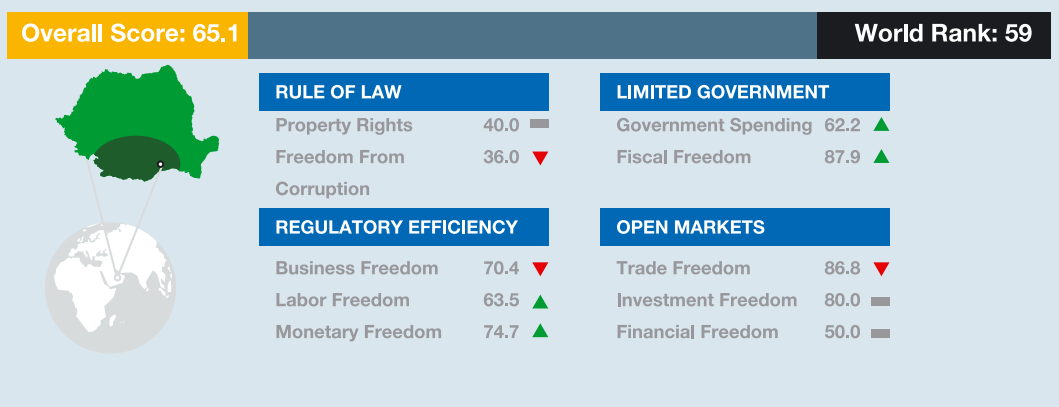

Sursa: Fundaţia Heritage/Wall Street Journal - Indicele Libertăţii Economice 2013

Indicele Libertăţii Economice 2013 – Punctajul obţinut de România în ceea ce priveşte libertăţile economice este 65,1, clasificând economia ţării pe locul 59 în rândul celor mai libere economii din Indicele 2013. România se clasează pe locul 28 din 43 de ţări din regiunea europeană, iar punctajul său general este mai mare decât media globală.

În pofida unui mediu politic dificil, România a întreprins măsuri de reformă. Cu toate acestea, corupţia percepută[16], exacerbată de un sistem judiciar relativ ineficient, subminează fundamentele libertăţii economice şi reduce perspectivele de expansiune economică dinamică pe termen lung.

Recomandările FIC

Dintre toate activităţile guvernamentale, achiziţiile publice sunt printre cele mai vulnerabile la comportament imoral, precum frauda şi corupţia. Conform Forumului Economic Mondial, se estimează că darea şi luarea de mită în achiziţiile publice guvernamentale adaugă 10-20% la costurile contractuale totale. Deoarece guvernele din întreaga lume cheltuiesc aproximativ 9,5 trilioane USD în fiecare an pe achiziţiile de bunuri şi servicii, se estimează că minimum 900 miliarde USD se pierd din cauza mitei. Guvernanţa necorespunzătoare în domeniul achiziţiilor publice împiedică concurenţa pe piaţă şi creşte preţul plătit de către administraţie pentru bunuri şi servicii, având un impact direct asupra cheltuielilor publice şi, prin urmare, asupra resurselor contribuabililor. Comunitatea de afaceri este una dintre cele mai importante victime ale corupţiei publice, însă poate fi, de asemenea, un puternic factor de schimbare.

Deoarece achiziţiile publice reprezintă un domeniu de risc major unde interacţiunea dintre sectoarele public şi privat poate conduce la corupţie, ar trebui să existe o cooperare strânsă între guvern şi sectorul privat pentru a menţine standarde ridicate de integritate, în special în gestionarea contractelor.

Ar trebui pus în aplicare un sistem de stimulente juridice pentru companii, încurajându-le să raporteze incidentele interne de corupţie. Ar trebui puse la dispoziţie ateliere de lucru comune de instruire pentru organele de aplicare a legii, autorităţile judiciare şi reprezentanţii companiilor, care să acopere legile interne existente, responsabilitatea corporativă şi lupta împotriva corupţiei.

[15] Conform Indicelui Libertăţii Economice publicat anual de Fundaţia Heritage/Wall Street Journal, libertatea economică este „absenţa constrângerilor sau coerciţiilor din partea Guvernului cu privire la producţia, distribuţia sau consumul de bunuri şi servicii care depăşesc cantitatea necesară cetăţenilor pentru a proteja şi păstra libertatea".

[16] România se clasează pe locul 66 din 174 de ţări în ceea ce priveşte Indicele Percepţiei asupra Corupţiei publicat de Transparency International pentru 2012
Raportul Comisiei Europene din anul 2013 privind Progresele înregistrate în baza Mecanismului de Cooperare şi Verificare (MCV) al Tratatului European prevede încă o dată că România nu a reuşit să remedieze problemele în lupta împotriva corupţiei.

Regimul fiscal

2.1. Progrese înregistrate

În ultimii ani, mediul fiscal românesc a evoluat semnificativ. România are o cotă unică de impozitare competitivă de 16% pentru veniturile obţinute de persoanele fizice şi juridice, ceea ce a adus multe beneficii economiei de la introducerea acesteia în 2005. Cota unică a dus la o creştere economică rapidă şi a încurajat îndeplinirea obligaţiilor declarative în materie fiscală. În ianuarie 2011, legislaţia privind contribuţiile sociale a fost încorporată în Codul fiscal, ceea ce a contribuit la asigurarea unei transparenţe sporite. În ultimii ani, legislaţia privind preţurile de transfer a fost clarificată, acum urmând îndeaproape principiile OCDE şi UE. Prevederi în legătură cu Acordurile de Preţ în Avans (APA) există, însă procedura pentru a avea acces la acestea nu a fost încă dezvoltată în întregime.

2.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

2.2.1. Stabilitatea legislaţiei fiscale şi a procesului consultativ

FIC consideră că un sistem fiscal stabil este fundamental pentru atragerea de investiţii în România. În plus, consultările dintre autorităţile statului şi comunitatea de afaceri sunt esenţiale pentru revizuirea atât a proiectelor de legi, cât şi a implementării legislaţiei existente. Acest lucru va spori calitatea legislaţiei şi va contribui la aplicarea uniformă a acesteia. Există exemple ale unei foarte bune comunicări între comunitatea de afaceri şi autorităţile statului, cum ar fi discuţiile dintre FIC şi ANAF. Cu toate acestea, rămâne problema constantă a adoptării pripite a unor prevederi legale, de multe ori într-un termen foarte scurt, mediul de afaceri având puţin timp pentru a aduce contribuţii eficiente.

Recomandările FIC

FIC apreciază deschiderea ANAF către dialog şi aşteaptă continuarea şi extinderea procesului consultativ atât cu ANAF, cât şi cu MF. De asemenea, FIC solicită MF să acorde comunităţii de afaceri timp suficient pentru a revizui proiectele legislative şi în special pentru a implementa prevederile Legii nr. 52/2003 („Legea privind transparenţa decizională în administraţia publică") pe scară mai largă. Această lege oferă părţilor interesate posibilitatea de a face comentarii asupra proiectelor de lege înainte ca acestea să fie adoptate.

În plus, pentru a contribui la stabilitatea fiscală, FIC recomandă eliminarea sintagmei "de regulă" din art. 4 din Codul fiscal. În forma actuală, acest articol stipulează faptul că pot fi aduse modificări Codului fiscal numai printr-o lege, că ele ar trebui să intre în vigoare numai de la data de 1 ianuarie a anului fiscal

următor şi că, de regulă, trebuie anunţate cu cel puţin şase luni înainte. În practică, sintagma "de regulă" a permis autorităţilor să aducă în mod frecvent modificări legislaţiei fiscale în termen foarte scurt. De asemenea, în afara eliminării sintagmei de regulă, FIC solicită implementarea mai eficientă a celorlalte prevederi ale art. 4.

2.2.2. Combaterea evaziunii fiscale

Evaziunea fiscală, care afectează atât impozitele directe, cât şi pe cele indirecte, continuă să reprezinte o problemă. Membrii FIC sunt îngrijoraţi în această privinţă, întrucât acest lucru generează concurenţă neloială, dezavantajându-i pe cei care respectă legea. În prezent, controlul fiscal nu se axează în mod corect pe intensificarea colectării de venituri la bugetul de stat. Adeseori, contribuabilii care solicită rambursarea taxelor sunt supuşi unui control fiscal riguros, indiferent dacă aceştia prezintă sau nu un risc crescut de evaziune fiscală. Acest lucru poate constitui adeseori o risipă de resurse care ar putea fi utilizate mai eficient pentru protejarea veniturilor bugetare.

În urma modificărilor recente ale Codului Fiscal au fost introduse noi prevederi care au drept scop limitarea beneficiilor fiscale obţinute urmare aplicării tratatelor de evitare a dublei impuneri în cazul în care tranzacţiile sunt artificiale si care au drept scop principal evitarea impozitării sau obţinerea unor avantaje fiscale care, în condiţii normale, nu ar fi putut fi obţinute.

Recomandările FIC

FIC recomandă eficientizarea controlului fiscal prin verificarea contribuabililor care prezintă un risc crescut de evaziune fiscală. Sancţiunile aplicate în cazul evaziunii fiscale ar trebui înăsprite. În plus, ar trebui să se facă publică o listă a contribuabililor cu arierate.

Având în vedere recentele modificări ale Codului Fiscal, FIC recomandă ca terminologia curentă să fie clarificată deoarece include termeni care nu sunt definiţi deloc sau suficient în legislaţia fiscală din România, având o interpretare prea largă şi astfel dând posibilitatea unor interpretări abusive din partea autorităţilor fiscale.

2.2.3. Rambursarea taxelor

Odată cu începutul recesiunii economice, mai multe societăţi au întâmpinat dificultăţi în obţinerea rambursării prompte a impozitelor plătite în plus. De multe ori, solicitările de rambursare a impozitelor sunt respinse din motive nejustificate şi birocratice. Acest lucru poate afecta semnificativ activitatea comercială şi poate conduce chiar la faliment. O astfel de atitudine agresivă a autorităţilor fiscale are un impact negativ asupra economiei şi, în cele din urmă, asupra veniturilor bugetului de stat, deoarece societăţile care vor da faliment nu vor mai plăti impozite.

În prezent, dobânzile pentru rambursarea/restituirea cu întârziere a impozitelor şi taxelor pot fi solicitate în anumite condiţii, la cererea contribuabilului. În fapt, cererile contribuabililor privind solicitarea de dobânzi de întârziere sunt adesea ignorate de către organele fiscale competente, ceea ce îi determină pe contribuabili să apeleze la instanţele judecătoreşti pentru a-şi proteja dreptul la obţinerea de dobânzi.

Recomandările FIC

Autorităţile fiscale ar trebui să ia măsuri pentru asigurarea îmbunătăţirii procesului de rambursare pentru societăţile şi persoanele fizice care sunt eligibile pentru a obţine rambursarea taxelor şi nu ar trebui să creeze obstacole birocratice sau întârzieri nejustificate.

Dacă sunt întârzieri la plată, organul fiscal ar trebui să fie obligat la plata acestor dobânzi din oficiu, în cazul în care sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege şi nu doar la cererea contribuabilului, aşa cum prevede legea în prezent.

2.2.4. Profitul reinvestit

Reinvestirea profitului contribuie la creşterea unei afaceri, stimulând creşterea economică şi ducând astfel la creşterea veniturilor bugetare. Din acest motiv, multe ţări oferă stimulente fiscale companiilor care reinvestesc profitul.

Recomandările FIC

FIC recomandă scutirea totală de la plată a impozitului pe profitul reinvestit.

2.2.5. Holdingurile

În prezent, nu există o lege a holdingurilor în România, fapt ce acţionează ca un obstacol pentru grupurile de companii care au sediul în România.

Recomandările FIC

Ar trebui să se adopte o lege a holdingurilor pentru a permite crearea de structuri corporative care să elimine dubla impozitare a dividendelor şi să permită compensarea profitului şi a pierderilor în cadrul unui grup. Acest lucru ar alinia legislaţia din România la legislaţia altor state din ECE, cum ar fi Republica Cehă, Polonia şi Bulgaria, ar stimula înfiinţarea de holdinguri în România şi ar descuraja migrarea acestora către paradisurile fiscale.

2.2.6. Contribuţiile de asigurări sociale

FIC apreciază reintroducerea plafonului contribuţiilor la asigurările sociale pentru contractele de muncă la valoarea a cinci salarii medii brute. Acest lucru va stimula angajările, în special ale managerilor superiori pe scară ierarhică în sectorul privat, ale căror competenţe sunt necesare pentru a ajuta companiile să iasă din recesiune. Totuşi, contribuţiile de asigurări sociale se menţin ridicate în comparaţie cu beneficiile pe care le aduc. Ele reprezintă o cheltuială semnificativă pentru angajatori, ceea ce poate reprezenta un obstacol în realizarea de investiţii în România. Reducerea contribuţiilor în continuare ar stimula investiţiile, ar încuraja companiile să facă angajări, ducând în final la creşterea veniturilor bugetelor de asigurări sociale.

Recomandările FIC

FIC recomandă ca nivelul contribuţiilor de asigurări sociale să fie redus.

2.2.7. Impozitarea profiturilor realizate din câştiguri pe piaţa de capital de către fonduri de investiţii străine

Legislaţia cu privire la impozitarea acestor fonduri este neclară, conducând la confuzii şi descurajând investiţiile. Cu toate că OUG nr. 127/8 octombrie 2008 a scutit de la impozitare fondurile de investiţii nerezidente care nu sunt persoane juridice, modificarea nu se aplică persoanelor juridice cu sediul în străinătate. Ordonanţa a creat, de asemenea, multe incertitudini, de exemplu posibilitatea ca impozitul românesc cu reţinere la sursă de 16% să se aplice pentru dividende şi pentru dobânda obţinută de la un plătitor român.

Recomandările FIC

Aceste fonduri ar trebui să fie scutite în întregime de la plata impozitului în România, iar legislaţia ar trebui să specifice clar acest lucru. În majoritatea statelor UE, fondurile de investiţii care achiziţionează investiţii pe piaţa locală de capital îşi plătesc toate impozitele în ţara în care îşi au sediul şi nu plătesc impozit separat în fiecare ţară în care investesc. Cu toate acestea, dacă este considerată necesară impozitarea de către România a acestor câştiguri, atunci măsurile pentru înregistrare şi plată ar trebui să fie cu mult mai clare şi mai simple decât sunt în prezent. Mai exact, prevederile Codului fiscal cuprinse în articolele 30(3) şi 30(4) din Titlul II şi articolul 67(3) din Titlul III, precum şi punctul 96 din Norme sunt neclare şi contradictorii în multe aspecte. Aplicarea de impozite pe dobânzile şi pe dividendele plătite fondurilor străine care nu sunt înfiinţate ca persoane juridice pot fi văzute ca discriminatorii şi în contradicţie cu libertăţile fundamentale UE, din moment ce tratamentul fondurilor de investiţii româneşti pare să fie mai favorabil.

De asemenea, sistemul de impozitare a câştigurilor de capital realizate de companii care nu au sediul în România (ceea ce de obicei presupune numirea unui reprezentant fiscal român) este extrem de birocratic şi greoi, punând serioase piedici şi bariere în calea atragerii de capital străin pe piaţa de capital din România.

Practic, câştigurile realizate de statul român din astfel de impozite sunt foarte mici şi, cum o piaţă de capital sănătoasă este o componentă cheie pentru o economie modernă şi puternică, FIC recomandă ca acest sistem să urmeze cele mai bune practici UE.

2.2.8. Deductibilitatea pierderilor de inventar

Multe societăţi, în special cele care desfăşoară activităţi cu bunuri perisabile, se confruntă cu pierderi pe inventar. Societăţile din domeniul alimentar şi farmaceutic sunt obligate să caseze produsele fie pentru că a expirat termenul de vânzare a produsului, fie pentru că produsul s-a deteriorat şi poate pune în pericol siguranţa consumatorului, fie din alte motive legate de calitate. În această privinţă, legislaţia în materie fiscală din România este foarte restrictivă şi, în general, spre deosebire de majoritatea celorlalte ţări, nu permite societăţilor să deducă la calculul impozitului pe profit pierderile din bunuri lipsă la inventar sau alte bunuri depreciate pentru motivele menţionate anterior, cât şi pentru orice alt motiv.

Prevederile Codului fiscal privind impozitul pe profit sunt mai restrictive din acest punct de vedere decât cele în materie de TVA. Cheltuielile aferente pierderilor de inventar nu sunt deductibile din punctul de vedere al impozitului pe profit, în timp ce TVA aferentă poate fi deductibilă în anumite condiţii.

Societăţile nu ar trebui să plătească impozit atunci când stocurile/mijloacele fixe sunt casate deoarece acest lucru penalizează societatea pentru desfăşurarea obişnuită a activităţii. Mai mult, respingerea dreptului de deducere a cheltuielilor rezultate din casarea stocurilor este discriminatorie deoarece alte state membre UE permit un astfel de tratament fiscal.

Recomandările FIC

Pierderile rezultate din casarea stocurilor sau a mijloacelor fixe ar trebui considerate cheltuieli deductibile din punctul de vedere al calculului impozitului pe profit. Reglementările privind impozitul pe profit ar trebui aliniate cu cele privind TVA.

2.2.9. Cota de TVA

Cota de TVA a fost majorată de la 19% la 24% începând cu 1 iulie 2010, cu un preaviz de numai câteva zile. Deşi FIC înţelege presiunile cu care se confrunta GR, majorarea TVA a prejudiciat activităţile comerciale, crescându-le costurile într-un moment în care mijloacele financiare erau deja limitate. Acest lucru a făcut ca societăţilor să le fie tot mai greu să-şi revină din recesiune, ceea ce a afectat şi veniturile bugetare. În plus, termenul scurt în care a fost aplicată majorarea a generat probleme grave pentru multe societăţi, care au fost nevoite să-şi actualizeze sistemele şi totodată să-şi modifice planul de afaceri în numai câteva zile. Prin comparaţie, atunci când guvernul Regatului Unit a majorat TVA în 2010, acesta a dat un răgaz de câteva luni înainte ca majorarea să intre în vigoare.

Recomandările FIC

FIC reiterează recomandările făcute în octombrie 2010 în cadrul Programului pentru Creştere Economică, respectiv că ar trebui să se revină la cota standard a TVA de 19%. Acest lucru ar stimula activităţile comerciale şi ar contribui la redresare, conducând astfel la o creştere a veniturilor bugetare. În plus, FIC recomandă autorităţilor fiscale să intensifice eforturile de a impune o mai strictă supraveghere a economiei subterane drept metodă de creştere a veniturilor bugetare mai eficientă decât majorarea impozitelor. Totodată, ar trebui micşorată cota de TVA pentru alimentele de bază, fructe şi legume pentru a reduce evaziunea fiscală în materie de TVA.

De asemenea, FIC recomandă ca, în viitor, orice modificări majore ale legislaţiei fiscale să fie anunţate din timp, astfel încât contribuabilii să aibă mai mult timp să se pregătească.

2.2.10. Colectarea TVA pentru importuri

În ultima parte a lunii martie 2007, GR a adoptat OUG nr. 22/2007 pentru a reveni asupra multor schimbări făcute începând cu 1 ianuarie 2007 cu privire la colectarea TVA pentru importurile din afara UE. Între 1 ianuarie 2007 şi data la care această Ordonanţă a intrat în vigoare, plata putea fi amânată până la data la care bunurile importate ajungeau la utilizatorul final, fie din România, fie din alt stat membru UE. Această reformă de scurtă durată a făcut ca România să aibă unul dintre cele mai favorabile regimuri TVA din UE. A acordat importatorilor numeroase avantaje din punctul de vedere al fluxului de numerar, încurajând investiţiile străine, şi a fost deosebit de benefică pentru companiile care transportau bunuri către alte state membre UE, făcând România un atractiv punct de intrare pe Piaţa Unică Europeană. Ţările învecinate nu aplică un astfel de sistem, colectând în schimb TVA la frontieră sau solicitând garanţii, iar aceasta însemna că România era mai competitivă. Dacă noile prevederi ar fi rămas în vigoare, tranzitul de bunuri prin România ar fi generat o creştere semnificativă a economiei locale în zone precum Constanţa şi ar fi fost benefică pentru societăţile care ar fi prestat servicii de transport pe teritoriul României.

Recomandările FIC

FIC recomandă abrogarea prevederilor mai sus menţionate din OUG nr. 22/2007 şi reintroducerea sistemului care s-a aplicat în perioada 1 ianuarie – 15 aprilie 2007, pentru a permite ca plata TVA pe bunurile importate din afara UE să fie amânată până când acestea ajung la utilizatorul final din România sau din alt stat membru UE, fără a se solicita plata de garanţii la vamă. Pe termen lung, aceasta ar creşte veniturile bugetare deoarece ar genera oportunităţi de creştere în domeniul traficului de tranzit de bunuri importate din afara UE a căror destinaţie este un alt stat membru UE.

2.2.11. Sistemul de TVA la încasare

Începând cu 1 ianuarie 2013 a intrat în vigoare noul sistem de TVA la încasare. Contribuabilii care îndeplinesc anumite criterii legate de cifra lor de afaceri sunt obligaţi să aplice acest sistem. Scopul lui a fost să creeze un avantaj la nivelul fluxurilor de trezorerie pentru contribuabilii eligibili, dându-le posibilitatea să colecteze TVA când primesc plata de la furnizori, dar nu mai târziu de 90 de zile calendaristice de când factura a fost ori trebuia să fie emisă. Există, totuşi, şi un impact indirect la nivelul contribuabililor neeligibili care au tranzacţii cu parteneri eligibili pentru aplicarea sistemului, în sensul că dreptul de deducere a TVA este restricţionat până la momenul plăţii facturii. Acest lucru nu asigură premisele unui tratament neutru al sistemului de TVA şi măreşte considerabil costurile administrative şi de conformare la nivelul contribuabililor neeligibili.

Recomandările FIC

FIC recomandă ca sistemul de TVA la încasare să fie opţional şi, de asemenea, eliminarea restricţionării dreptului de deducere a TVA pentru tranzacţiile pe care contribuabilii neeligibili le au cu partenerii eligibili.

2.2.12. Continua dezvoltare a fondurilor private de pensii

Sistemul de pensii private obligatorii (Pilonul II), care acoperă în prezent aproape 5,8 milioane de membri participanţi, trebuie să fie protejat prin menţinerea calendarului existent de transfer al contribuţiilor sociale către fondurile de pensii private (creşterea ratei contribuţiei de la 4% în 2013 la 6% în 2016, cu câte 0,5 pp anual). De asemenea, viabilitatea în ansamblu a acestui sistem trebuie să fie protejată, în special în ceea ce priveşte eficienţa costurilor.

Sistemul de pensii private facultative (Pilonul III), care administrează economiile a circa 300.000 de participanţi, ar trebui să fie consolidat prin creşterea treptată a stimulentelor fiscale pentru a facilita aderarea la aceste fonduri de pensii. În statele vecine funcţionează deja stimulente fiscale mai consistente pentru a încuraja economisirea privată în vederea pensionării şi, deci, atenuarea pe termen lung a presiunilor asupra bugetului public de pensii.

Recomandările FIC

FIC recomandă continuarea creşterii ratei de contribuţie la fondurile de pensii private obligatorii (Pilonul II) cu 0,5 puncte procentuale pe an, de la 4% în 2013 la 6% în 2016, precum şi extinderea în continuare a deductibilităţii fiscale aplicabile contribuţiilor angajatorilor la fondurile de pensii facultative (Pilonul III) de la 400 EUR / an în prezent la 1.000 EUR / an.

Sănătate

3.1. Progrese înregistrate

Investitorii din sectorul sanitar se comportă ca orice investitori, căutând pieţe unde există un echilibru între risc şi câştig. România era un loc destul de atractiv pentru companiile care investeau în domeniul sănătăţii, deoarece profilul de risc (format din termene de plată foarte lungi, precum şi din volatilitatea cursului de schimb) era compensat printr-un potenţial de mare de creştere. Încă există importante oportunităţi pe termen lung, deoarece nivelul nevoilor medicale neadresate este mare şi există multiple posibilităţi de a adăuga valoare. Cu toate acestea, funcţionarea în acest mediu aduce cu ea provocări, iar companiile sunt obligate să facă faţă incertitudinilor şi riscurilor. Un anumit nivel de impredictibilitate este creat de către autorităţi prin schimbări legislative frecvente sau, în unele cazuri, prin lipsa punerii în aplicare corespunzătoare a legislaţiei europene, o problemă care afectează şi alte sectoare.

Sectorul sanitar românesc este unul dinamic, cu o forţă de muncă de înaltă calificare. Acesta este un ingredient-cheie pentru orice afacere de succes, reprezentând un motiv în plus pentru care România a fost considerată o destinaţie atractivă pentru investiţii. Cu toate acestea, nivelul de instruire trebuie să ţină pasul cu schimbările şi tendinţele din mediul de afaceri global, astfel încât competenţele să corespundă cererii de pe piaţă. De asemenea, România pierde forţă de muncă calificată prin exportul de personal medical bine instruit către Europa de Vest. Acestă migraţie reprezintă în prezent una dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă sectorul sanitar. Un număr tot mai mare de medici aleg să părăsească ţara. Colegiul Medicilor din România estimează că mai mult de 11.200 de medici au părăsit România în ultimii 5 ani. Această migraţie reduce numărul personalului medical din România, ceea ce face ca accesul la asistenţă medicală să fie mai dificil, afectând, prin urmare, în mod direct şi pe termen lung starea de sănătate a cetăţenilor români.

Ca urmare a îmbătrânirii populaţiei, cele mai multe ţări europene au crescut investiţiile în domeniul sănătăţii. Conform estimărilor Băncii Mondiale, cheltuielile publice pentru sănătate în UE aproape s-ar putea dubla ca procent din PIB, de la 8% în prezent la 14% până în 2030. Cheltuielile publice pentru sănătate din România se ridică în prezent la doar 4% din PIB. Prin urmare, pentru a atinge standardele UE de viaţă, este esenţial ca guvernul să investească mai mult. Subfinanţarea cronică a sistemului are consecinţe grave: speranţa de viaţă în România este cea mai mică din Europa, mortalitatea infantilă cea mai mare, iar indicatorii bolilor cronice sunt sub media europeană.

Mediul fiscal actual ridică probleme semnificative pentru companiile care operează în sectorul sanitar în ceea ce priveşte sustenabilitatea şi predictibilitatea modelului de afaceri. Producătorii farmaceutici sunt supuşi unei taxe de expropriere, aşa-numita taxă de clawback, cerându-le să acopere în întregime cheltuielile ce depăşesc nivelul fondurilor publice alocate pentru medicamente. Taxa de clawback a schimbat dinamica creşterii pieţei, deoarece aceasta a decuplat creşterea „reală” a pieţei de creşterea „netă” a

pieţei. Creşterea „reală" a pieţei (sau consumul de medicamente) se va menţine probabil la nivelul actual, deoarece aceasta este determinată de nevoi medicale neadresate, care sunt la un nivel ridicat în România. Creşterea „netă" a pieţei (sau veniturile din vânzările realizate de companiile farmaceutice după ce acestea plătesc taxa de clawback) va fi la nivelul bugetului alocat pentru medicamente. Având în vedere că sumele publice cheltuite cu medicamente au stagnat din anul 2009 din cauza constrângerilor fiscale şi în acelaşi timp creşterea consumului, producătorii farmaceutici sunt obligaţi să acopere deficitul dintre fondurile alocate şi nevoile reale ale pieţei. Această taxă include, de asemenea, venituri ale altor agenţi economici şi TVA, deşi Curtea Constituţională a decis că aplicarea acestei taxei este parţial neconstituţională, deoarece aplicarea unei taxe asupra valorii medicamentelor rambursate care include TVA reprezintă o dublă impunere.

Ca răspuns la recesiunea economică ce a afectat România în ultimii ani, Guvernul a luat măsuri drastice de reducere a costurilor. În timp ce acest lucru a ajutat la limitarea unor costuri în sectorul sanitar, reformele au avut, de asemenea, drept rezultat reducerea accesului la asistenţă medicală pentru pacienţii români. Una dintre măsurile de limitare a costurilor luate de către Guvern a fost blocarea rambursării medicamentelor noi, inovatoare. Începând cu anul 2008, peste 140 de tratamente noi, având toate aprobările necesare, aşteaptă o decizie finală privind rambursarea. Produsele care aşteaptă deciziile de rambursare includ medicamente care pot salva vieţi. Există, de asemenea, medicamente inovatoare care pot reduce costurile sistemului sanitar permiţând pacienţilor reintegrarea în câmpul muncii, reducerea numărului de zile de spitalizare şi limitarea efectelor adverse etc.

Preţurile medicamentelor eliberate pe bază de reţetă sunt reglementate de către Ministerul Sănătăţii, stabilite printr-un sistem de referinţă internaţional la nivelul celui mai mic preţ într-un coş de 12 ţări din Uniunea Europeană. Reglementarea preţurilor la nivelul minim a condus la economii pentru bugetul sectorului sanitar pe termen scurt, însă ridică probleme legate de accesul pe termen lung al pacienţilor la medicamente. Metodologia actuală de stabilire a preţurilor în România creează stimulente pentru reexportul de medicamente către ţările cu preţuri mai mari, ceea ce conduce la o lipsă de medicamente pentru pacienţii români.

Întârzierile la plata facturilor de către Guvern pot, în practică, ajunge la 330 zile afectând sustenabilitatea financiară a tuturor companiilor ca urmare a reacţiilor în lanţ. Guvernul s-a angajat să pună în aplicare începând cu 16 martie 2013 Directiva UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăţilor în tranzacţiile comerciale, reducând termenele de plată în sectorul sanitar la 60 de zile pentru facturile înregistrate după această dată. Astfel s-ar îmbunătăţi sustenabilitatea financiară a companiilor din sectorul sanitar, care în final ar conduce la un acces mai bun la tratament pentru pacienţii din România. Pentru facturile înregistrate înainte de 16 martie 2013, Guvernul consideră implementarea unui calendar de eşalonare la plată a datoriilor în sectorul sanitar până la sfârşitul anului 2014.

3.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

3.2.1. Un mediu fiscal îmbunătăţit pentru a încuraja investiţiile străine

FIC înţelege necesitatea de a introduce o taxă suplimentară, taxa de clawback, cu scopul de a controla creşterea cheltuielilor publice cu medicamente. Cu toate acestea, metodologia actuală de calcul a taxei de clawback, care este, de fapt, o taxă de expropriere, trimite un puternic semnal negativ mediului de afaceri. Predictibilitatea redusă a alocării bugetare pentru medicamente reprezintă o preocupare-cheie. Companiile farmaceutice se confruntă cu dificultăţi în calcularea contribuţiei viitoare de clawback, şi, în consecinţă, la evaluarea impactului financiar, având în vedere lipsa existenţeibugetelor multianuale în sectorul public. De asemenea, nivelul bugetului ar trebui să ia în considerare nevoile reale ale pieţei. Producătorii de medicamente sunt singurii obligaţi la plata taxei, deşi nu sunt singurii actori responsabili pentru depăşirea bugetului alocat medicamentelor. De asemenea, aceştia acoperă şi veniturile care sunt, de fapt, realizate de farmacii şi de distribuitorii de medicamente, precum şi TVA.

Recomandările FIC

Ar trebui revizuită taxa de clawback pentru a o face mult mai previzibilă şi echitabilă, luând în considerare, de asemenea, decizia Curţii Constituţionale.

Taxa ar trebui aplicată pe veniturile plătitorului şi nu ale altor persoane juridice.

Fondurile atrase din contribuţia clawback ar trebui utilizate exclusiv pentru a suplimenta bugetul de medicamentele.

Bugetul alocat pentru medicamente ar trebui revizuit pentru a reflecta consumul de medicamente realizat în anul anterior celui pentru care se calculează taxa de clawback.

Ar trebui introdusă bugetarea multianuală pentru a creşte predictibilitatea.

3.2.2. Acces adecvat la medicamente

Acest lucru înseamnă garantarea accesului pacienţilor la medicamente rambursate în cadrul sistemului public de sănătate şi că medicamentele sunt disponibile în farmacii.

Salutăm măsurile luate pentru pregătirea unui sistem intermediar de Evaluare a Tehnologiei Medicale (HTA) pentru a evalua rapid medicamentele care aşteaptă să fie rambursate. Cu toate acestea, noua metodologie de rambursare trebuie adoptată cât mai curând posibil pentru a asigura accesul pacienţilor la cele mai noi tratamente care nu au fost disponibile în ultimii 5 ani. Salutăm angajamentul asumat de către Ministrul Sănătăţii de a asigura că noua listă de medicamente rambursate devine operaţională începând cu data de 1 iulie 2013.

Suntem încurajaţi de angajamentul Guvernului de implementare a unui sistem de achiziţii centralizate, pentru a asigura o mai bună estimare a nevoii de medicamente pentru o perioadă de timp, garanta furnizarea de medicamente şi evita deficitul, asigurându-se astfel accesul continuu la tratament pentru pacienţi. Cu toate acestea, având în vedere că medicamentele au deja un preţ maxim aprobat la nivel naţional, FIC este pregătit să se angajeze într-un dialog cu autorităţile, astfel încât dificultăţile create de achiziţiile centralizate să fie corect identificate şi să fie găsite soluţii acceptabile.

Recomandările FIC

Pentru a încuraja inovaţia, ar trebui actualizată în mod regulat lista de medicamente rambursate.

Ar trebui introdusă o procedură intermediară de HTA (Evaluare a Tehnologiei Medicale) pentru a asigura transparenţa şi predictibilitatea în decizia de includere a noilor medicamente pe lista de rambursare şi evaluarea mai bună a beneficiilor oferite de medicamente.

Ar trebui revizuită politica privind preţurile pentru a asigura necesarul de medicamente pe piaţa românească.

3.2.3. Un sistem IT modern pentru asistenţă medicală (reţeta electronică, cardul electronic, dosarul electronic)

România dispune de resurse publice limitate, iar sistemul sanitar se confruntă cu dificultăţi însemnate în satisfacerea nevoilor populaţiei. Acest lucru face ca maximizarea eficienţei în alocarea resurselor să fie absolut esenţială. Salutăm eforturile Guvernului de a lupta împotriva fraudei şi a abuzurilor din sistem, permiţând în acelaşi timp o mai bună monitorizare a angajamentelor privind cheltuielile prin introducerea unui sistem IT modern, inclusiv reţeta electronică, cardul electronic. Cu toate acestea, mai sunt multe de făcut pentru a face sistemul complet accesibil şi operaţional.

Recomandările FIC

Autorităţile ar trebui să se asigure că sistemul de reţetă electronică este pe deplin operaţional.

Ar trebui introdus un card electronic la nivel naţional, iar eforturile ar trebui continuate pentru a construi o bază de date centralizată care să cuprindă dosarele medicale electronice.

3.2.4. Un număr suficient de personal medical în cadrul sistemului sanitar românesc

România se confruntă cu o criză majoră cauzată de lipsa personalului medical: în anul 2010, exista o medie de 2,4 medici la 1.000 de locuitori, comparativ cu media UE de 3,6. Rata de migraţie este de 9% faţă de media UE de 2,5%. în anul 2011, erau mai mulţi medici care părăseau ţara decât absolvenţi noi, astfel încât este probabil ca situaţia să se deterioreze în continuare.

PIB-ul României ar creşte cu 6% în cazul în care starea de sănătate a forţei de muncă din ţară ar fi similară mediei UE. În schimb, aceasta pierde aproximativ 18,6 miliarde EUR (15% din PIB-ul pe anul 2010) din

producţia economică pe termen mediu spre lung, ca urmare a stării precare de sănătate a populaţiei sale[17].

Nivelul scăzut al accesului la personalul medical ca urmare a migraţiei are un efect direct asupra sănătăţii pe termen lung a cetăţenilor români. Prin urmare, FIC consideră că este esenţial ca autorităţile să ia măsuri pentru a rezolva această problemă, având în vedere faptul că un mediu de afaceri sănătos depinde de o comunitate sănătoasă.

Recomandările FIC

Ar trebui introdusă în sectorul sanitar salarizarea în funcţie de performanţă.

Personalul medical ar trebui separat de alţi angajaţi din sectorul public în materie de politică salarială.

Ar trebui îmbunătăţit accesul la dezvoltarea profesională continuă.

Ar trebui recunoscută importanţa socială a personalului medical.

Ar trebui consolidat rolul asociaţiilor profesionale în reformarea sistemului.

O alocare bugetară mai mare pentru salarii este în cele din urmă esenţială pentru a asigura retenţia personalului medical în ţară.

3.2.5. Un nivel adecvat de finanţare a sistemului sanitar

FIC recunoaşte că actuala situaţie economică dificilă a condus la constrângeri severe asupra bugetului sistemului sanitar. Cu toate acestea, pentru a fi competitivă, România va trebui să adopte o gândire strategică şi să îşi concentreze resursele asupra sectoarelor care vor permite creşterea durabilă pe termen mediu şi lung. Considerăm că sistemul sanitar ar putea fi unul dintre acele sectoare, însă autorităţile trebuie să fie pregătite să investească mai mult. Guvernul ar trebui să se angajeze la creşterea treptată a bugetului sistemului sanitar ca pondere din PIB cu 2% până la sfârşitul anului 2014, cu un scop clar de a atinge media europeană până în anul 2016.

Recomandările FIC

Ar trebui asigurate o creştere graduală în ponderea PIB-ului alocat sistemului sanitar până la 6% şi o combinare eficientă între finanţarea publică şi privată pentru sistemul sanitar.

Ar trebui îmbunătăţită colectarea contribuţiilor la asigurările sociale de sănătate.

Ar trebui extinsă baza de colectare a contribuţiilor pentru asigurările de sănătate prin eliminarea scutirilor.

Fondurile ar trebui transferate de la bugetul de stat pentru a acoperi populaţia scutită sau neasigurată.

Ar trebui facilitat accesul pe piaţă al companiilor private de asigurări de sănătate prin permiterea de deduceri fiscale.

3.2.6. Ar trebui încurajate educaţia, prevenţia şi promovarea sănătăţii

În prezent, sistemul sanitar românesc nu pune suficient accent pe prevenţia şi depistarea precoce a bolilor care ar putea avea un impact major asupra sănătăţii sau pe principalii factori determinanţi ai poverii bolii. Alocarea resurselor ar trebui să atingă un echilibru adecvat între asistenţa medicală, prevenţia bolilor şi promovarea sănătăţii pentru a răspunde nevoilor actuale şi viitoare din sectorul sanitar. Acest lucru a fost, de asemenea, recomandat de către Banca Mondială în anul 2011: „În plus, recomandăm ca guvernul să ţină cont de sănătate în toate politicile publice pe care le elaborează (programele intersectoriale de îngrijire preventivă a populaţiei), inclusiv prin introducerea legislaţiei pentru a reduce factorii de risc (de exemplu, accize pentru produsele din tutun şi interzicerea fumatului în spaţii publice), campanii naţionale de comunicare, programe de prevenţie centrate pe populaţie şi pe individ precum şi programe pentru reducerea factorilor de risc predominanţi, depistarea cancerului, vaccinarea, precum şi monitorizarea creşterii.[18]”

[17] Industria Farmaceutică din România: principalele tendinţe şi impactul asupra societăţii şi economiei, Academia Română, Institutul de Prognoză Economică, februarie 2012
[18] Analiza Funcţională a Sectorului de Sănătate din România, Raport final 28 aprilie 2011, Banca Mondială şi Regiunea Europa şi Asia Centrală, pagina xix

Recomandările FIC

Ar trebui alocat un nivel adecvat de finanţare pentru programele de prevenţie.

Ar trebui definit un sistem de stimulente pentru medicii generalişti care să fie activ implicaţi în programe de educaţie şi prevenţie, inclusiv vaccinare.

Ar trebui elaborate programe pentru a promova un stil de viaţă sănătos (cu accent pe obiceiurile alimentare, fumat şi consum de alcool, exerciţii fizice).

Ar trebui pus în aplicare un program pentru a creşte nivelul de cunoaştere în materie de sănătate.

Mediu şi durabilitate

4.1. Progrese înregistrate

FIC apreciază că, după ce a transpus şi a continuat să implementeze în legislaţia naţională aproape toate actele normative ale UE cu privire la mediu, Guvernul României (GR) continuă să fie activ în discuţiile cu privire la normele UE noi sau revizuite, pentru a se asigura că activităţile economice din România nu vor fi afectate în mod semnificativ.

GR a implementat proceduri de consultări publice, oferind părţilor interesate posibilitatea de a-şi exprima opiniile cu privire la diferite aspecte de mediu. Astfel, recent, a fost publicat un proiect al Strategiei Naţionale de Management al Deşeurilor, oferindu-se tuturor părţilor interesate posibilitatea de a se implica în acest proces.

GR a implementat toate procedurile necesare şi a depus eforturi pentru sprijinirea autorităţilor regionale şi locale să depună cereri şi să acceseze fondurile europene (Fondul European de Dezvoltare Regională şi Fondul de Coeziune) pentru a soluţiona problemele de mediu, cum ar fi gospodărirea apelor şi managementul deşeurilor.

Noul Program de guvernare include obiective de protecţie a mediului pentru perioada 2013-2016.

4.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

4.2.1. Legislaţia în domeniul mediului – îmbunătăţirea legislaţiei în domeniul mediului şi al cadrului de reglementare

FIC este îngrijorat din cauza lipsei de previzibilitate legislativă şi consideră că trebuie discutate, revizuite şi agreate cu autorităţile de mediu anumite reglementări şi aspecte.

Recomandările FIC

Previzibilitatea legislativă ar trebui crescută şi ar trebui creat un cadru legislativ uniform şi stabil, bazat pe principiile UE;

Consultarea cu reprezentanţii din industrie ar trebui să aibă loc înainte de adoptarea de noi norme şi regulamente de mediu sau înainte de modificarea sau amendarea celor noi.

4.2.1.1. Aspecte legate de schimbările climatice

FIC apreciază transparenţa pe care Ministerul Mediului şi Schimbărilor Climatice (MMSC) şi Ministerul Economiei (ME) au demonstrat-o în transpunerea şi planificarea implementării legislaţiei europene cu privire la schimbările climatice.

Recomandările FIC

FIC consideră că este nevoie de o strânsă cooperare cu autorităţile de mediu pentru implementarea Ordinului Ministerului Mediului şi Pădurilor nr. 3420/2012 cu privire la aprobarea procedurii de emitere a autorizaţiilor pentru emisiile de gaze cu efect de seră în perioada 2013-2020.

Ar trebui să se poarte consultări cu sectoarele corespunzătoare din industrie cu privire la procesul de revizuire din 2014 referitor la situaţia scurgerilor de carbon şi la orice modificări la Hotărârea de Guvern nr. 780/2006. (Este posibil ca autorităţile să fi început modificările, însă reprezentanţii industriei nu au fost consultaţi încă.)

Ar trebui adoptată legislaţie secundară (norme de aplicare, inclusiv reguli cu privire la entităţile nou-intrate, reguli de închidere) care să sprijine implementarea Hotărârii de Guvern 780/2006.

Ar trebui adoptată noua strategie pentru schimbările climatice, care să acopere perioada 2014-2020.

4.2.1.2. Reabilitarea terenurilor contaminate

În prezent, reabilitarea terenurilor contaminate este guvernată de Ordinul Ministerului Apelor, Pădurilor şi Mediului 756/1997 pentru aprobarea Reglementării privind evaluarea poluării mediului, de Hotărârea de Guvern 1408/2007 privind modalităţile de investigare şi evaluare a poluării solului şi subsolului, precum şi de Hotărârea de Guvern 1403/2007 privind refacerea zonelor în care solul, subsolul şi ecosistemele terestre au fost afectate.

Recomandările FIC

Este nevoie de o metodologie pentru aplicarea acestor Hotărâri de Guvern, pentru a asigura transparenţă, previzibilitate (în ceea ce priveşte planificările, acţiunile necesare etc.) şi pentru a evita interpretarea eronată a acestor reglementări. Delimitarea cadrului aplicabil terenurilor contaminate poate de asemenea asigura o mai bună clarificare a posibilelor răspunderi ale companiilor private care funcţionează pe terenuri contaminate istoric, precum şi posibilitatea ca aceste companii private să acceseze ajutoare de stat sau fonduri europene pentru decontaminare.

4.2.2. Managementul deşeurilor

Directiva cadru privind managementul deşeurilor a fost transpusă în legislaţia română prin Legea nr. 211/2011 privind deşeurile şi Hotărârea de Guvern nr. 856/2002 privind evidenţa gestiunii deşeurilor şi pentru aprobarea listei cuprinzând deşeurile, inclusiv deşeurile periculoase.

Recomandările FIC

FIC recomandă o atenţie sporită din partea autorităţilor în ceea ce priveşte:

Obţinerea unui echilibru între responsabilităţile pe care le au autorităţile locale şi cele ale industriei. Autorităţile ar trebui să fie răspunzătoare pentru colectarea deşeurilor post-consum (spre exemplu, ambalaje, deşeuri provenind de la echipamentele electrice şi electronice) întrucât obligaţia de colectare selectivă a acestor deşeuri este responsabilitatea legală a autorităţilor locale. Ar trebui stabilite obligaţii clare în domeniul managementului deşeurilor pentru toţi operatorii care desfăşoară activităţi similare

GR ar trebui să clarifice dacă intenţionează să adopte o hotărâre care să stabilească un regim special pentru anumite tipuri de deşeuri, aşa cum prevede Legea 211/2011 (în plus faţă de hotărârile deja în vigoare cu privire la deşeurile provenind de la echipamentele electrice şi electronice, baterii, vehicule scoase din uz etc.). GR ar trebui de asemenea să clarifice dacă intenţionează să stabilească reguli cu privire la modul în care costurile cu managementul deşeurilor vor fi alocate conform principiului „poluatorul plăteşte”.

Clarificarea conceptului de produs secundar şi cu privire la raportările asupra situaţiei deşeurilor versus valorificarea deşeurilor.

Clarificarea situaţiei aprobării şi implementării proiectelor SOP de mediu cu privire la managementul deşeurilor municipale şi tratarea nămolurilor de canalizare, precum şi eliminarea acestora.

O mai bună implementare a recomandărilor Comisiei Europene de sprijinire a diverselor directive privind deşeurile (ex. recunoaşterea pe plan naţional a co-procesării în fabricile de ciment ca reprezentând simultan reciclare minerală şi valorificare energetică, dar şi bune practici pentru eficienţa resurselor).

Stabilirea unei metodologii pentru evidenţa fluxului de deşeuri (trasabilitate) din locul unde sunt generate/colectate până la depozitarea, transportarea, tratarea şi reciclarea/valorificarea/eliminarea şi raportarea finală; crearea unei baze de date care să permită raportarea online şi care să integreze toate obligaţiile de raportare cu privire la deşeuri, incluzând toate corelaţiile necesare dintre diversele liste/categorii de deşeuri, permiţând generarea a diverse tipuri de raportări, impuse de reglementările în materie de management al deşeurilor, şi permiţând trasabilitatea fluxurilor de deşeuri, şi care să aibă un nivel corespunzător de securitate (confidenţialitate, dacă este necesar). FIC îşi oferă sprijinul pentru crearea, testarea şi funcţionarea unei astfel de baze de date.

Dezvoltarea unui plan de înlocuire a tuturor produselor de pe piaţă din motive de eficienţă energetică. Aceasta ar fi o investiţie directă extrem de atractivă care s-ar amortiza în timp.

4.2.2.1. Ambalaje şi deşeuri de ambalaje (ADA)

Până în prezent, România şi-a îndeplinit obligaţiile stabilite de UE cu privire la ADA, în special datorită eforturilor susţinute din sectorul industrial, care îşi continuă eforturile permanente de a atinge obiectivele cu privire la valorificarea şi reciclarea deşeurilor de ambalaje.

Recomandările FIC

Cerinţele specifice pentru asigurarea trasabilităţii deşeurilor (inclusiv a diverselor tipuri de materiale provenite din deşeuri) ar trebui reglementate, actualizate, iar procedurile de raportare ar trebui corelate la nivel naţional pentru a asigura acurateţea datelor trimise la Agenţia Europeană de Mediu, pentru a reduce discrepanţa concurenţială, şi pentru a crea premisele unui cadru echitabil pentru toţi operatorii economici responsabili.

Sistemul depozit ar trebui evitat întrucât conduce la apariţia sistemelor paralele de colectare la nivel municipal şi, astfel, ca o consecinţă, la creşterea inutilă a costurilor. Acesta subminează eforturile continue ale GR de a implementa colectarea selectivă la nivel naţional ca opţiune strategică a României, care beneficiază de o finanţare UE substanţială (1,17 mld. EUR – Axa 2 Managementul Deşeurilor, Programul Operaţional Sectorial de Mediu). Având în vedere capacitatea economică a României, implementarea unui sistem-depozit va crea o povară suplimentară disproporţionată pentru industrie (îmbuteliatori şi importatori).

4.2.2.2. Strategia naţională cu privire la nămoluri de canalizare şi epurare

FIC apreciază modul de abordare al MMSC în crearea unei strategii naţionale pentru acest flux specific de deşeuri.

În prezent, majoritatea staţiilor de epurare a apelor uzate sunt prevăzute a fi echipate cu instalaţii de deshidratare care să scadă conţinutul de apă (de la 96-98% la 70-85%) din nămolul rezultat.

Recomandările FIC

Unul din principalele obiective ale acestei strategii ar trebui să fie reducerea şi mai mare a cantităţii de nămoluri de epurare care urmează a fi tratate, prin montarea de instalaţii de deshidratare cât mai aproape cu putinţă de sursele generatoare de deşeuri. Acest lucru ar permite o reducere mai mare a costurilor cu logistica şi ar spori posibilităţile de tratare, inclusiv valorificarea acestor nămoluri prin co-procesare în fabricile de ciment.

Pentru a face exploatarea nămolurilor de canalizare mai atractivă pentru agricultori, autorităţile (cu respectarea legislaţiei europene) ar trebui să revizuiască şi să simplifice procedurile de autorizare prin desemnarea unui singur organism emitent şi/sau prin solicitarea autorizaţiei numai dintr-un singur loc (fie de la producător, fie de la agricultor) şi prin întocmirea unui Ghid de „Bune Practici", în colaborare cu membrii FIC, pentru eliminarea nămolurilor de canalizare.

4.2.2.3. Deşeurile de Echipamente Electrice şi Electronice (DEEE)

HG 1037/2010 privind DEEE nu tratează preocupările industriei şi nici nu integrează propunerile acesteia. Problemele sunt următoarele:

- Responsabilitatea de a atinge obiectivele privind colectarea DEEE a fost transferată în totalitate producătorilor, sub ameninţarea cu suspendarea activităţii, în pofida faptului că, în conformitate cu aceeaşi HG, colectarea de DEEE din gospodării ar trebui efectuată de către autorităţile locale.
- HG nu prevede măsuri pentru a le impune celorlalţi operatori din aşa-zisele „fluxuri paralele" să se înregistreze şi să raporteze cantităţile de DEEE colectate şi tratate.
- Nu sunt prevăzute sancţiuni pentru colectarea şi tratarea ilegală a DEEE. Numai acei operatori care deţin autorizaţii de mediu pentru colectarea şi tratarea DEEE pot fi amendaţi pentru încălcarea prevederilor HG. Persoanele neautorizate care colectează deşeuri nu sunt menţionate, aşadar fac obiectul doar al dispoziţiilor legislaţiei cadru, care prevede sancţiuni mult mai puţin aspre.
- În pofida prevederilor Directivei UE şi opiniei Comisiei UE, HG prevede în continuare ca garanţia pentru „noile deşeuri orfane" să fie gestionată de AFM.

Recomandările FIC

Ca şi în trecut, FIC continuă să recomande revizuirea urgentă a HG 1037/2010, eventual prin transpunerea noii Directive 2012/19/UE şi prin următoarele reforme:

- Ar trebui impuse răspunderi clare autorităţilor pentru atingerea obiectivelor de colectare a DEEE (obiective de colectare pentru autorităţile locale şi aplicarea strictă a acestora pentru a combate fluxurile „paralele" ilegale).
- Abrogarea prevederilor legale actuale prin care producătorii sunt răspunzători pentru rezultatul unei activităţi (colectarea de DEEE din gospodării), care ar trebui să se realizeze de către autorităţile locale.
- Tuturor operatorilor care gestionează DEEE ar trebui să li se solicite să se înregistreze şi să raporteze. Ar trebui aplicate sancţiuni aspre pentru colectarea şi tratarea ilegală.
- Ar trebui să se înfiinţeze o entitate care să coordoneze şi să compenseze schemele de colectare DEEE (centru de plăţi/decontări).
- Ar trebui eliminată implicarea AFM în procesul de gestionare a garanţiilor. În schimb, această gestionare ar trebui efectuată de autorităţile cu un rol în implementarea legislaţiei DEEE.
- Industria ar trebui consultată înainte de adoptarea normelor cu privire la cadrul DEEE, precum şi înainte de adoptarea noului act de transpunere a noii Directive DEEE 2012/19/UE.

Următoarele elemente suplimentare ar trebui puse în practică atunci când noua Directivă 2012/19/UE va fi transpusă în legislaţia românească:

- Ar trebui introduse obligaţii pentru ca toate părţile care colectează şi tratează DEEE să respecte cerinţele minime de tratare, să atingă obiectivele de valorificare şi reciclare cuprinse în Directivă şi să raporteze rezultatele către autorităţi.
- Ar trebui înfiinţată o entitate care să joace un rol în coordonarea, monitorizarea şi compensarea obligaţiilor producătorilor şi ale autorităţilor locale (centru de plăţi/decontări).
- Ar trebui introdusă posibilitatea de a utiliza un tarif vizibil.

4.2.3. Fonduri pentru proiecte de mediu

4.2.3.1. Fonduri europene

Programul Operaţional Sectorial de Mediu (POS Mediu) este cel mai important program aprobat pentru România pentru accesarea de fonduri europene pentru proiecte de mediu.

Programul actual permite utilizarea fondurilor pentru proiecte legate de apa potabilă şi menajeră, deşeuri şi zone contaminate, probleme de mediu legate de sistemele de încălzire, precum şi inundaţii şi eroziunea malurilor.

Recomandările FIC

- Mediul de afaceri ar trebui să se implice în mod activ în grupurile de lucru cu autorităţile relevante pentru a defini şi îmbunătăţi procedurile pentru viitorul program de fonduri UE.

- Mediului de afaceri ar trebui să i se ofere ocazia de a îmbunătăţi procesul actual de selecţie a proiectelor de mediu pentru a creşte rata de absorbţie a fondurilor.

4.2.3.2. Alocarea de fonduri pentru mediu

Fondul de Mediu a fost înfiinţat ca un instrument financiar-economic, gestionat de GR şi menit să cofinanţeze diverse proiecte de mediu. Veniturile Fondului provin în principal din taxele de mediu pe care le plătesc societăţile pentru diverse activităţi (de exemplu, emisii în aer provenind din surse fixe, valorificarea deşeurilor metalice şi nemetalice; valorificarea şi reciclarea deşeurilor din ambalaje, cauciucuri şi echipamente electrice şi electronice etc.).

FIC salută realizările Fondului de Administrare a Mediului (FAM) în ceea ce priveşte sprijinul financiar pentru proiectele de mediu. Cu toate acestea, FIC a observat că în ultimii ani, majoritatea proiectelor finanţate prin intermediul Fondului au fost legate, în principal, de programul de reînnoire a parcului auto (programul rabla), sisteme de încălzire a locuinţelor, energie regenerabilă şi unele proiecte de ape şi păduri pentru autorităţile locale. Societăţile private nu au avut ocazia să solicite finanţare pentru sprijinirea proiectelor şi nevoilor lor legate de mediu.

Teoretic, FAM ar trebui să organizeze periodic procese de selectare a proiectelor de mediu propuse în legătură cu diverse probleme de mediu (de exemplu prevenirea poluării, reducerea impactului asupra aerului, apei şi solului, utilizarea de tehnologii ecologice, gestionarea deşeurilor etc.) şi orice societate (privată sau de stat) ar trebui să poată solicita şi obţine fonduri de la FAM.

Deoarece multe companii contribuie la Fond, iar majoritatea veniturilor Fondului provine din industrie, FIC este îngrijorat de accesul limitat al industriei la acest Fond.

Recomandările FIC

Atunci când îşi stabileşte planul de lucru anual pentru îmbunătăţirea performanţei energetice şi îşi stabileşte priorităţile anuale, FAM ar trebui să ia în considerare un spectru larg de subiecte astfel încât industria să poată solicita şi obţine fonduri pentru a-şi finanţa proiectele de mediu. Liniile directoare privind finanţarea aferente ar trebui să stabilească criterii de eligibilitate accesibile pentru societăţi.

4.2.4. Stimulente normative şi fiscale

FIC recomandă încorporarea unui număr mai mare de stimulente în legislaţia română pentru a promova comportamentul prietenos al companiilor şi persoanelor fizice faţă de mediu.

Recomandările FIC

Stimulentele „verzi” ar trebui să includă: reabilitarea terenurilor necultivate, construcţii şi îmbunătăţiri pentru economisirea energiei, reducerea TVA pentru produse prietenoase cu mediul, scutire de la plata impozitelor pentru folosirea bicicletelor la transportul către serviciu şi promovarea echipamentelor electrice şi electronice eficiente din punct de vedere energetic.

4.2.5. Sustenabilitate şi Responsabilitate Socială Corporativă

Sustenabilitatea implică o dezvoltare economică care să respecte bunăstarea din punct de vedere social şi al mediului, iar Responsabilitatea Socială Corporativă (RSC) este o modalitate în care companiile se pot dezvolta în mod sustenabil şi pot sprijini comunitatea în general.

Au fost implementate câteva iniţiative pozitive în România în ceea ce priveşte RSC. (i) Strategia Naţională de Promovare a Responsabilităţii Sociale 2011 – 2016, care s-a axat pe cele trei direcţii, socială, protecţia mediului şi cercetare şi (ii) Strategia Naţională de Dezvoltare Durabilă (SNDD) a României pentru 2013-2020-2030.

Cu toate acestea, GR şi-a dezvoltat politica RSC fără un proces adecvat de consultare cu toate entităţile interesate. Cooperarea dintre autorităţi (ministere), mediul de afaceri şi alte entităţi interesate este necesară pentru implementarea cu succes a strategiilor de dezvoltare durabilă şi RSC.

Membrii FIC investesc în consolidarea încrederii entităţilor interesate şi în îmbunătăţirea simultană a performanţei afacerilor lor. Companiile din România nu au obligaţia de a raporta informaţii nefinanciare, prin urmare, organizaţiile iau în considerare norme şi directive voluntare (de exemplu, Iniţiativa Globală de Raportare) atunci când dezvăluie performanţa privind durabilitatea.

Recomandările FIC

Promovarea transparenţei în legătură cu aplicarea standardelor sociale, morale şi de mediu de către comunitatea de afaceri, precum şi de către instituţiile publice, care să încurajeze utilizarea de standarde/linii directoare de raportare recunoscute la nivel internaţional (de exemplu IGR), precum şi verificarea externă a informaţiilor raportate.

Promovarea unor cerinţe legale de raportare privind durabilitatea/RSC.

Companiile ar trebui să fie incluse în mod explicit (ca principale entităţi interesate) în procedura de implementare şi în grupurile de lucru tehnice inter-ministeriale al căror obiectiv este dezvoltarea strategiilor SNRSC şi SNDD.

Companiile/autorităţile ar trebui să întocmească şi să aplice un ghid pentru un “Plan/Dialog de Implicare a Entităţilor Interesate”, în funcţie de tipul activităţii lor.

Guvernul şi autorităţile publice ar trebui să iniţieze un dialog sistematic cu privire la cea mai bună modalitate de acordare a stimulentelor pentru desfăşurarea responsabilă a activităţii, precum şi cu privire la probleme specifice de dezvoltare durabilă.

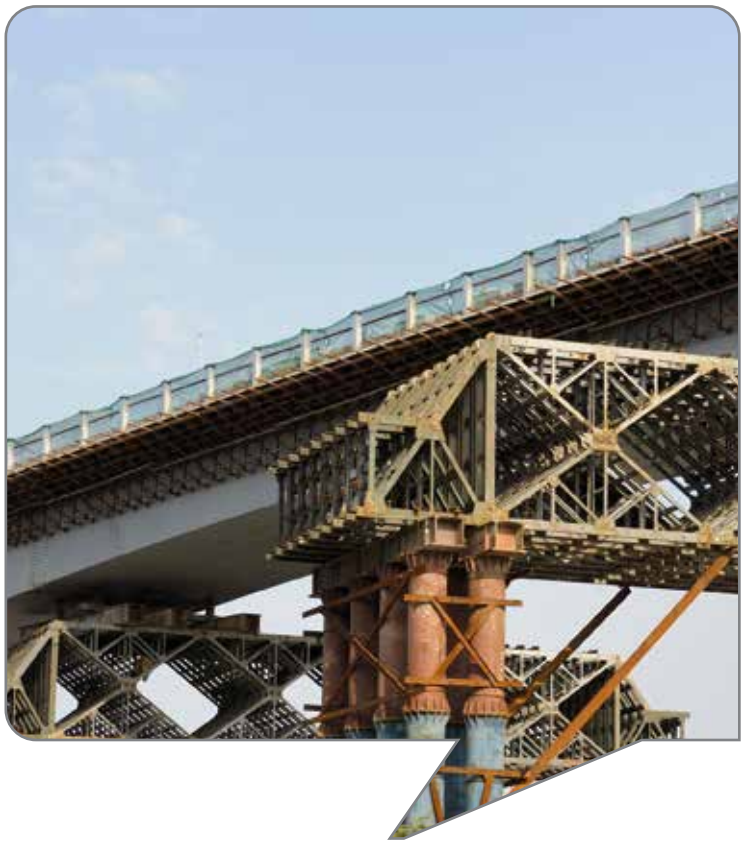

Infrastructură

Având în vedere rolul important al infrastructurii în creşterea şi sănătatea economiei şi faptul că, pentru România, aceasta reprezintă unul dintre factorii cheie pentru creşterea economică, trebuie acordată o atenţie deosebită modalităţii în care se pot creşte investiţiile în infrastructura românească.

Una dintre problemele principale o constituie constrângerile bugetare. În general, fondurile disponibile la bugetul României ce pot fi alocate proiectelor mari de infrastructură sunt limitate. Cadrul legislativ care prevede soluţii alternative, precum PPP-urile, necesită îmbunătăţiri. În plus, deşi a existat o îmbunătăţire semnificativă a absorbţiei fondurilor europene, rezultatele României sunt în continuare slabe. În afară de constrângerile financiare, cealaltă problemă majoră o reprezintă capacitatea limitată a sectorului public de a desfăşura proiecte de infrastructură de amploare într-un termen bine definit.

FIC observă că, deşi au existat îmbunătăţiri, trebuie realizate progrese accelerate şi substanţiale şi în ceea ce priveşte alte motoare ale dezvoltării infrastructurii, respectiv adoptarea de noi acte normative care să faciliteze derularea de PPP-uri, precum şi o mai bună absorbţie a fondurilor europene. Procesul de achiziţii publice are, de asemenea, nevoie de îmbunătăţiri pentru a facilita implementarea viitorului plan general pentru infrastructură.

5.1. Progrese înregistrate

5.1.1. Planul general

În luna aprilie 2012, Ministerul Transporturilor (MT) a demarat proiectul pentru întocmirea unui plan general de infrastructură. Planul vizează perioada până în anul 2030. Acesta este un progres important, deoarece FIC consideră că un plan general clar este esenţial pentru atragerea investiţiilor în infrastructură, pentru asigurarea finanţărilor şi finalizarea proiectelor într-un interval de timp bine definit în funcţie de priorităţile strategice şi de integrarea sistemică a acestora.

Planul general va oferi date tehnice şi economice, recomandări de proiecte în baza unei analize cost - beneficiu şi soluţii tehnice, precum şi opţiuni de finanţare pentru proiectele propuse. Aceasta va permite autorităţilor să iniţieze în timp util măsurile necesare, respectiv exproprieri, organizarea de licitaţii şi monitorizarea diferitelor proiecte ce urmează a fi lansate.

5.1.2. Absorbţia fondurilor europene şi noile proiecte pentru Coridorul IV

S-a înregistrat o uşoară creştere a gradului de absorbţie a fondurilor europene. A fost lansat un număr de proiecte de infrastructură rutieră şi feroviară aferente Coridorului IV. Deşi s-a observat o încetinire a proiectelor lansate în cea de-a doua jumătate a anului 2012, sperăm că tendinţa pozitivă anterioară va continua.

5.1.3. Crearea unei entităţi special destinate gestionării de proiecte de infrastructură de amploare

Noul guvern ales în decembrie 2012 a introdus o nouă entitate pentru coordonarea şi gestionarea proiectelor mari de infrastructură. Este important ca acestei entităţi să-i fie alocate suficiente resurse şi personal calificat pentru a proiecta, dezvolta şi gestiona respectivele proiecte de infrastructură. Astfel, se permite acum introducerea de metode de management al proiectelor şi distribuirea clară a responsabilităţilor către persoanele implicate în dezvoltarea de proiecte.

FIC a susţinut întotdeauna înfiinţarea unei noi structuri independente de gestionare a infrastructurii rutiere şi intermodale. Crearea acestei noi entităţi trebuie consolidată în cel mai scurt timp posibil atât prin numirea unor specialişti reputaţi şi cu experienţă, cât şi prin implementarea cu succes a unor proiecte-cheie. În caz contrar, măsura ar fi văzută ca una pur politică.

5.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

5.2.1. Îmbunătăţirea cadrului legislativ pentru PPP

FIC a fost implicat în mod activ în dezvoltarea cadrului legislativ pentru PPP contribuind în mod direct şi oferind exemple de bune practici autorităţilor de reglementare competente şi exprimându-şi public în mod frecvent poziţia cu privire la acest subiect. FIC salută noul proiect de lege PPP care rezolvă în mod practic o serie de aspecte esenţiale ignorate sau blocate de precedenta reglementare (de ex. formule financiare, drepturile investitorilor/creditorilor în cadrul unui proiect).

Cu toate acestea, FIC consideră că există anumite elemente care pot fi îmbunătăţite semnificativ, de exemplu aspectele operaţionale ale Companiei de proiect, procedura de selecţie a partenerului privat, aplicarea unor garanţii relevante pentru proiect şi alocarea riscurilor de proiect.

Recomandările FIC

Paralelismul juridic:

Conform reglementărilor specifice, trebuie clarificate corespondenţele şi zonele complementare dintre OUG 34/2006 şi noul proiect de lege PPP, astfel încât să existe diferenţieri clare de mecanisme aplicabile tratamente juridice, financiare şi economice corespunzătoare, în condiţii de transparenţă şi competitivitate.

Iniţiativa PPP:

FIC recomandă ca iniţiativa de a constitui un PPP să fie permisă, în egală măsură, şi partenerului privat. Aceasta ar contribui la creşterea interesului partenerilor privaţi şi a nivelului de implicare a acestora, ar creşte transparenţa procesului şi ar limita conduitele frauduloase şi practicile necompetitive.

Susţinerea din partea statului:

Prevederile relevante din proiectul de lege PPP care se referă la sprijinul din partea Guvernului au un caracter oarecum general. Deşi este normal ca nivelul contribuţiei publice să fie evaluat de la caz la caz, partenerul privat are nevoie de transparenţă şi predictibilitate în privinţa implicării guvernamentale fie prin măsuri bugetare, fie prin măsuri administrative; astfel, ar fi recomandabil să se ia în considerare necesitatea unor prevederi legale explicite care să ofere anumite forme de sprijin, inclusiv garanţii, facilităţi operaţionale şi de autorizare etc.

Procedura de selecţie a partenerului privat:

Procedura de selecţie şi evaluare oferă detalii procedurale insuficiente pentru a putea fi operaţional viabilă

şi aplicabilă. în timp ce normele metodologice urmează să detalieze prevederile legii, dispoziţiile relevante şi determinante în acest sens ar trebui incluse în cadrul legii şi nu prin intermediul legislaţiei secundare, pentru a promova un cadru legal transparent şi competitiv în domeniul proiectelor PPP.

5.2.2. Accelerarea absorbţiei de fonduri europene

Rata de absorbţie a fondurilor europene din România este în continuare pe ultimul loc faţă de alte ţări CEE. Până la sfârşitul anului 2012, nivelul ratei de absorbţie era de numai 11,87% din sumele totale alocate. Mai mult decât atât, suspendarea plăţilor care afectează cele mai importante Programe Operaţionale a avut un impact direct negativ asupra multor proiecte de infrastructură.

Recomandările FIC

Având în vedere termenul foarte scurt rămas pentru absorbţia de instrumente structurale alocate României pentru perioada 2007-2013, trebuie acordată o atenţie deosebită implementării proiectelor mari care ar avea drept rezultat un nivel maxim de absorbţie, iar proiectele de infrastructură sunt un candidat natural. FIC a identificat deja şi a comunicat Guvernului un număr mare de proiecte de infrastructură ce pot fi desfăşurate în funcţie de priorităţi, crescând astfel nivelul total de absorbţie.

Autorităţile publice trebuie să colaboreze pentru a dezvolta cu prioritate proiecte finanţate din fonduri UE. S-au făcut unele progrese, însă România se situează încă mult sub media CEE, spre exemplu, comparativ cu Polonia sau Republica Cehă.

Trebuie dezvoltate mecanisme speciale de monitorizare pentru a asigura progresul facil şi eficient al marilor proiecte, deoarece acestea pot avea un impact pozitiv semnificativ asupra stabilităţii şi creşterii economice în general.

Guvernul trebuie să întocmească un plan general integrat actualizat pentru infrastructură pentru a asigura implementarea mai rapidă a proiectelor complexe de infrastructură. Acest plan general ar trebui să acorde o importanţă deosebită atât prioritizării şi optimizării resurselor, cât şi reducerii fragmentării proceselor.

Este important ca România să stabilească puncte de referinţă regionale cu ţările UE (cele mai relevante fiind Polonia, Ungaria şi Republica Cehă), să împărtăşească experienţele lor de succes şi să aplice lecţiile învăţate pentru a eficientiza procesul de absorbţie de fonduri UE pentru infrastructură şi a îmbunătăţi rata de absorbţie.

Este necesară reducerea perioadei de timp pentru procesul de evaluare şi selectare a proiectelor, precum şi încheierea mai rapidă a finanţărilor şi contractelor, ceea ce se poate realiza prin simplificarea procedurilor relevante, precum şi prin posibila extindere a categoriilor eligibile de costuri. FIC recomandă, de asemenea, folosirea de forme rapide de decontare – admise de altfel de regulamentele europene[19] „plăţi în bloc" şi „tarife fixe" pentru a uşura procesul de rambursare extrem de birocratic. Trebuie îmbunătăţită capacitatea administrativă a instituţiilor responsabile cu managementul programelor operaţionale, prin adoptarea de instrumente adecvate de management al performanţei şi asigurarea unui mecanism motivaţional adecvat, instruirea şi certificarea personalului, precum şi prin analizarea opţiunii de a se folosi mai mult expertiza independentă pentru cele mai solicitante şi mai complexe activităţi.

Un important pas înainte pentru îmbunătăţirea credibilităţii generale a arhitecturii instituţionale folosite pentru gestionarea instrumentelor structurale ar fi o implementare mai transparentă şi o consultare mai largă a tuturor părţilor interesate. Acest aspect este cu atât mai important pentru perioada de faţă cu cât acum se pun bazele următoarei perioade de programare. Numai un consens general al tuturor părţilor interesate asupra principalelor priorităţi pentru alocarea de fonduri poate avea drept rezultat implementarea cu succes a următorului program de finanţare.

5.2.3. Consolidarea sistemului de achiziţii publice

FIC consideră că o îmbunătăţire a sistemului de achiziţii publice ar duce la o creştere a ratei de absorbţie de fonduri europene şi o mai bună utilizare a resurselor naţionale. Unele dintre principalele aspecte legate de achiziţii care trebuie îmbunătăţite sunt cadrul legislativ general, arhitectura instituţională, mecanismul de control şi nevoia de a avea în vedere un sistem global de management al informaţiilor care să permită un sistem de achiziţii mai eficient.

[19] "flat rate" – decontarea unor tipuri de cheltuieli la un preţ unitar prestabilit sau "lump sum" decontarea unei sume globale pentru anumite tipuri de cheltuieli – stabilite pe baza unor procente fixe aplicate la total costuri.

Recomandările FIC

Cadrul legislativ existent pentru achiziţiile publice a suferit mai multe modificări. Pentru a înţelege mai bine părţile implicate, respectiv Autorităţile Contractante (AC) şi Operatorii Economici (OE), dar şi pentru a asigura o mai bună conformitate, trebuie modificat cadrul legislativ în strânsă consultare atât cu autorităţile contractante, cât şi cu operatorii economici. Impactul schimbărilor legislative trebuie analizat pe baza unei analize fundamentate a costurilor şi beneficiilor aferente. Acest lucru ar creşte, de asemenea, stabilitatea generală a sistemului de achiziţii.

În ansamblu, s-a înregistrat o creştere a numărului de reclamaţii legate de achiziţiile publice. Această creştere a apărut în raport cu toate etapele, de la lansarea licitaţiei până la atribuirea contractului. Acest lucru indică o lipsă de încredere în sistemul de achiziţii. Pentru a creşte nivelul de încredere, este nevoie de o mai mare transparenţă. Utilizarea unor experţi independenţi reputaţi pe parcursul întregului proces, de la întocmirea documentaţiilor de atribuire şi până la/în special la evaluarea ofertelor ar putea fi un pas important pentru redarea credibilităţii sistemului. Un alt aspect esenţial pentru sporirea încrederii ar fi îmbunătăţirea modalităţii de prevenire şi identificare a conflictelor de interese, precum şi garantarea aplicării procedurilor adecvate, civile şi penale, atunci când se încalcă regulile privind conflictul de interese.

Arhitectura instituţională responsabilă pentru reglementarea, monitorizarea, controlul şi verificarea procesului de achiziţii publice este foarte complexă. În plus, în cazul achiziţiilor finanţate din fonduri structurale şi de coeziune, se adaogă instituţii şi autorităţi implicate în administrarea instrumentelor structurale. Utilizarea de experţi profesionişti este necesară şi va ajuta la implementarea unui proces de achiziţii publice mai bun.

Ar trebui realizată o evaluare pentru a stabili dacă instituţiile de reglementare, monitorizare şi control au personal suficient. Trebuie avut în vedere nu numai numărul de persoane, ci şi calificarea şi experienţa acestora. Remunerarea corespunzătoare şi instruirile sunt, de asemenea, esenţiale. Volumul de muncă generat de formalităţile birocratice trebuie reevaluat şi diminuat pentru a spori eficienţa.

Una dintre cele mai puţin dezvoltate funcţii ale sistemul de achiziţii publice este monitorizarea şi reglementarea costurilor investiţiilor în infrastructură şi compararea acestora cu datele de pe piaţă. Aceasta implică o analiză detaliată şi bine gândită a unor aspecte precum nivelul concurenţei per tip de achiziţie, preţurile de pe piaţă pentru fiecare categorie principală de bunuri, servicii şi lucrări publice, accesul companiilor europene la piaţa de achiziţii publice din România, precum şi accesul companiilor româneşti pe pieţele europene, tendinţele achiziţiilor publice în Europa etc. Implementarea unei astfel de funcţii va ajuta autorităţile contractante să-şi contureze mai bine cerinţele de licitaţie (în ceea ce priveşte criteriile de calificare, bugetele, grilele de evaluare) şi va permite operatorilor economici să participe la procedurile de achiziţii publice.

Sectorul energetic

6.1. Progrese înregistrate

În ultimii doi ani, s-au înregistrat unele progrese în sectorul energetic.

România a finalizat implementarea celui de-al treilea pachet UE privind liberalizarea pieţelor de gaze naturale şi electricitate, în general cu rezultate bune. Autonomia sporită pentru autoritatea de reglementare şi alocarea mai multor resurse pentru aceasta au fost paşi importanţi.

Aprobarea programului de dereglementare a preţurilor electricităţii şi gazelor naturale reprezintă o altă schimbare favorabilă în politica sectorului energetic.

Dezvoltarea sectorului energiilor regenerabile graţie unei scheme de suport bine realizate a reprezentat una dintre cele mai importante realizări din ultimii ani în acest sector şi a reprezentat o poveste de succes până în momentul de faţă. Sectorul energiei eoliene, în special, a cunoscut o creştere semnificativă, de la 14 MW instalaţi în 2010 la aproximativ 2.000 MW aflaţi în funcţiune în momentul de faţă. Câteva centrale de energie din biomasă şi de energie solară au început de asemenea să producă energie electrică, deşi capacităţile lor instalate sunt încă limitate. Însă, cu câteva excepţii semnificative, generarea de electricitate din surse convenţionale nu a înregistrat acelaşi nivel de creştere.

Până recent, stabilitatea cadrului fiscal şi de reglementare în domeniul explorării şi extracţiei de petrol şi gaze naturale a condus la importante noi descoperiri şi la stoparea declinului producţiei interne.

Cu toate acestea, o serie de probleme nerezolvate împiedică dezvoltarea sectorului energetic şi determină scăderea atractivităţii pentru investitori într-un context în care nevoia de investiţii este stringentă atât în următorii douăzeci de ani (câteva zeci de miliarde de euro), cât şi pe termen scurt. De aceea este deosebit de important ca autorităţile să ghideze piaţa printr-o strategie energetică bine gândită şi stabilă, precum şi să propună o serie de linii directoare cu etape bine definite pentru a o implementa.

6.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

6.2.1. Liberalizare

Liberalizarea şi respectarea principiilor unei pieţe libere sunt principalii factori de atragere a investitorilor şi de a asigura competitivitatea.

Deşi, teoretic, piaţa energetică a României este complet liberalizată, practic deschiderea pieţei este subminată de câţiva factori.

Schemele de protejare a consumatorilor vulnerabili împotriva inevitabilelor creşteri de preţ sunt în continuare greu de implementat în lipsa unei definiţii corespunzătoare a vulnerabilităţii.

Recomandările FIC

Pe piaţa gazelor naturale, preţul producţiei interne nu a fost încă aliniat preţurilor de pe piaţa internaţională. În plus, un preţ final reglementat prin tarife reglementate este încă disponibil fiecărui client, indiferent de nivelul de vulnerabilitate şi de volumul consumat. Deşi nevoia pentru o perioadă de tranziţie este de înţeles şi necesară, ritmul evoluţiilor graduale către o dereglementare totală trebuie menţinut.

O situaţie similară poate fi găsită pe piaţa energiei electrice, unde există şi subvenţii încrucişate între clienţii casnici reglementaţi şi clienţii industriali reglementaţi.

Consiliul Investitorilor Străini salută aprobarea de către Guvernul României a unui plan pe termen mediu pentru dereglementarea preţurilor energiei electrice ca urmare a negocierilor purtate cu organizaţiile internaţionale. În acelaşi timp, guvernul trebuie să se angajeze în continuare să respecte acest program pentru a oferi investitorilor privaţi încrederea că liberalizarea integrală a celor două pieţe se va realiza până la sfârşitul acestui deceniu.

Însă, pentru a reduce impactul creşterii preţurilor asupra consumatorilor confruntaţi cu riscul sărăciei energetice, este nevoie urgent de o definiţie clară şi corectă a consumatorilor vulnerabili, care vor beneficia de protecţia statului şi scheme de suport special destinate acestora.

Pe piaţa energiei electrice, lichiditatea s-a îmbunătăţit ca urmare a producţiei mai mare livrată de producătorii de stat pe platformele de tranzacţionare ale Opcom şi datorită intrării companiilor private în sectorul de producţie. Totuşi, această îmbunătăţire a fost obţinută afectându-se în schimb flexibilitatea tranzacţiilor pe piaţa energiei electrice ca urmare a obligaţiei legale de a tranzacţiona exclusiv pe Opcom, ceea ce implică dificultăţi operaţionale majore pentru furnizorii de energie electrică şi micii producători (în special în sectorul energiilor regenerabile). FIC recomandă autorităţilor să permită din nou tranzacţionarea energiei electrice prin intermediul contractelor OTC pentru a reda flexibilitatea necesară în acest sector, în special pentru a reflecta mai bine curba de consum a clienţilor finali.

6.2.2. Reînnoirea instalaţiilor de producere a energiei şi a infrastructurii energetice

Reînnoirea şi reabilitarea facilităţilor învechite de producere a energiei şi a infrastructurii energetice ar trebui să constituie una dintre priorităţile cheie ale Guvernului României pentru sectorul energetic. Până în anul 2009, au avut loc privatizări semnificative în sectorul gazelor naturale şi al energiei electrice, acoperind explorarea şi producţia de petrol şi gaze naturale, precum şi distribuţia şi furnizarea atât a energiei electrice, cât şi a gazelor naturale. Investitori internaţionali importanţi au intrat pe piaţă şi în acelaşi timp, au fost lansate proiecte semnificative de producere a energiei, majoritatea sub forma PPP-urilor.

Începând cu anul 2009, procesul de privatizare a ajuns într-un impas şi, în plus, majoritatea proiectelor din sectorul de producere a energiei fie au fost anulate, fie au fost mult întârziate.

Acest lucru poate fi explicat numai parţial prin impactul recesiunii. Alte motive cheie sunt lipsa de atractivitate a pieţei atât pentru investitorii români, cât şi pentru cei străini din cauza unor distorsiuni serioase a acesteia, cât şi lipsa de stabilitate, predictibilitate şi competitivitate a pieţei româneşti de energie, gaze şi energie termică.

Recomandările FIC

Stabilitatea cadrului de reglementare care afectează rentabilitatea investiţiilor şi previzibilitatea modificărilor de reglementare sunt cerinţe cheie pentru îmbunătăţirea atractivităţii pieţei energetice pentru investitori. Totuşi, în trecut, autorităţile au luat decizii care au ignorat aceste principii, subminând încrederea investitorilor în procesul de reglementare din România. Dacă modificările de reglementare nu devin mai transparente şi mai stabile, este puţin probabil că investitorii vor continua să investească sume semnificative de bani în sectorul energetic din România.

În sectorul energiei electrice, veniturile realizate exclusiv din piaţa de energie combinate cu preţuri en-

gros scăzute pentru energia electrică sunt necorespunzătoare pentru stimularea investiţiilor, în special în centrale electrice flexibile. Pentru a reduce constrângerile asupra reţelelor de electricitate prin asigurarea de rezerve suplimentare de echilibrare şi în acelaşi timp oferind investitorilor încrederea că îşi vor recupera banii, ar trebui implementat un mecanism de remunerare a flexibilităţii centralelor.

6.2.3. Reglementare

Reglementări bine echilibrate care să atragă investitorii, să fie previzibile şi să se aplice efectiv sunt esenţiale pentru dezvoltarea sectorului energetic din România în toate zonele sale (electricitate, petrol, gaze şi energie termică). Aceasta a constituit un subiect semnificativ în sectorul gazelor în ultimii trei-patru ani, mai ales pentru că majorările costurilor de achiziţie a gazului nu au fost recunoscute în mod corespunzător în tarifele reglementate, aceasta reprezentând o problemă tot mai stringentă şi în sectorul energiei electrice. Furnizorii de gaze au suferit pierderi masive din cauza acestei distorsiuni a pieţei.

Recomandările FIC

O aplicare corectă şi în timp util a unei reglementari adecvate este de o importanţă deosebită pentru a garanta atât siguranţa aprovizionării, cât şi continuarea investiţiilor în sectorul energetic românesc. Începerea noilor perioade de reglementare atât în sectorul gazelor, cât şi în cel al energiei electrice ar trebui să reprezinte o oportunitate pentru autorităţile române de a reda încrederea investitorilor şi de a propune stimulente investiţionale adecvate.

6.2.4. Promovarea energiei regenerabile

România are un potenţial imens pentru proiecte în sectorul energiei regenerabile, respectiv energia eoliană, energia hidro, energia solară şi biomasă, deşi până în prezent, numai sectorul energiei eoliene a beneficiat de investiţii majore. În principal datorită acestor progrese, România este în curs de îndeplinire a obligaţiilor asumate pentru anul 2020 privind energia regenerabilă. Aprobarea Legii 220/139 de către Parlament în 2012 a fost salutată de sectorul energetic ca reprezentând un semnal foarte pozitiv al sprijinului acordat de autorităţile statului pentru dezvoltarea sectorului energiilor regenerabile.

Cu toate acestea, încercările de a modifica din nou mult aşteptatul mecanism de sprijin, în special dacă acestea au loc fără consultarea adecvată a industriei care a investit o sumă semnificativă de bani în capacităţile de energie regenerabilă, ar transmite un semnal extrem de grav în piaţă şi ar avea consecinţe negative pe scară largă.

Recomandările FIC

Investiţiile în tehnologii curate şi noi au nevoie de o schemă de sprijin sigură care să ofere investitorilor o vizibilitate pe termen lung privind profitabilitatea. Deşi investitorii sunt conştienţi că mecanismul de sprijin trebuie să fie accesibil pentru consumatori, ei aşteaptă totuşi ca noile legislaţii – primară şi secundară – să fie rapid implementate şi să îşi menţină stabilitatea în timp. Orice modificare a legislaţiei care ar afecta centralele aflate în funcţiune şi proiectele deja asumate ar crea serioase îndoieli cu privire la climatul investiţional general din România.

De asemenea, ar trebui eliminate obstacolele serioase pentru dezvoltarea proiectelor, precum interzicerea în fapt a contractelor de achiziţie de energie electrică pe termen lung introdusă în 2012.

6.2.5. Integrarea pe piaţa europeană

România poate juca un rol important pe piaţa energiei, în special în regiunea Europei de Sud-Est (ESE). Prin urmare, trebuie să îşi îmbunătăţească capacităţile de import şi export.

Recomandările FIC

Conectările sistemului de transport precum şi capacităţile sistemului de a furniza energie electrică pentru ţările învecinate ar trebui îmbunătăţite, iar dezvoltarea acestora ar trebui accelerată, împreună cu deplina cuplare a pieţelor.

În ceea ce priveşte gazele naturale, conducta Szeged-Arad care realizează conectarea cu Ungaria a fost pusă în funcţiune în anul 2010. Acest lucru a reprezentat un pas important pentru diversificarea surselor de gaze importate şi pentru creşterea securităţii aprovizionării. Finalizarea fluxului invers este necesară pentru a

continua integrarea sectorului energetic românesc pe piaţa europeană şi pentru a respecta principiile de comercializare echitabilă a bunurilor în cadrul UE.

În plus, sunt necesare şi se aşteaptă construirea altor conducte de interconectare (Giurgiu-Ruse, Iaşi-Ungheni). Deschiderea pieţei şi pentru exporturi ar creşte competitivitatea pieţei româneşti de gaze naturale.

6.2.6. Impozitarea companiilor producătoare de energie

Guvernul a anunţat o creştere a taxelor aplicate companiilor care activează în domeniul energetic începând cu ianuarie 2013. Pentru multe dintre majorări nu au existat consultări cu industria şi nici o justificare clară. Noile impozite sunt aplicate direct pe volum (transmisie şi distribuţie) şi pe venituri (producţia de gaze) şi nu au nici o legătură cu profitul efectiv înregistrat de companii. Aceste impozite se adresează sectoarelor în care companiile care activează în domeniul energetic au investit deja cele mai mari sume de bani în modernizarea activelor şi în dezvoltare (pentru producţia de gaze, precum şi distribuţia de gaze şi energie electrică). Politica guvernului de a mări impozitele pentru companiile care activează în domeniul energetic într-un mod netransparent le va reduce semnificativ profiturile şi va scădea atractivitatea investiţiilor viitoare în sectorul energetic.

Recomandările FIC

Consiliul Investitorilor Străini nu susţine aplicarea unor impozite speciale asupra companiilor care activează în domeniul energetic, întrucât de multe ori acestea nu sunt bine echilibrate şi distorsionează piaţa. Tratamentul egal acordat întreprinderilor şi stabilitatea politicii de impozitare din România sunt extrem de importante pentru creşterea încrederii investitorilor în economia românească. Guvernul ar trebui să folosească şi să respecte instrumentele deja stabilite în Codul Fiscal pentru a echilibra bugetul naţional.

6.2.7. Eficienţa energetică

România îşi foloseşte resursele energetice ineficient din cauza unei combinaţii de factori care includ active învechite, preţuri scăzute la energie (adeseori subvenţionate), comportament necumpătat al consumatorilor şi un cadru de reglementare ineficient. România are un potenţial imens de economisire a energiei atât în sectorul producţiei industriale, cât şi în cel casnic, dar şi în sectorul extrem de ineficient al energiei termice.

Recomandările FIC

Consiliul Investitorilor Străini consideră că eficienţa energetică reprezintă răspunsul cheie la problema majorării facturilor de energie către consumatorii finali. Utilizarea mai eficientă a resurselor energetice valoroase ar uşura povara financiară a creşterii preţurilor energiei, care este inevitabilă. în contextul noilor cadre legislative UE cu privire la eficienţa energetică, guvernul ar trebui să facă această politică o prioritate pentru România în următorii ani. Eficienţa energetică ar trebui stimulată printr-o structură decizională clară, prin campanii de informare a publicului cu privire la beneficii, alocarea de fonduri UE şi prin subvenţii sau scutiri de impozite mai mari.

Pe lângă economisirile de energie care pot fi obţinute prin modernizarea infrastructurii de gaze şi electricitate, încălzirea centrală şi cogenerarea de energie termică şi electrică necesită de asemenea o atenţie specială, precum şi politici clare şi stabile de reglementare şi stimulente.

Agricultură

7.1. Progrese înregistrate

Ultimii doi ani de activitate în domeniul agriculturii au adus o serie de progrese, dintre care amintim:

- redactarea strategiilor sectoriale la nivelul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR) – acestea sunt încă în fază de proiect, urmând a fi comunicate şi discutate cu principalii agenţi economici şi cu asociaţiile acestora în vederea legiferării şi aplicării lor;

- buna funcţionare a Agenţiei de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură (APIA) –gradul de absorbţie a fondurilor europene destinate plăţilor directe sau subvenţiilor din domeniul agriculturii este de 95%;

- aplicarea legislaţiei de etichetare a produselor, conform directivelor UE;

- respectarea permanentă şi constantă a criteriilor de eligibilitate pentru noile proiecte structurale;

- aplicarea metodologiei fiscale de taxare inversă la cereale şi plante tehnice prin care se reduce comerţul ilegal cu cereale şi care conduce la creşterea fiscalizării în sectorul agricol.

În cadrul dialogului dintre reprezentanţii FIC Task Force pentru Agricultură şi MADR s-a remarcat disponibilitatea permanentă a Ministrului Agriculturii de a discuta şi analiza în comun subiectele presante, precum problema irigaţiilor şi cea a comasării terenurilor agricole. Disponibilitatea autorităţilor de a comunica cu reprezentanţii FIC trebuie salutată şi reţinută ca un punct pozitiv, independent de capacitatea relativă a statului de a legifera şi implementa politici publice în domeniul agriculturii.

7.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

Câteva dintre sursele de ineficienţă care au dus la o productivitate scăzută a sectorului agricol din România sunt:

- capacitatea redusă de redactare şi implementare a politicilor sectoriale;

- capacitatea redusă de absorbţie a fondurilor structurale;

- parcelarea excesivă a terenurilor agricole (cu capacitate investiţională limitată);

- slaba dezvoltare a infrastructurii rurale;
- interes scăzut pentru categoria de folosinţă a terenurilor agricole legată de culturile energetice, precum şi lipsa de strategii de dezvoltare a produselor ecologice (Bio) .

7.2.1. Politicile sectoriale

FIC a semnalat constant nevoia firească a investitorilor de creştere a gradului de predictibilitate pe termen mediu şi lung a priorităţilor şi strategiilor sectoriale elaborate de autorităţi. Apreciem redactarea proiectului de strategie pentru cereale, pentru depozitele de fructe şi legume şi pentru îmbunătăţirea parţială a irigaţiilor agricole.

Recomandările FIC

Potenţialul agriculturii nu este valorificat din pricina faptului că dezvoltarea agriculturii în România nu este o prioritate a strategiei economico-bugetare a statului român. Se impune astfel o implicare a tuturor factorilor de decizie în aplicarea acestor strategii, cu o participare substanţială a asociaţiilor producătorilor şi a instituţiilor statului din domeniile finanţe şi mediu, astfel încât să se obţină un consens general pentru realizarea obiectivelor acestor documente strategice.

Este necesar să se dezvolte strategii sectoriale şi pentru alte domenii, cum ar fi cel al agriculturii bio sau al energiei din biomasă, care reprezintă un mare atu al României în cadrul UE.

Conform Ministerului Agriculturii, proiectele acestor Strategii Agricole sunt deja redactate. Aşteptăm de mult timp şi cu interes iminenta lor comunicare, precum şi demararea procesului de consultare a asociaţiilor producătorilor agricoli şi cu agenţii economici importanţi din domeniu.

7.2.2. Absorbţia fondurilor structurale în domeniul agriculturii

Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP) a reuşit să atragă, din suma disponibilă de 8 miliarde de euro, numai 2 miliarde. Această rată de absorbţie este extrem de redusă, iar cauza principală este ineficienţa autorităţilor în folosirea fondurilor destinate agriculturii. Motivele care au generat această situaţie pot fi rezumate astfel:

- procedurile birocratice excesive în procesul de evaluare şi validare a proiectelor;
- blocarea proiectelor prin depunerea de contestaţii de către participanţii la licitaţii şi tergiversarea rezolvării acestor situaţii în instanţă;
- lipsa sumelor necesare cofinanţării proiectelor;
- nerespectarea instrucţiunilor privind depunerea dosarelor – multe proiecte sunt depuse fără „Scrisoarea de confort” aferentă.

Recomandările FIC

Pentru corijarea acestor obstacole în atragerea fondurilor structurale este necesar ca nou-înfiinţatul Minister al Fondurilor Europene să deţină o putere decizională reală prin care să îmbunătăţească procesul de validare a proiectelor.

Este de menţionat faptul că şi sectorul bancar ar trebui să reevalueze oportunităţile de sprijin ale activităţilor agricole şi potenţialul acestora, facilitând cofinanţarea proiectelor structurale şi reanalizând pozitiv riscurile investiţiilor în acest domeniu. De asemenea, autorităţile pot facilita eficientizarea proiectelor din punct de vedere financiar prin adoptarea unei scheme de ajutor de stat, prin subvenţionarea unui procent din dobândă sau prin diminuarea plafonului de garanţii.

Totodată, proiectele deja aprobate, dar considerate neviabile din punct de vedere financiar, ar trebui eliminate într-un termen cât mai mic, pentru a fi eliberate astfel sume considerabile neutilizate.

Este foarte pozitiv demersul Ministerului Agriculturii de a lua în considerare şi terenurile agricole ca active colaterale ce pot garanta creditele acordate de către bănci pentru sectorul agricol.

7.2.3. Comasarea terenurilor agricole

Statistica demonstrează că aproximativ 65% din suprafaţa agricolă a României aparţine fermelor cu o suprafaţă mai mică de 2 ha. FIC a subliniat deja, de nenumărate ori, urgentarea comasării terenurilor în aşa fel încât să permită exploatarea lor raţională şi productivă, cu echipamentele performante.

Recent, MADR a elaborat un proiect de lege privind stimularea comasării terenurilor agricole care propune o schemă de ajutor de stat sub forma unei prime pentru cedarea exploataţiei, însoţită de o susţinere a cheltuielilor notariale, precum şi o garantare a creditelor contractate pentru cumpărarea terenurilor.

Recomandările FIC

Deoarece comasarea terenurilor agricole este un subiect capital pentru dezvoltarea modernă şi creşterea eficienţei agriculturii, este necesar ca acest proiect de lege să reunească sprijinul întregii clase politice şi a factorilor de decizie şi, eventual, să fie adoptat prin procedură de urgenţă.

O măsură eficientă în acest sens ar fi un cadru legislativ ce împuterniceşte ADS (Autoritatea Domeniilor Statului) să cumpere şi să vândă terenurile agricole cu obiectivul clar de a constitui altfel loturi mari pentru o exploatare modernă a terenurilor agricole.

7.2.4. Infrastructura rurală şi irigaţiile

Constatăm o lipsă de interes pentru proiectele PPP din zona rurală şi pentru lucrările de infrastructură rurală generală (canalizări, drumuri, staţii de epurare etc.).

Recomandările FIC

Pentru a creşte productivitatea agriculturii şi pentru a dezvolta zona rurală, trebuie dezvoltate infrastructura rurală şi sistemele de irigaţii, acestea din urmă pentru a garanta producţia, independent de condiţiile meteorologice nefavorabile. De exemplu, proiectul major de irigaţii „Siret – Bărăgan", deşi este prioritar pentru MADR, nu a atras atenţia celorlalte ministere (MF şi MMP), care trebuie să asigure finanţarea necesară realizării acestuia.

De asemenea, este necesară aplicarea programului de subvenţii care să compenseze cheltuielile cu energia necesară pompării apei. Chiar dacă la nivelul MADR această chestiune este prioritară, ea nu va putea avea succes dacă Guvernul României nu va asigura fondurile bugetare şi nu va achitala termen subvenţiile.

Este importantă elaborarea promptă şi clară a noului Program Naţional pentru Dezvoltare Rurală (PNDR) astfel încât cele 1,5 miliarde de euro să fie accesate rapid şi să ducă la o relansare concretă a mediului rural, creând atât proiecte de infrastructură, cât şi locuri de muncă pentru satul român.

7.2.5. BIOMASA, o alternativă pentru asigurarea aprovizionării energetice a României

România are un deficitul de energie termică importată de 29,6% din necesarul total. Doar 300.000 ha din cele 2.000.000 ha disponibile şi în stare de pârloagă (suprafeţe inutile şi „non-alimentare") ar fi suficiente pentru a garanta independenţa/autarhia Romaniei în energia termică. Este timpul să vedem agricultura nu numai ca pe o forţă ce produce hrană, dar şi ca sursă primordială de energie, ceea ce constituie un avantaj comparativ/competitiv al Romaniei.

Recomandările FIC

România trebuie să adopte urgent o legislaţie în acord cu prevederile europene referitoare la recunoaşterea culturilor energetice ca parte a plantaţiilor agricole şi la diversificarea categoriilor de folosinţă a terenurilor agricole. În Uniunea Europeană, culturile energetice sunt o categorie de folosinţă aparte a terenurilor agricole, iar adaptarea legislaţiei României la cea din UE în acest domeniu întârzie de mai mulţi ani într-un mod inexplicabil şi dăunător intereselor sectorului agricol, nepermiţând investiţii şi valorificarea acestui avantaj economic sprecific al sectorului agricol românesc.

7.2.6. Politica Agricolă Comună (PAC)

Implicarea concretă a României în definitivarea viitorului PAC şi prioritizarea intereselor şi atuurilor din

domeniul agriculturii va atrage în mod evident mai multe investiţii.

Recomandările FIC

Implicarea intensivă necesită un proces prealabil de cristalizare a poziţiilor prioritare în strategiile agricole, iar acest proces nu este posibil fără o coordonare reală a tuturor factorilor ce intervin în acest domeniu. FIC îşi exprimă întreaga disponibilitate pentru acest proces.

Piaţa forţei de muncă şi educaţie

8.1. Piaţa forţei de muncă

8.1.1. Progrese înregistrate

În anul 2010 a fost iniţiată o nouă reformă a sistemului public de pensii (Legea nr. 263/2010) dar şi dezvoltarea în paralel a sistemului de pensii private, prin creşterea contribuţiei la fondurile private obligatorii şi prin creşterea deductibilităţii fiscale la fondurile private facultative.

Un cadru solid, durabil şi sustenabil al sistemului de pensii şi prestaţii sociale este o condiţie esenţială pentru a menţine echilibrul macroeconomic general şi pe cel al finanţelor publice. În 2012, deficitul bugetului asigurărilor sociale de stat (BASS, sistemul public de pensii) a reprezentat 12,9 mld. RON (adică 2,9 mld. EUR, adică 2,1% din PIB), la care se pot adăuga şi alte cheltuieli cu pensiile necontributive, suportate din bugetul de stat (indemnizaţia socială pentru pensionari, pensiile agricultorilor, pensiile personalului bugetar din justiţie, etc.). Ca urmare, dezechilibrul sistemului de pensii poate fi considerat în totalitate răspunzător pentru deficitul finanţelor publice pe anul 2012.

Cu toate acestea, în ultimii anii au fost deja implementate mai multe măsuri care au contribuit la readucerea sistemului de pensii pe un traseu mai sustenabil, în principal fiind vorba despre legea care instituie un sistem unic de pensii publice, precum şi procesul de revizuire a prestaţiilor sociale. Astfel, deficitul BASS s-a redus în fapt în 2012 faţă de maximul istoric atins în 2011 (3,1 mld. EUR, adică 2,3% din PIB), datorită menţinerii valorii punctului de pensie, creşterii graduale a vârstei de pensionare şi restrângerii semnificative a numărului ieşirilor noi la pensie (atât anticipate, cât şi de invaliditate).

Având în vedere sustenabilitatea încă precară a sistemului public de pensii, precum şi prognozele demografice nefavorabile, doar reformarea parametrică periodică a sistemului public nu este suficientă, de una singură, pentru a consolida pe termen lung bugetul de pensii şi a asigura pensii sigure şi adecvate pentru generaţiile viitoare de români. În acest sens, continuarea dezvoltării sistemului de pensii private lansat în perioada 2007-2008 este absolut necesară pentru îmbunătăţirea capacităţii generale a sistemului de pensii de a-şi respecta promisiunile către populaţia activă. Doar suplimentarea sistemului public de pensii cu un sistem de pensii private (bazat pe capitalizare) puternic care să suplimenteze componenţa publică PAYG, va fi în măsură să atenueze presiunile unei populaţii care îmbătrâneşte rapid, precum şi deteriorarea raporturilor de dependenţa demografică şi sistemică.

În paralel cu reformele din sistemul public, fondurile private de pensii au beneficiat, deşi cu o oarecare întârziere, de continuarea dezvoltării potrivit cadrului legal. Astfel, fondurile de pensii private obligatorii (Pilonul II) au încasat în perioada 2010-2012 contribuţii în continuă creştere, graţie majorării procentului

de contribuţie virat în administrare privată (de la 2% din veniturile brute lunare ale participanţilor în 2008 şi 2009 la 4% în 2013). De asemenea, fondurile de pensii private facultative (Pilonul III) au continuat să atragă tot mai mulţi participanţi dornici să economisească pe cont propriu în vederea pensionării şi graţie extinderii deductibilităţii fiscale (până la 400 EUR / an atât pentru angajator – sumă scutită de impozit şi toate contribuţiile sociale – cât şi pentru angajat – sumă scutită doar de impozitul pe venit).

De la lansarea lor din urmă cu 5-6 ani şi până în prezent, fondurile de pensii private din România au ajuns la un număr de 6 milioane de clienţi (conturi individuale), active nete de peste 10,2 miliarde RON şi performanţe investiţionale real-pozitive. Pilonul II a înregistrat, pe toată durata de funcţionare, un randament mediu anual de 11,5%, până la finele anului 2012, cifra similară pentru Pilonul III fiind de 7,7%. Aceste rezultate indică faptul că sectorul pensiilor private ar trebui să beneficieze de o mai mare dezvoltare.

8.1.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

8.1.2.1. Permise de muncă

Conform legislaţiei actuale privind autorizaţiile de muncă şi permisele de şedere, cetăţenii străini (cetăţenii non-UE/SEE) pot lucra în România ca detaşaţi ai unor angajatori nerezidenţi doar pentru o perioadă limitată de un an. Începând cu al doilea an, pentru a putea continua activitatea în România, aceştia trebuie să încheie contracte locale de muncă cu angajatori rezidenţi (companii locale din România).

În prezent, urmare a recentelor modificări ale Codului Fiscal, contribuţiile sociale sunt obligatorii în România pentru angajatorii nerezidenţi (inclusiv cei din ţări din afara spaţiului comunitar) şi angajaţii acestora care desfăşoară activităţi în România. Mai mult decât atât, angajatorii nerezidenţi sau angajaţii acestora se pot înregistra în România şi astfel pot declara şi plăti contribuţiile sociale aferente salariilor personalului detaşat în România, integral aşa cum prevede legislaţia română. Prin urmare, impozitul pe venit şi contribuţiile sociale pentru contractele menţionate mai sus pot fi plătite în România similar cu obligaţiile aferente unui contract local de muncă.

După introducerea în Codul Fiscal a prevederilor cu privire la posibilitatea de a încheia contracte pentru a declara şi plăti contribuţiile de asigurări sociale între angajatori nerezidenţi şi persoane fizice rezidente sau nerezidente, procedura de înregistrare a acestor contracte a fost aprobată şi au fost clarificate anumite aspecte procedurale în legătură cu situaţiile în care nu au fost încheiate astfel de contracte.

Prin Hotărârea de Guvern care stabileşte numărul de permise de muncă ce pot fi acordate cetăţenilor străini, numărul de permise de muncă ce pot fi acordate angajaţilor permanenţi în 2012 a fost redus de la 3.000 la 2.300, în timp ce numărul de permise de muncă ce pot fi acordate lucrătorilor detaşaţi în 2012 a fost majorat de la 700 la 1.400.

Recomandările FIC

FIC recomandă eliminarea limitei de 1 an pentru permise de muncă în scop de detaşare acordate cetăţenilor din state terţe. Permiterea detaşării peste un an nu este în niciun fel îngrădită de legislaţia română, iar atâta timp cât cei implicaţi (angajatorii străini şi angajaţii acestora) îşi îndeplinesc diligent obligaţiile fiscale şi de contribuţii sociale în România, statul român nu pierde venituri la buget, având în vedere că, în prezent, se datorează contribuţii sociale şi în baza contractelor de detaşare în aceeaşi măsură în care se datorează pentru contracte locale de muncă.

De asemenea, această propunere ar simplifica şi munca birourilor de imigrări care ar fi degrevate de o multitudine de dosare de imigrare şi ar putea să reducă astfel timpul necesar emiterii avizelor şi eliberării documentelor necesare.

8.1.2.2. Sistemul de pensii

Predictibilitatea şi stabilitatea legislativă reprezintă o condiţie esenţială pentru atragerea şi menţinerea investiţiilor. În procesul de lansare şi setare a sistemului de pensii private din România, acţionarii societăţilor de administrare a fondurilor de pensii au investit sume de peste 500 de milioane de euro, pentru care estimează un orizont de recuperare de 10-15 ani. Bunul mers al administrării fondurilor private de pensii, respectiv obţinerea de performanţe investiţionale pozitive în beneficiul celor 6 milioane de clienţi, depinde în mod decisiv de un mediu legislativ propice, stabil şi predictibil, care să nu reverseze parametrii esenţiali ai sistemului.

Recomandările FIC

FIC recomandă menţinerea stabilităţii legislative în domeniul pensiilor private şi a viabilităţii de ansamblu a acestui sistem, precum şi adoptarea legii privind plata pensiilor private şi unele măsuri de încurajare a extinderii acoperirii fondurilor de pensii facultative (Pilonul III), prin dialog cu industria de profil.

8.1.2.3. Continuarea dezvoltării fondurilor private de pensii

Sistemul de pensii private obligatorii (Pilonul II), care acoperă în prezent aproape 5,8 milioane de membri participanţi, trebuie să fie protejat prin menţinerea calendarului existent de transfer al contribuţiilor sociale către fondurile de pensii private (creşterea ratei contribuţiei de la 4% în 2013 la 6% în 2016, cu câte 0,5 pp anual). De asemenea, viabilitatea în ansamblu a acestui sistem trebuie să fie protejată, în special în ceea ce priveşte eficienţa costurilor.

Sistemul de pensii private facultative (Pilonul III), care administrează economiile a circa 300.000 de participanţi, ar trebui să fie consolidat prin creşterea treptată a stimulentelor fiscale pentru a facilita aderarea la aceste fonduri de pensii.

În statele vecine funcţionează deja stimulente fiscale mai consistente pentru a încuraja economisirea privată în vederea pensionării şi deci atenuarea, pe termen lung, a presiunilor asupra bugetului public de pensii. De exemplu, în Cehia (cea mai dezvoltată piaţă de pensii facultative din regiunea Europei Centrale şi de Est), plafonul anual de deducere fiscală este de 8% din salariul brut, adică peste 900 de euro pe an pentru fiecare angajat (calculat la salariul mediu). De asemenea, statul oferă în contul fiecărui participant o contribuţie fixă suplimentară în valoare de circa 5 euro pe lună, adică un beneficiu net suplimentar de 60 de euro pe an, echivalent al unei deduceri fiscale de încă 400 de euro pe an pentru fiecare client. Astfel, plafonul total de deducere este de peste 1.300 de euro pe an, fapt care a dus în 16 ani la o acoperire de 90% a pensiilor private facultative în populaţia activă a Cehiei. În Polonia, contribuţiile angajaţilor la pensiile facultative sunt scutite în totalitate de impozitul pe venit, iar plafonul de deducere fiscală pentru angajatori este de 7% din salariul brut al angajatului, adică 600 de euro pe an, calculat la salariul mediu. În Ungaria, contribuţiile angajaţilor sunt scutite în limita a 30% din contribuţii (peste 400 de euro pe an, calculat la salariul mediu), iar contribuţiile angajatorilor sunt scutite în totalitate de la plata impozitului pe venit. În Bulgaria, toate contribuţiile virate de indivizi în sistemul de pensii facultative sunt deductibile de la plata impozitului pe venit în limita a 10% din venitul anual al participanţilor. În plus, contribuţiile virate de angajatori sunt deductibile integral în limita a 360 de euro pe an. În Estonia, contribuţiile la pensiile facultative sunt deductibile de la plata impozitului pe venit în limita a 15% din venitul anual al participantului. În Letonia, contribuţiile la pensiile facultative sunt de asemenea deductibile total în limita a 10% din venitul anual al participantului.

Recomandările FIC

FIC recomandă continuarea creşterii ratei de contribuţie la fondurile de pensii private obligatorii (Pilonul II) cu 0,5 puncte procentuale pe an, de la 4% în 2013 la 6% în 2016. precum şi extinderea în continuare a deductibilităţii fiscale aplicabile contribuţiilor angajatorilor la fondurile de pensii facultative (Pilonul III) de la 400 EUR/an în prezent la 1.000 EUR/an.

8.1.2.4. Timpul de lucru

Codul Muncii din România prevede, în general, condiţii bune în ceea ce priveşte timpul de lucru, atât pentru angajatori cât şi pentru angajaţi. Cu toate acestea, aceste prevederi sunt mult mai stricte decât condiţiile minime privind timpul de lucru recomandat de Directiva 2003/88/CE a Parlamentului European şi a Consiliului privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru (“Directiva privind timpul de lucru”). Drept urmare, unii angajatori importanţi care-şi desfăşoară activitatea în fabrici industriale mari au dificultăţi în a respecta Codul Muncii românesc în ceea ce priveşte perioada de repaus săptămânal şi reglementările privind orele suplimentare.

8.1.2.4.1. Perioada de repaus săptămânal

FIC apreciază eforturile făcute începând cu 2011 de autorităţile române în direcţia obţinerii unui anumit grad de flexibilitate în ceea ce priveşte echilibrul dintre drepturile şi obligaţiile angajatorilor şi ale angajaţilor şi considerăm că aceste prevederi legale pot fi îmbunătăţite şi mai mult. Principala dificultate este aceea că în Codul Muncii românesc se foloseşte ziua ca durată de referinţă pentru calculul perioadei de repaus săptămânal şi nu ora, aşa cum prevede Directiva.

Recomandările FIC

Având în vedere prevederile alineatului (15) din Preambulul Directivei privind timpul de lucru, care prevede că: Având în vedere problemele pe care organizarea timpului de lucru le poate ridica, este de dorit să se prevadă o anumită flexibilitate în aplicarea anumitor dispoziţii din prezenta directivă, asigurându-se în acelaşi timp respectarea principiilor protejării securităţii şi sănătăţii lucrătorilor, precum şi faptul că Directiva privind timpul de lucru exprimă în mod foarte clar perioada de repaus în unităţi de timp, adică în zile, ore sau fracţiuni ale acestora, considerăm că definirea perioadei minime de repaus săptămânal ca fiind „48 de ore consecutive de repaus săptămânal" în loc de „două zile consecutive de repaus săptămânal" va aduce o îmbunătăţire semnificativă în ceea ce priveşte flexibilitatea, aducând beneficii majore atât angajaţilor cât şi angajatorilor.

8.1.2.4.2. Ore suplimentare

În ceea ce priveşte orele suplimentare, considerăm că măsura luată de autorităţile române în sensul permiterii compensării timpului liber acordat în avans de angajator cu orele suplimentare efectuate de angajat într-o perioadă de referinţă subsecventă de 12 luni (art. 122 alin. (3) din Codul Muncii românesc) este una folositoare, însă din păcate acestei prevederi legale îi lipsesc instrumente specifice şi clare pentru o implementare efectivă.

Recomandările FIC

Recomandăm cu tărie majorarea perioadei de referinţă la o perioadă minimă de 36 de luni, sau chiar mai mare, stabilită de comun acord de partenerii sociali.

8.1.2.5. Codul Muncii şi Legea Dialogului Social

Pentru a consolida stabilitatea legislativă şi predictibilitatea în legătură cu cele mai importante aspecte legate de piaţa muncii, FIC recomandă următoarele măsuri:

Schimbări propuse în Codul Muncii:

- Eliminarea limitei de trei contracte individuale de muncă pe termen limitat ce pot fi încheiate între aceleaşi părţi pentru aceeaşi funcţie.

- Legislaţia privind orele suplimentare şi repausul săptămânal: Pentru companiile producătoare cu activitate sezonieră, perioada de referinţă ar trebui stabilită la 12 luni, perioada maximă săptămânală de lucru (inclusiv orele suplimentare) ar trebui majorată, iar angajatorii ar trebui să poată acorda zilele de repaus săptămânal în zile neconsecutive şi într-o perioadă nelimitată la o săptămână. Angajatorii ar trebui de asemenea să poată penaliza angajaţii pentru neefectuarea de către aceştia a orelor suplimentare convenite, lucru ce nu este posibil potrivit legislaţiei actuale, ceea ce duce la perturbarea activităţii de producţie.

Norme clare de aplicare a Codului Muncii:

- Aplicarea şi implementarea unor proceduri normative creează dificultăţi în ceea ce priveşte resursele umane din cadrul companiilor, generând riscuri de penalizări pentru neconformitate impuse de autorităţile în domeniul muncii. Spre exemplu, Contractul Colectiv de Muncă în ramura electrotehnică, semnat în luna noiembrie 2010, ar fi trebuit să aducă mai multe beneficii, însă acestea nu au fost implementate încă.

- Pentru unităţile de producţie, ar trebui introdus un program de lucru şi un sistem de plată clare pentru lucrul în ture.

- Codul muncii ar trebui aliniat cu Legea Dialogului Social (spre exemplu, în legătură cu perioada în care un angajat poate contesta în instanţă decizia angajatorului).

- Există situaţii în care aceleaşi articole din lege sunt interpretate în mod diferit în mai multe zone din ţară. Autorităţile ar trebui să ofere îndrumări clare şi să le încorporeze în normele de aplicare ale Codului Muncii.

Trebuie introdus un obiectiv de performanţă. Majorările salariale ar trebui corelate în mod direct cu îndeplinirea obiectivelor stabilite de angajator, iar nerespectarea acestora ar trebui să poată reprezenta un motiv de concediere. Procedura de evaluare a neîndeplinirii criteriilor de performanţă profesională ar trebui stipulată în regulamentele interne ale angajatorului, şi nu ar trebui impusă includerea acestora în contractele individuale sau colective colective de muncă.

8.2. Educaţie

8.2.1. Progrese înregistrate

Calitatea forţei de muncă produsă de sistemul de educaţie din România reprezintă un punct de atracţie important al acestei ţări pentru investitorii străini. Perpetuarea acestui avantaj depinde de dezvoltarea continuă a sistemului românesc de învăţământ. În ultimii ani, în România s-a manifestat un interes tot mai mare pentru creşterea competitivităţii economice naţionale prin continuarea reformei în domeniul educaţiei. Acest interes a fost întreţinut atât de preocupări locale cât şi de demersuri europene. Programul de Reformă Naţională bazat pe strategia Europa 2020 are în vedere inclusiv atingerea unor obiective specifice privind educaţia, respectiv scăderea ratei de abandon şcolar timpuriu şi creşterea numărului de absolvenţi de învăţământ terţiar în rândul tinerilor. Legea Educaţiei nr. 1/2011 a reprezentat un pas important pe direcţia atingerii acestor obiective şi a introdus o serie de elemente ce încurajează creşterea calităţii sistemului de învăţământ, cum ar fi principiul dezvoltării axate de competenţe, învăţarea continuă, relansarea învăţământului profesional şi introducerea rutelor alternative de studii.

Educaţia reprezintă o arie de interes strategic pentru mediul de afaceri. Angajaţii rămân una dintre cele mai valoroase resurse ale oricărui angajator, aptă să influenţeze dramatic performanţa organizaţională. Din această perspectivă, evoluţia sistemului naţional de educaţie constituie un factor cheie al succesului şi sustenabilităţii afacerilor din România.

Interesul investitorilor pentru domeniul educaţiei este unul durabil, având în vedere dinamica mediului de afaceri. Transformările care se petrec în domeniul economic generează într-un ritm alert nevoia unor competenţe noi, pe care învăţământul mediu şi superior este solicitat să le furnizeze în timp util şi la un nivel care face posibilă performanţa. Dacă mediul educaţional românesc nu va reuşi să ofere pe termen lung soluţii viabile pentru o forţă de muncă vizionară şi de elită, atunci viitorul afacerilor din România va fi serios ameninţat, având în vedere competiţia strânsă cu alte pieţe ale forţei de muncă.

8.2.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

8.2.2.1. Adaptarea sistemului de învăţământ la nevoile pieţei forţei de muncă

Creşterea gradului de inserţie a absolvenţilor pe piaţă forţei de muncă reprezintă, în România şi în lume, o provocare importantă. Reprezentanţii mediului de afaceri, inclusiv FIC, au semnalat în mod repetat diferenţele existente între ceea ce livrează în prezent sistemul educaţional din România şi profilul absolvenţilor de care angajatorii au nevoie, inclusiv competenţele de care au nevoie aceste companii, cum ar fi software (SAP, Team Center, Siemens Step 7), cunoştinţe cu privire la managementul sistemelor de producţie (TPM), cunoştinţe cu privire la lanţul de furnizare, cunoştinţe de limbă engleză din domeniul tehnic, precum şi sisteme de calitate.

Una dintre cele mai serioase dificultăţi vizează pregătirea predominant teoretică a tinerilor care finalizează studiile şi capacitatea lor redusă de a transfera eficient cunoştinţele acumulate în şcoală la locul de muncă. Iniţiative recente precum proiectul de lege privind stagiile de adaptare profesională demonstrează sensibilitatea autorităţilor cu privire la acest aspect, însă, în opinia FIC, modul de remediere al acestei probleme poate fi îmbunătăţit. O altă dificultate notabilă este legată de cunoaşterea scăzută de către beneficiarii direcţi ai sistemului de educaţie a solicitărilor specifice activităţii profesionale.

Creşterea numărului de şcoli vocaţionale ar acoperi lipsa de lucrători calificaţi şi instructori specializaţi (contribuind la compensarea nivelului scăzut al cunoştinţelor teoretice şi practice).

Recomandările FIC

FIC subliniază necesitatea clarificării ariei, termenilor şi condiţiilor de aplicare a legii privind stagiile de adaptare profesională şi recomandă reglementarea stagiilor printr-un contract unic, diferit de cel individual de muncă. Acest ultim aspect este de o importanţă deosebită, pentru că el poate limita semnificativ accesul tinerilor la stagii şi poate genera numeroase probleme cu privire la derularea şi încetarea contractelor de stagii de adaptare profesională.

O soluţie optimă pentru creşterea angajabilităţii absolvenţilor o reprezintă consolidarea procesului de integrare a perioadelor de stagiu în cadrul companiilor în structura planurilor de învăţământ mediu şi superior. Acest deziderat poate fi atins prin introducerea în programă a perioadelor de stagiu în companii obligatorii, continue şi de durată medie, în timpul anului şcolar. De asemenea, o colaborare

strânsă între profesor, stagiar şi companie în planificarea, monitorizarea, evaluarea şi asimilarea experienţei acumulată de elevi şi studenţi în timpul stagiilor este esenţială pentru succesul unui astfel de demers. Ponderea activităţilor practice în sistemele universitare de evaluare ar trebui crescută.

Nu în ultimul rând, creşterea accesului elevilor şi studenţilor la servicii de informare şi consiliere profesională încă din perioada studiilor gimnaziale poate limita rata de abandon şcolar şi poate facilita integrarea profesională după finalizarea studiilor.

8.2.2.2. Calitatea sistemului de învăţământ

În ultimii doi ani, rata de promovabilitate la examenul naţional de bacalaureat s-a plasat la un nivel scăzut record, de sub 50%. Acest fapt provoacă îngrijorare cu privire la calitatea competenţelor dezvoltate în cadrul sistemului de învăţământ mediu şi limitează dramatic numărul celor care pot urma o formă de învăţământ superior. Pe termen lung, o asemenea tendinţă poate periclita avantajul deţinut de România şi reprezentat de capacitatea acestei ţări de a pune la dispoziţia angajatorilor o forţă de muncă calificată.

În acelaşi context, remarcăm şi noul principiu de finanţare suplimentară a instituţiilor de învăţământ superior, în funcţie de costul standard per elev/student. Această măsură poate stimula competiţia între educatori, susţinând astfel performanţa şi calitatea, însă în acelaşi timp poate conduce la o relaxare a standardelor de evaluare a elevilor şi studenţilor.

Potrivit topului realizat de QS World University Ranking în 2012, niciuna dintre universităţile româneşti nu se regăseşte în Top 600 a celor mai bune instituţii de învăţământ superior din lume. Lansarea în România a primei clasificări a universităţilor realizată în 2011 de Asociaţia Universităţilor Europene, precum şi a ierarhizării programelor de studii organizate de universităţile acreditate din sistemul naţional de învăţământ conform Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011 şi HG 789/2011 începând cu acelaşi an reprezintă primii paşi pe direcţia impulsionării creşterii mult-aşteptate a calităţii învăţământului românesc.

Recomandările FIC

FIC consideră imperios necesară cultivarea unei culturi a performanţei în instituţiile de învăţământ, cu precădere în cele de nivel superior. Acest lucru poate fi realizat prin introducerea unor programe axate pe managementul performanţei cadrelor didactice, creşterea diversităţii cadrelor didactice şi a studenţilor, intensificarea programelor de cooperare internaţională şi optimizarea managementului instituţiilor de învăţământ. Totodată, FIC recomandă ca ierarhizarea programelor de studii şi implicit criteriile de evaluare a acestora să fie realizate în parteneriat cu reprezentanţii mediului de afaceri, pentru a menţine relevanţa acestor clasamente pentru mediul economic.

8.2.2.3. Cadrul legislativ

Şi în domeniul educaţiei, cadrul legislativ este caracterizat de instabilitate şi incertitudine. Numărul mare de acte normative şi timpul scurt scurs dintre momentul aprobării şi cel al aplicării îngreunează eforturile tuturor actorilor implicaţi de a se pregăti adecvat pentru implementarea eficientă a noilor prevederi şi de a atinge un nivel de maturitate în aplicarea noilor principii. Un exemplu în acest sens îl reprezintă situaţia clasei pregătitoare şi a clasei a IX-a, unde metodologia de aplicare a Legii Educaţiei este periodic pusă în discuţie. Alte posibile prevederi cu impact major, cum sunt spre exemplu introducerea opţiunii de susţinere a bacalaureatului profesional sau reforma curriculară şi modificarea manualelor, sunt în curs de analiză.

Recomandările FIC

Companiile din România resimt nevoia unui cadrul legislativ simplificat şi stabil, şi posibilitatea de a anticipa tendinţele din domeniul educaţiei pe termen lung. O politică de comunicare mai bună a noilor direcţii pe care educaţia urmează să se înscrie, norme metodologice clare şi complete care însoţesc rapid prevederile legale noi, precum şi acordarea unui sprijin mai mare instituţiilor de învăţământ pentru implementarea noilor măsuri sunt câteva elemente care pot să simplifice dificultăţile curente.

8.2.2.4. Relaţia mediu educaţional – mediu economic

Numărul invitaţiilor primite de FIC de participare la consultări pe tema educaţiei rămâne unul restrâns, în ciuda efervescenţei acestui domeniu în fiecare an. Aşa cum şi proiectul de lege privind stagiile de adaptare profesională din 2012 a demonstrat, consultarea dintre autorităţi şi partenerii din domeniul economic este în măsură să optimizeze semnificativ impactul proiectelor din domeniul educaţiei, cu costuri minime. FIC este un suporter puternic al comunicării şi colaborării cât mai strânse dintre mediul educaţional şi cel economic,

pe care le considerăm esenţiale pentru dezvoltarea societăţii şi economiei româneşti.

Recomandările FIC

Buna colaborare dintre reprezentanţii sistemului de învăţământ şi cei ai mediului de afaceri poate fi susţinută de alocarea unui timp rezonabil de consultări pe proiectele majore din domeniul educaţiei şi creşterea transparenţei privind proiectele în lucru şi în consultare, astfel încât companiile să poată contribui optim la aceste eforturi. Nu în ultimul rând, organizarea de sesiuni periodice de informare, analiză şi schimb de experienţă între educatori şi angajatori poate conduce la stabilirea unor relaţii de încredere şi durabile şi facilitarea colaborării dintre cele două medii.

Tehnologie şi inovaţie

9.1. Progrese înregistrate

În cursul anilor 2011 şi 2012, România a înregistrat progrese în sectorul Tehnologie şi Inovare, facilitate de o serie de măsuri legislative şi strategice importante adoptate în această perioadă, precum şi de dezvoltarea de tehnologii şi dorinţa partenerilor IT&C de a investi în tehnologii noi. Aspectele-cheie sunt prezentate mai jos.

9.1.1. Stimulente pentru sectorul IT&C

În luna august 2012, Guvernul român a adoptat Hotărârea nr. 797/2012 privind instituirea unei scheme de ajutor de stat pentru sprijinirea investiţiilor care promovează dezvoltarea regională prin utilizarea tehnologiilor noi şi crearea de locuri de muncă. Această schemă are ca scop finanţarea costurilor salariale ale personalului cu înaltă calificare în domeniile de cercetare şi dezvoltare, inovare, energie, informaţii, tehnologie, telecomunicaţii, precum şi în producţia tehnologiilor de vârf, fiind disponibilă companiilor care creează cel puţin 200 de noi locuri de muncă şi le menţine pentru cel puţin cinci ani.

Companiile care intenţionează să facă o investiţie iniţială în România într-unul dintre domeniile de activitate menţionate în Hotărâre şi care vor crea cel puţin 200 de locuri de muncă şi al căror plan de investiţii cuprinde o componentă IT&C de minimum douăzeci la sută sunt eligibile pentru acordarea granturilor de până la 28 milioane EUR.

Perioada de valabilitate a Schemei, şi pentru care pot fi emise acorduri de finanţare, este de doi ani (2012 – 2013), iar plata se va efectua în perioada 2013 – 2018, în limita bugetului anual alocat schemei. Bugetul maxim este de 440 milioane RON, deşi există posibilitatea ca acesta să fie suplimentat.

În perioada 2009 – 2013, UE a alocat 190,5 milioane EUR pentru implementarea sistemelor IT de către autorităţile publice române. Guvernul român a decis să faciliteze cheltuielile IT şi a alocat 500 milioane EUR pentru proiecte eRomania, care vor fi finanţate din fonduri UE (40-50%), bugetul central (20%) şi Parteneriatele Public-Privat (30-40%).

În perioada 2010 – 2011, Ministerul român al Comunicaţiilor şi Societăţii Informaţionale a aprobat, de asemenea, 147 milioane EUR pentru finanţarea mai multor proiecte IT în sectorul IMM-urilor, 70% fiind acoperit din fonduri UE. Guvernul devine astfel un jucător important pe piaţa românească de IT, care va contura cererile de produse şi servicii, în următorii trei ani.

9.1.2. Dezvoltarea externalizării serviciilor IT&C

România este una dintre pieţele IT cu creşterea cea mai rapidă din Europa Centrală şi de Est, precum şi un pol regional pentru companii IT&C internaţionale. Unele dintre cele mai mari companii multinaţionale IT&C au selectat România (Bucureşti, Cluj-Napoca, Braşov, Timişoara şi Iaşi) ca centru al activităţilor de externalizare a serviciilor IT&C sau pentru dezvoltarea de software.

Unele dintre punctele forte locale care au contribuit la aceste decizii pozitive au fost: o forţă de muncă de înaltă calificare şi cost scăzut, experienţă dovedită şi acreditări, o reţea solidă de Instituţii de învăţământ superior în domeniul IT&C, prezenţa pe plan local a celor mai mari companii multinaţionale şi amplasarea strategică pentru a deservi piaţa UE.

În vremuri de incertitudine economică, multe companii consideră externalizarea serviciilor o modalitate de a realiza economii. Externalizarea funcţiilor selectate IT&C poate fi de interes deosebit pentru companiile care intenţionează să reducă costurile şi să reducă activele non-strategice din bilanţurile lor. Externalizarea serviciilor a fost introdusă pentru prima dată de către multinaţionalele IT&C care doreau să-şi externalizeze o parte dintre activităţile lor la nivel mondial către România, cum ar fi: Operaţiunile referitoare la Platforma Orange de Servicii Partajate din România (gestionarea operaţiunilor Grupului France Telecom pentru toate Serviciile Partajate de Mobil & Internet ale Grupului FT), Centrul de Servicii Globale Ericsson din Bucureşti, Centrul de Servicii Globale Huawei din Bucureşti, Centrul de Servicii Globale IBM din Bucureşti, şi Centrul de Operaţiuni Globale e-Afacere HP (care reprezintă centrul HP de servicii partajate şi externalizare a procesului de afaceri în România).

Operatorii locali de telecomunicaţii au confirmat beneficiile externalizării serviciilor atunci când Romtelecom a externalizat o parte a operaţiunilor sale de teren către Ericsson, iar Vodafone România a decis să externalizeze o parte dintre operaţiunile sale de teren către Huawei.

9.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri

9.2.1. Facilitarea iniţiativelor româneşti de tip „Silicon Valley” (ferme de inovare)

Sistemul român de Cercetare & Dezvoltare a trecut printr-o perioadă extrem de dificilă după 1989. Nivelul scăzut al investiţiilor şi restructurarea întârziată au avut ca efect posibilitatea alinierii la tendinţele mondiale ştiinţifice şi tehnologice numai în cazuri izolate, iar sectorul încă fragil al întreprinderilor din România nu a putut exercita o cerere reală pentru inovare.

Activităţile de brevetare sunt modeste: statisticile Oficiului Român de Stat pentru Invenţii şi Mărci (OSIM) arată un număr relativ constant de cereri de brevetare depuse de solicitanţi români în perioada 2003 – 2009 de aproximativ 45-50 de cereri/milion locuitori.

Având în vedere aceste deficienţe în capacitatea Cercetării & Dezvoltării, performanţa României în domeniul inovării este la fel de slabă. Conform Tabloului de Bord 2010 privind Performanţele Uniunii în Domeniul Inovării, performanţa în domeniul inovării a României este mult sub media UE-27, clasându-se la trei locuri distanţă de finalul clasamentului printre ţările UE-27. În acest sens, principalele provocări privind inovarea sunt creşterea potenţialului inovator al întreprinderilor, în special al IMM-urilor, pentru a îmbunătăţi transferul tehnologic şi infrastructura de suport a afacerii (incubatoare de afaceri, birouri de transfer tehnologic, parcuri tehnologice etc.), precum şi pentru a îmbunătăţi parteneriatele între industrie, universitate şi instituţiile de Cercetare & Dezvoltare.

Recomandările FIC

FIC recomandă Guvernului să sprijine iniţiativele de a construi facilităţi high-tech şi de a implementa o politică privind stimulentele fiscale pentru o perioadă limitată pentru toate părţile interesate care vor face parte din acest ecosistem şi vor utiliza resurse româneşti şi capital străin în realizarea de produse şi servicii pentru piaţa UE.

Ar trebui dezvoltate parcuri high-tech gratuite pentru a determina institutele de cercetare ştiinţifică şi tehnologică, universităţile şi întreprinderile să investească în Cercetare & Dezvoltare şi să formeze, să aducă un plus de valoare şi să îmbunătăţească resursele umane şi să dezvolte ştiinţa şi tehnologia româneşti. Această iniţiativă ar ajuta România să se poziţioneze printre primele ţări din UE din punct de vedere IT. Mai mult decât atât, acest lucru ar putea contribui la adaptarea tradiţiei centrelor de Cercetare & Dezvoltare româneşti şi exploatarea sinergiilor cu entităţi şi investitori străini în domeniul Cercetării & Dezvoltării.

Proiecte de transfer tehnologic care implică organizaţii internaţionale, întreprinderi şi guverne trebuie prioritizate în domeniul high-tech. Atunci când investesc în parcuri high-tech, investitorii străini ar trebui să beneficieze nu numai de rate de impozitare preferenţiale, inclusiv impozitul pe profit, impozitul pe import şi TVA, ci şi de închirierea gratuită a terenului pentru întreaga durată a proiectelor acestora. Aceste proiecte ar putea fi, de asemenea, prioritizate în ceea ce priveşte accesul la capitalul în condiţii avantajoase prin intermediul ratelor dobânzilor preferenţiale de la Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare.

Ar trebui prioritizate proiectele ştiinţifice şi tehnologice, precum şi politicile care deservesc direct programe-cheie socio-economice naţionale şi cu potenţial de a creşte activele româneşti de Proprietate Intelectuală. În acest fel, iniţiativa este menită a sprijini strategia guvernului pentru Cercetare & Dezvoltare şi Inovare, cu scopul de a stimula activele IP ale României.

9.2.2. e-Guvernare ca serviciu

Infrastructura e-Guvernare română se bazează astăzi pe principalul portal e-Guvernare care ar trebui să ofere un singur punct de contact cu serviciile publice la nivel naţional şi local, care încorporează, de asemenea, o platformă tranzacţională. Ministerul pentru Societatea Informaţională (MSI) este organismul responsabil pentru definirea politicilor e-Guvernare şi strategii şi, împreună cu Agenţia pentru Serviciile Societăţii Informaţionale (ASSI) şi alte organisme subordonate, coordonează punerea în aplicare a strategiei e-Guvernare care se realizează prin intermediul subcontractanţilor din sectorul privat.

Principala provocare pentru e-Guvernare constă în selectarea, integrarea şi promovarea acestor programe şi aplicaţii care vor avea cel mai mare impact asupra vieţii de zi cu zi a cetăţenilor români.

Recomandările FIC

Există multe aplicaţii care ar putea fi avute în vedere de către Guvern şi MSI ca parte a strategiei e-Guvernare pentru a sprijini economia şi cărora investitorii străini ar putea aduce valoare. FIC consideră că cele care ar putea avea cel mai mare impact sunt:

- Public Cloud – mijloacele informatice dematerializate (Cloud computing), virtualizarea centrului de date şi trecerea la o reţea all-IP asigură reale economii de costuri de funcţionare, reducerea amprentelor de carbon şi îmbunătăţirea serviciilor pentru clienţi. Prin mijloacele informatice dematerializate (Cloud computing) (mobile), e-Guvernare poate implementa rapid soluţii şi oferi aplicaţii atunci când componentele care stau la baza tehnologiei corespund perfect ciclului de viaţă al întreprinderii.
- Servicii Electronice furnizate prin Public Cloud – Disponibilitatea unor servicii electronice user-friendly şi sigure reprezintă obiectivul final al iniţiativelor e-Government destinate atât sectorului public cât şi sectorului SMB. Există câteva e-servicii esenţiale precum e-Licitaţie, e-Taxe, e-Votare, e-Plată, e-Comerţ, Servicii de Asigurări Sociale (incluzând plata pensiilor, beneficii şi asigurări sociale), servicii de Stare Civilă (eliberarea certificatelor de naştere, căsătorie), Cyber Legi (Cyber Legi privind asigurările sociale şi e-Comerţ) şi caracteristici ale sistemului de securizare pentru a proteja toate tranzacţiile/activităţile desfăşurate prin intermediul Internetului şi între birourile şi funcţiile guvernamentale. Conform celor mai recente tendinţe, mai multe guverne din ţările în curs de dezvoltare au trecut la strategii orientate pe utilizator şi au păstrat portaluri cu servicii complete (one-stop-service) cu planuri pentru a îmbunătăţi şi extinde gradual serviciul de furnizare.
- E-Sănătate are capacitatea – pe lângă simplificarea procedurilor administrative – de asigura şi creşte disponibilitatea, accesabilitatea şi calitatea serviciilor sanitare. E-Sănătate contribuie în mod semnificativ la îmbunătăţirea siguranţei pacientului. Sănătatea reprezintă valoarea fundamentală a calităţii vieţii şi din acest motiv FIC consideră serviciul (mobil) e-Sănătate ca fiind motorul cheie al strategiei de sănătate a României pe termen lung. Serviciile E-Sănătate vor permite verificări medicale prin telefonul mobil, video conferinţe sau prin intermediul calculatorului. în România există trei categorii principale de utilizatori care vor beneficia de potenţialul telemedicinii: sectorul de afaceri, clinicile de medicină generală şi sectorul public.
- e-învăţare – Pentru a răspunde diferenţelor culturale şi organizaţionale, Guvernul trebuie să implementeze e-învăţare în vederea instruirii funcţionarilor şi cetăţenilor.
- e-Incluziune – înseamnă atât cuprinderea sistemelor de IT&C cât şi utilizarea acestora pentru acoperirea unor obiective de incluziune cât mai vaste. Scopul este acela de a permite fiecărei persoane şi comunităţilor să participe la societatea informaţională. Rolul serviciului e-Guvernare de a oferi grupurilor vulnerabile, precum oamenii în vârstă şi cu dezabilităţi, posibilitatea de accesare şi utilizare a acestuia va căpăta o importanţă globală.

9.2.3. Stimulente pentru investitori

Ministerul Finanţelor a publicat un proiect de decizie pe site-ul său prin care fiecare companie de IT din domeniul High Tech care va investi în crearea a cel puţin 200 de noi locuri de muncă şi le va păstra pentru cel puţin cinci ani va deveni potenţial eligibilă pentru a primi granturi în sumă de peste 28 milioane EUR. Această decizie reprezintă un început promiţător pentru investitorii din sectorul IMM, încurajându-i să accelereze procesul de intrare pe piaţa din România sau de consolidare a afacerilor pe care deja le deţin în România.

Recomandările FIC

Bugetul alocat schemei existente lansate în data de 1 octombrie 2012 trebuie continuat şi după sfârşitul anului 2013 pentru a stopa exodul de creiere şi a încuraja investiţiile în produse şi servicii de valoare.

Creditul fiscal pentru activităţile de Cercetare & Dezvoltare ar trebui majorat de la 20% la 50% pentru a oferi României un avantaj competitiv în vederea atragerii de ISD.

Iniţiativele UE ar trebui lansate pentru a susţine grupurile economice din industria producătoare şi care furnizează servicii aferente Tehnologiei înalte.

9.2.4. Colaborarea cu Universităţile

În domeniul Cercetare & Dezvoltare se aşteaptă ca universităţile din România să sprijine dezvoltările socio-economice. S-a format tradiţia în Universităţile din România de a pune accent pe misiunea de învăţare, însă după adoptarea Hotărârii de Guvern 1418/2006 acestora li s-a impus şi o misiune de cercetare, drept condiţie de acreditare. Cea de-a treia misiune a universităţilor – contribuţia adusă dezvoltării economice şi financiare la nivel local sau regional – se află într-un stadiu incipient, existând numai câteva universităţi care îşi consolidează transferul tehnologic şi de personal şi infrastructura de comercializare (majoritatea fiind centre academice recunoscute din Bucureşti, Timişoara, Iaşi, Braşov şi Cluj Napoca).

Astfel, majoritatea instituţiilor de învăţământ superior sunt furnizori de educaţie, deoarece activităţile de cercetare ale acestora reprezintă numai o mică parte din activităţi şi nu sunt desfăşurate în mod sistematic. Concepte precum „universitate antreprenorială" sau „consorţiu universitare-industrial" au intrat de curând în dezbatere publică fiind adoptate câteva măsuri de sprijin, însă impactul acestora este minor. Golul dintre universităţi şi experienţa industrială este semnificativ în ceea ce priveşte cooperarea dintre acestea, iar acesta este în general generat de lipsa resurselor alocate Cercetării & Dezvoltării, o paletă neclară sau necorespunzătoare de furnizori de servicii de Cercetare & Dezvoltare, slabe aptitudini manageriale ale cercetătorilor, lipsa conştientizării beneficiilor din cercetare şi inovare şi, cel mai important, lipsa unei culturi inovaţionale în sectorul IMM. Din aceasta perspectivă, este foarte interesant de cercetat tiparele de comercializare a cunoştinţelor academice în România şi de comparat performanţele curente ale universităţilor în baza indicatorilor disponibili.

Un anumit proiect care face ca România să fie cunoscută în Europa este iniţiativa din Măgurele cunoscută ca proiectul Extreme Light Infrastructure (ELI). Uniunea Europeană va cheltui aproximativ 700 milioane EUR (900 milioane USD) pentru a construi cele mai puternice lasere din lume, o tehnologie prin care s-ar putea distruge deşeurile nucleare şi oferi noi tratamente împotriva cancerului. Proiectul ELI a obţinut finanţare pentru două lasere care urmează a fi construite în Republica Cehă şi în România. Laserele vor produce particule subatomice în vid, similar condiţiilor care este posibil să fi stat la baza creării universului. în final, puterea particulelor de lumină ar putea fi folosită pentru deteriorarea radioactivităţii deşeurilor nucleare în numai câteva secunde şi pentru obţinerea de fascicule pentru tratarea celulelor canceroase.

Acest proiect va implica investiţii de aproximativ 300 milioane EUR pentru ridicarea construcţiilor civile, facilităţilor laser şi facilităţilor gama necesare. Procesul de achiziţie al furnizorilor este unul continuu pentru toate componentele.

Recomandările FIC

FIC recomandă ca investitorii străini să colaboreze cu universităţile române pentru a crea un mediu destinat testelor inovative şi dezvoltarea de noi produse şi servicii combinând activele investitorilor cu potenţialul ştiinţific al personalului academic, şi creativitatea studenţilor – cea mai tehnică şi exigentă comunitate. Scopul este de a valorifica enorma sursă de talent educat şi potenţial de cercetare şi dezvoltare al României. O acţiune concretă ar fi aceea de a facilita crearea unui Portal Inovativ pentru a antrena studenţi talentaţi să propună servicii inovative şi concepte care pot fi apoi monetizate de investitorii străini.

Studenţii de astăzi sunt angajaţii, clienţii sau partenerii de afaceri de mâine.

Deoarece facilităţile de transport şi construcţii din zona Măgurele, unde este dezvoltat proiectul, necesită îmbunătăţiri majore, FIC recomandă ca proiectele de infrastructură pentru dezvoltarea de facilităţi la standarde ridicate în zona Măgurele să fie o prioritate pentru Guvernul României. Dezvoltarea de facilităţi de transport public de calitate (de exemplu, tramvaie şi autobuze) pentru a conecta locaţia cu Bucureştiul şi cu zonele limitrofe ar trebui să fie, de asemenea, o prioritate.

9.2.5. Dezvoltarea conexiunii broadband

Accesul la internet de înaltă calitate pentru cetăţeni are drept rezultat oportunităţi majore de a aplica serviciile de e-Guvernare. Rata de penetrare a conexiunilor de acces la internet în bandă largă este unul dintre principalii indicatori de piaţă care permite accesul la servicii online dedicate la viteze mari ce vor stimula creşterea numărului de utilizatori dispuşi să utilizeze aceste servicii, precum şi dezvoltarea de servicii noi. Utilizarea telefoanelor mobile permite interacţiunea indiferent de poziţionare. Astfel, un procent mai mare de utilizatori de internet în bandă largă va creşte probabilitatea ca cetăţenii să acceseze sistemele de e-Guvernare.

Comisia ITU/UNESCO pentru Dezvoltare Digitală a stabilit un set de patru ţinte care trebuie atinse până în anul 2015 pentru a face politica privind conexiunea în bandă largă universală şi pentru ca tot mai mulţi utilizatori să-şi permită şi să utilizeze această facilitate:

- ţinta 1: Politica privind conexiunea în bandă largă să fie universală. Până în anul 2015, toate ţările trebuie să aibă un plan sau o strategie naţională privind conexiunea la internet în bandă largă sau să includă această conexiune în Definiţia Accesului Universal/Serviciilor.

- ţinta 2: Un număr tot mai mare de utilizatori să-şi permită conexiunea în bandă largă. Până în anul 2015, preţurile de intrare ale serviciilor de conexiune în bandă largă trebuie ajustate în ţările în curs de dezvoltare astfel încât un număr tot mai mare de utilizatori să şi le permită prin reglementări adecvate şi forţele pieţei (spre exemplu, reducerea la mai puţin de 5% din venitul mediu lunar).

- ţinta 3: Conectarea gospodăriilor la internet în bandă largă. Până în anul 2015, 40% dintre gospodăriile din ţările în curs de dezvoltare ar trebui să aibă acces la internet.

- ţinta 4: Conectarea oamenilor la internet. Până în anul 2015, rata de penetrare a utilizatorilor de internet trebuie să atingă un procent de 60% la nivel mondial, 50% în ţările în curs de dezvoltare şi 15% în ţările cel mai puţin dezvoltate (LDC).

Principala problemă pe care o poate întâmpina România este aceea de a asigura şi promova dezvoltarea infrastructurii şi serviciilor de internet în bandă largă, în special în zonele rurale mai izolate, unde ar putea fi nevoie de finanţări semnificative pentru a atinge obiectivul privind accesul ubicuu la servicii de conexiune în bandă largă.

Recomandările FIC

Gradul de inegalitate al accesului la serviciile IT&C este încă ridicat, iar implementarea unei soluţii eficiente în ceea ce priveşte costurile conectivităţii în bandă largă este esenţială pentru a elimina decalajul digital între zonele urbane dezvoltate şi zona albă în curs de dezvoltare, în principal din mediul rural.

Următoarea şi cea mai importantă problemă cu care se confruntă factorii de decizie politică din România este de a defini o nouă strategie privind conexiunea în bandă largă, pe baza principiilor de mai sus, care să identifice modalităţi de implementare a acestor obiective de pe agenda digitală. Un bun punct de plecare ar fi de a cuantifica decalajul dintre obiective şi ce ar putea oferi piaţa, cu o analiză detaliată pe fiecare zonă în parte. Acest decalaj poate fi eliminat prin oferirea de stimulente eficiente pe partea de ofertă (Fondul pentru Serviciul Universal ar putea fi un punct de plecare) şi stimularea pe partea de cerere sprijinită prin iniţiative ale Guvernului, însă, în fond, dimensiunea problemei va implica aproape sigur finanţări externe semnificative.

Investitorii ar putea fi interesaţi să sprijine Guvernul să continue programele IT&C, precum „Economie pe bază de cunoştinţe", „Telecentre" şi „Calculatoare pentru şcoli". Parteneriatele Publice Private între operatori şi instituţiile publice ar putea fi o soluţie pentru constrângerile financiare (publice). PPP-urile ar fi o soluţie ingenioasă pentru reducerea problemei legate de lipsa fondurilor publice, în special având în vedere că PPP-urile pot accesa fonduri europene, ce pot fi împărţite între operatorii care s-au angajat să construiască infrastructura pentru conexiunea în bandă largă în zona rurală. De asemenea,

administraţia publică poate beneficia în mod direct de rezultatele obţinute de sectorul privat şi învăţa din exemplele oferite de acesta.

În acelaşi timp, este necesar sprijinul guvernului pentru accelerarea implementării proiectului Ro-NET (Proiectul pentru dezvoltarea conexiuni în bandă largă), în cadrul căruia a fost aprobată o nouă strategie şi pentru care se vor lansa două licitaţii (Studiu de Fezabilitate şi Managementul Programului).

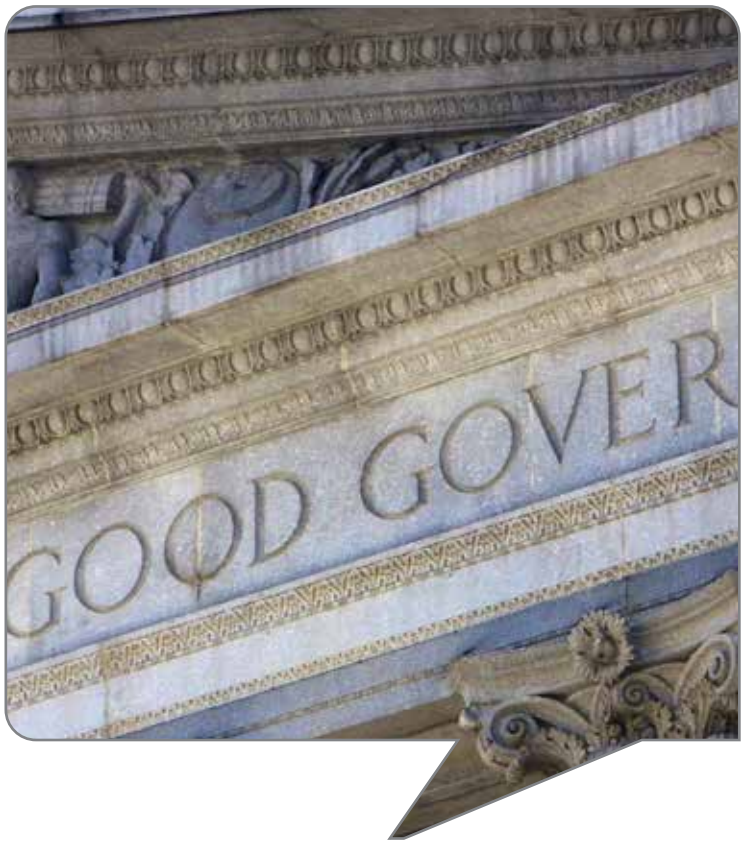

Managementul instituţiilor publice

10.1. Progrese înregistrate

Îmbunătăţirea guvernanţei corporative a întreprinderilor publice (ÎP) reprezintă un obiectiv asumat de Guvernul României prin Scrisoarea de intenţie adresată Fondului Monetar Internaţional.

Regulamentul privind guvernanţa corporativă a ÎP – Ordonanţa nr. 109/2011 – a fost adoptată în luna septembrie 2011 şi a intrat în vigoare în luna decembrie 2012, stabilind criterii clare, transparente şi proceduri pentru selectarea consiliilor de administraţie independente şi a echipelor profesioniste de management în cadrul ÎP.

Această ordonanţă stabileşte un cadru propice creşterii eficienţei şi profitabilităţii acestor întreprinderi, impunând un grad de transparenţă si diseminare publică mai mare (inclusiv audituri periodice independente, publicarea rapoartelor financiare trimestriale), reguli mai stricte de raportare şi aprobare a tranzacţiilor cu afiliaţii şi o mai bună protecţie a drepturilor acţionarilor minoritari.

În plus, se stipulează clar că autoritatea tutelară şi Ministerul Finanţelor Publice nu pot interveni în activitatea de conducere a ÎP, iar planurile de afaceri cu obiectivele detaliate şi programele de punere în aplicare trebuie să fie, de asemenea, elaborate după numirea consiliilor de administraţie şi a managementului.

Autorităţile au recunoscut că nerealizarea unor astfel de lucruri ar presupune „perpetuarea unor disfuncţionalităţi în activitatea ÎP", ceea ce ar afecta capacitatea acestora de a „contribui la echilibrarea bugetului de stat şi la relansarea economiei." Guvernele succesive şi-au declarat public angajamentul de a reforma ÎP, recunoscând faptul că independenţa faţă de influenţa politică şi profesionalismul echipelor de management sunt esenţiale pentru îmbunătăţirea eficienţei acestor societăţi.

10.2. Aspecte care necesită îmbunătăţiri şi recomandări FIC

10.2.1. Guvernanţa corporativă în cadrul ÎP

Decizia guvernului de a adopta o astfel de legislaţie ar fi trebuit să conducă la punerea în aplicare a unor mecanisme de bună guvernanţă în cadrul ÎP. Implementarea acestui regulament a fost demarată. Cu toate acestea, caracterul urgent s-a pierdut dupa intrarea în vigoare a Ordonanţei, înregistrandu-se întârzieri semnificative în transpunerea în practică a prevederilor sale. După mai mult de un an, numai câteva societăţi au consilii de administraţie independente şi mai puţine au manageri

profesionişti, iar în cele mai multe cazuri, procesul de selecţie a consultanţilor în resurse umane nici măcar nu a fost finalizat.

Mai mult decât atât, în acele societăţi în care Ordonanţa este implementată, există încă dificultăţi, cum ar fi: (i) în unele ÎP unde membrii consiliilor de administraţie şi conducătorii au fost numiţi cu caracter provizoriu, acestora li se permite totuşi să facă schimbări semnificative în cadrul poziţiilor de nivel unu şi doi din cadrul organizaţiilor; (ii) în alte ÎP, candidaţi pentru Consiliul de administraţie recomandaţi de către consultanţii independenţi şi în cele din urmă aleşi erau încă afiliaţi politic sau nu aveau vreo experienţă profesională relevantă.

Majoritatea dispoziţiilor referitoare la transparenţă şi diseminare nu au fost încă puse în aplicare în cadrul ÎP.

Recomandările FIC

Guvernanţa corporativă în cadrul ÎP ar trebui îmbunătăţită prin punerea în aplicare în mod adecvat şi rapid a normelor cu privire la consiliile de administraţie independente şi managementul profesionist, precum şi cele referitoare la transparenţa şi protecţia acţionarilor minoritari. Cu cât procesul este amânat, cu atât aceste ineficienţe cronice vor afecta ÎP. De asemenea, ar trebui numită o singură autoritate publică pentru a supraveghea punerea în aplicare a Ordonanţei în cadrul tuturor ÎP. Astfel s-ar îmbunătăţi procesul şi s-ar da un mesaj clar al angajamentului Guvernului faţă de reformă. Un alt semn al angajamentului ar fi modificarea Ordonanţei prin includerea cerinţelor pentru ÎP de a pune în aplicare dispoziţiile acesteia într-un termen stabilit şi prin specificarea de limite de timp cu privire la numirile de consilii de administraţie independente şi directori generali.

În plus, autorităţile române şi-au exprimat deja angajamentul în cea mai recentă scrisoare de intenţie adresată FMI, prin care au solicitat să se accelereze punerea în aplicare a normelor de guvernanţă corporativă şi au promis să selecteze numai membri profesionişti ai consiliului şi ai managementului din listele de candidaţi calificaţi pregătite de un consultant independent de resurse umane angajat în a asista în acest proces.

10.2.2. Transparenţă

Adoptarea unei legi fără consultarea adecvată cu profesioniştii din domeniu, precum şi schimbările frecvente în legislaţie au sporit incertitudinea investitorilor, făcându-i mult mai reticenţi în a investi. Mai mult, costurile acestor reglementări sunt ridicate pentru societăţile care trebuie să lupte pentru a adapta sau a achiziţiona sisteme şi expertiză pentru a face faţă schimbărilor. Cum orice reglementare trebuie să fie guvernată de interesul public general, părţile interesate ar trebui implicate în procesul de reglementare ca deţinători ai celor mai bune cunoştinţe în domeniul în care fiecare îşi desfăşoară activitatea.

Recomandările FIC

Transparenţa procesului legislativ ar trebui sporită prin consultări extinse şi adecvate cu părţile interesate relevante, în special cu mediul de afaceri. O justificare clară trebuie adusă pentru modificările propuse, de preferinţă însoţită de un studiu de impact cantitativ şi calitativ.

10.2.3. Investiţii publice

În prezent, există aproximativ 40.000 de proiecte finanţate din bani publici şi se pare că tuturor li se acordă acelaşi grad de prioritate. Prin urmare, cu resursele limitate disponibile împărţite câte puţin pentru fiecare dintre atât de multele proiecte publice, foarte puţine sunt finalizate în fiecare an, în timp ce sume importante sunt cheltuite numai în scopuri de conservare, cu niciun rezultat concret pentru economie. Acest lucru reprezintă cel puţin o parte din motivul pentru care România are una dintre cele mai proaste infrastructuri din UE, ceea ce la rândul său reprezintă un factor de descurajare pentru investitori, atât locali, cât şi străini.

Recomandările FIC

Ar trebui înfiinţată o entitate guvernamentală în vederea prioritizării investiţiilor publice. Această entitate ar trebui să prezinte în fiecare an către autorităţi obiectivele de investiţii publice propuse, care urmează a fi finanţate din fonduri bugetare sau nerambursabile, pe criterii de eficienţă. Odată ce lista este aprobată, nu ar trebui să existe abateri, cu excepţia cazurilor excepţionale ce trebuie făcute publice şi justificate.

10.2.4. Structura salariilor în sectorul public

Persoanele care deţin funcţii-cheie în instituţiile publice – preşedintele ţării, miniştri, secretari de stat etc. – precum şi alte persoane care deţin locuri de muncă de înaltă calificare (cum ar fi medicii) au salarii mai mici decât managerii cu funcţii de nivel mediu în unele companii private sau chiar în unele ÎP. Există, prin urmare, un factor de descurajare pentru persoanele talentate de a se alătura sectorului public. Mai mult decât atât, structura actuală a salariilor din sectorul public are alte două efecte colaterale negative: persoanele de rang înalt sunt percepute ca şi cum şi-au acceptat locurile de muncă din motive în cea mai mare parte asociate cu corupţia în percepţia publică, în timp ce multe persoane bine pregătite aleg să emigreze, privând astfel ţara de resurse umane în a căror formare statul a cheltuit sume însemnate. Este, prin urmare, clar că ar trebui implementată o nouă structură de salarizare pentru sectorul public, care să recompenseze responsabilitatea şi competenţa, prin restructurarea sistemului actual, însă fără a sufoca sectorul privat cu noi impozite şi taxe.

Recomandările FIC

Structura salariilor din sectorul public ar trebui schimbată pentru a recompensa competenţele şi responsabilitatea. Pentru a evita o creştere a facturii totale a sistemului public de salarizare, această măsură ar trebui însoţită de o reducere a numărului total de angajaţi.

10.2.5. Separarea clară a rolurilor statului

În prezent nu există o separare de reglementare între rolurile statului de decident politic şi alte funcţii pe care le îndeplineşte. Ori de câte ori există o implicare neclară a statului în activitatea companiilor, în special a ÎP, apar incertitudini în rândul investitorilor. Un mijloc important prin care investitorii să fie încurajaţi să-şi dezvolte afaceri în România şi prin care să se asigure condiţiile necesare unei administrări profesioniste a ÎP şi existenţa unei pieţe funcţionale l-ar constitui separarea coerentă şi transparentă a rolului de acţionar al statului de cel de legiuitor. Această separare de reglementare trebuie întărită printr-o separare administrativă totală a responsabilităţilor avute în diverse calităţi. Statul trebuie să-şi stabilească în mod clar poziţia în fiecare dintre aceste calităţi şi să facă cunoscut în timp util orice conflict de interese care rezultă din aceste calităţi.

Recomandările FIC

Separarea rolului de legiuitor al statului de cel de acţionar trebuie formalizată – rolul de legiuitor al statului trebuie să fie acela de a acţiona în interesul public sau general, iar rolul de acţionar majoritar al statului trebuie să fie acela de a maximiza profiturile companiei. Pot apărea conflicte între aceste două roluri.

Pentru a soluţiona aceste situaţii, normele privind guvernanţa corporativă trebuie definite şi implementate respectând următoarele direcţii: (i) ÎP nu trebuie exonerate de la aplicarea legilor şi reglementărilor generale; (ii) orice astfel de reglementări trebuie să respecte cerinţele de transparenţă stabilite mai sus; (iii) orice obligaţii şi responsabilităţi care nu se încadrează în practicile acceptate la nivel general pe care ÎP trebuie să le adopte trebuie expres reglementate prin legi care să respecte recomandările de mai sus; (iv) statul trebuie să facă publice regulile aplicabile deţinerilor sale, adică obiectivele generale avute în vedere de stat pentru deţinerile sale şi rolul său exact în guvernanţa corporativă a ÎP; (v) statul trebuie să se abţină de la a se implica în managementul de zi cu zi şi trebuie să permită conducerii ÎP să îşi îndeplinească responsabilităţile independent; (vi) exercitarea drepturilor de proprietate trebuie clar definite în cadrul administraţiei Statului, după cum se menţionează în recomandarea privind guvernanţa corporativă.

10.2.6. Implementarea unui cadru legislativ care să permită şi să stimuleze dezvoltarea de obligaţiuni garantate/corporative

În prezent, Legea nr. 32/2006 reglementează numai emisiunea de obligaţiuni ipotecare, însă nu a fost emisă nicio obligaţiune pentru că legea nu este aliniată la standardele internaţionale. Asociaţia Română a Băncilor (ARB) a sugerat modificări la Legea nr. 32/2006 pentru a o alinia la standardele internaţionale. Acest lucru ar conduce la dezvoltarea pieţei de capital şi ar permite băncilor să-şi diversifice sursele de finanţare, cu efecte pozitive asupra cresterii volumului creditelor acordate persoanelor juridice şi fizice.

Recomandările FIC

Ar trebui implementat un cadru legal care să permită şi să stimuleze dezvoltarea de obligaţiuni garantate/corporative. Acest lucru ar aduce beneficii semnificative băncilor şi clienţilor acestora. În prezent, băncile

se confruntă cu discrepanţe între scadenţele împrumuturilor şi cele ale resurselor atrase ca depozite (1-3 luni), ceea ce le limitează posibilitatea de a acorda împrumuturi, în special pe termen lung şi cu precădere în RON. Emisiunea de obligaţiuni garantate ar permite băncilor să-şi diversifice sursele de finanţare utilizând portofoliul existent al împrumuturilor şi pe baza unor criterii clare de eligibilitate. Aceste obligaţiuni garantate ar putea fi acceptate drept garanţii de către Banca Naţională a României (aşa cum se întâmplă în alte state membre UE). Dezvoltarea pieţei obligaţiunilor garantate ar aduce, de asemenea, o contribuţie importantă la dezvoltarea pieţei locale de capital per ansamblu.

10.2.7. Îmbunătăţirea capacităţilor de monitorizare ale Guvernului

Dezvoltarea în timp a performanţelor financiare ale ÎP este doar unul dintre cazurile în care lipsa monitorizării a permis ca situaţiile care iniţial puteau fi gestionate să degenereze ulterior în probleme grave. Managementul defectuos continuu a făcut ca multe ÎP să acumuleze pierderi şi datorii semnificative. Pentru unele dintre acestea, problemele cu care se confruntă în prezent sunt atât de mari încât nu mai este posibilă nicio restructurare fără ajutoare de stat masive, pe care Comisia Europeană ar putea fi reticentă să le aprobe, existând riscul ca niciun investitor serios să nu fie interesat să investească în aceste întreprinderi. În consecinţă, singura soluţie pentru unele dintre societăţile aflate în dificultate ar putea fi închiderea, cu toate consecinţele financiare şi sociale negative care decurg din acest proces. Chiar şi insolvenţa, a cărei implementare Guvernul a început-o în cazul unora dintre ÎP, ar putea să nu aibă un alt rezultat, în afara faptului că ar crea un pericol moral suplimentar. Ca atare, îmbunătăţirea capacităţilor de monitorizare ale guvernului ar părea un lucru logic pentru a evita apariţia unor astfel de situaţii în viitor. Astfel s-ar preveni întârzieri şi în alte domenii, cum ar fi absorbţia de fonduri europene sau proiectele mari de infrastructură, pentru a da doar două exemple.

Recomandările FIC

Ar trebui înfiinţat un comitet pentru monitorizarea felului în care diferitele ministere/agenţii implementează programul economic al guvernului. Acest comitet ar trebui să atragă atenţia autorităţilor asupra abaterilor de la termenele limită sau de la obiective – spre exemplu, nivelul de absorbţie al fondurilor europene sau întârzieri în contractarea sau construirea unor autostrăzi – pentru ca guvernul să ia în timp util măsurile de corecţie adecvate. Comitetul ar trebui, de asemenea, să semnaleze din timp dacă o anumită îP are probleme, pentru a evita situaţiile în care închiderea devine singura soluţie.

10.2.8. Implementarea unui sistem automatizat de popriri pentru îmbunătăţirea colectării de bani la bugetul de stat

În ultimii doi ani, ANAF a făcut demersuri pentru implementarea unui sistem de automatizare a fluxului de popriri între instituţie şi sistemul bancar. Deşi au existat propuneri din partea Transfond în colaborare cu Asociaţia Română a Băncilor (ARB), nu a fost luată încă nicio decizie în acest sens din cauza frecventelor schimbări politice. Atât ANAF, cât şi toate părţile implicate ar avea mult de câştigat de pe urma implementării acestui sistem, care nu ar implica niciun cost pentru ANAF, ar conduce la economii pentru instituţiile bancare, iar reducerea timpului necesar pentru procesarea unui ordin de poprire în format electronic ar fi, de asemenea, benefică.

Recomandările FIC

Agenţia Naţională de Administrare Fiscală ar trebui să convină asupra implementării sistemului electronic de popriri în strânsă colaborare cu sistemul bancar (prin intermediul Asociaţiei Române a Băncilor şi Transfond), pentru a eficientiza fluxul de informaţii. Acest lucru ar ajuta foarte mult bugetul de stat, având în vedere că, în prezent, instituirea unei popriri necesită mult timp şi multe resurse, atât din partea ANAF, cât şi din partea băncilor implicate. În plus, acest lucru afectează şi terţul poprit (societatea sau persoana), ca urmare a intervalului de timp care se scurge de la instituire până la finalizarea unui ordin de poprire, şi a lipsei de acces la fonduri după ce suma respectivă a fost achitată.

NOTE

sodexo
Making every day a better day

UniCredit
Leasing

DZ
consulting

COLAS
Romania

Gide Loyrette Nouel

BRITISH AMERICAN
TOBACCO

Gebrüder Weiss
Transport si Logistica

schönherr

Bergenbier

Unilever

PHILIPS

COSMOTE
Lumea noastră esti tu

arctic

UniCredit Țiriac Bank

pwc

RSM Scot
Auditors Accountants Tax Advisors

AIR LIQUIDE

ING

CABLEL
ICME ECAB S.A.
CABLE INDUSTRY

Mondelēz
International

RENAULT

ROMPETROL
energy for life

Honeywell
Garrett

FLEXTRONICS

e·on

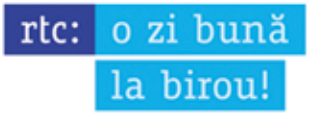
rtc: o zi bună
la birou!

ERSTE
BANK

vimetco
alro

MAZARS

TUBORG

CLIFFORD
CHANCE
BADEA

Radisson
BLU
HOTEL, BUCHAREST

RBS
The Royal Bank of Scotland

VALVIS
HOLDING

Coca-Cola

PIRELLI

Nestlé
Good Food, Good Life

pepsiamericas

PROVIDENT